

5.3 Modersmål och litteratur

Läroämnet modersmål och litteratur är ett centralt färdighets-, kunskaps-, kultur- och konstämne i gymnasiet. Ämnet spelar en central roll för den språkliga och kulturella allmänbildningen och genom modersmålsämnet stärks de studerandes förmåga att i olika vardags- och studiesituationer kommunicera, tänka, lära sig att lära samt utveckla sin personliga identitet. Modersmålsämnet hämtar sitt innehåll närmast från språk-, litteratur- och kommunikationsvetenskaperna och från kulturforskningen och bidrar till att utveckla språklig och kulturell kompetens samt medie-, medborgar- och demokratikunskap.

All social och kommunikativ kompetens och allt lärande baserar sig på att man har en mångsidig förmåga att uttrycka sig muntligt och skriftligt enligt situationens krav. Undervisningen i modersmål och litteratur har som mål att de studerande ska nå en sådan kompetens gällande språk och litteratur samt språkbruk, textanvändning, kommunikation, medier och multimodalitet som krävs vid fortsatta studier samt i arbetslivet. Undervisningen i modersmål och litteratur ska basera sig på ett vidgat textbegrepp som innebär att texter kan bestå av ord, bilder, ljud, siffror eller andra semiotiska system eller av olika kombinationer av dessa.

Litteraturundervisningen ska bidra till fördjupad kunskap om skönlitteratur och facklitteratur, fördjupad läserfarenhet samt förmåga att analysera och tolka texter ur olika synvinklar. Litteraturläsning ger upplevelser, stöd för utveckling av kritiskt tänkande och empati, etisk och estetisk reflektion, identitetsutveckling och kännedom om kulturarvet samt breddar den personliga uttrycksförmågan. Den studerande ska ges möjlighet att utifrån sin egen språkliga och kulturella bakgrund utveckla sin identitet i ett pluralistiskt och mångmedialt samhälle. Målet är även att den studerande ska lära sig värdesätta flerspråkighet, kulturell mångfald, mänskliga rättigheter ur språklig synvinkel samt jämlikhet och jämställdhet och få möjlighet att utveckla den egna uttrycksförmågan.

Inom ämnet modersmål och litteratur ska man sträva efter en integrering av läroämnets olika delområden, eftersom kunskaps- och färdighetsområdena står i ett funktionellt förhållande till varandra. Studiemiljöerna ska vara mångsidiga och innefatta bland annat webbmiljöer, bibliotek, kulturinstitutioner och mångsidiga metoder och det som behandlas inom ämnet ska vara meningsskapande och bidra till de studerandes lust att lära. Texter ska skapas och tolkas både individuellt och tillsammans med andra, även digitalt, och delas med andra studerande. Inom undervisningen ska man samarbeta med de övriga lärokurserna i ämnet modersmål och litteratur som erbjuds och med övriga läroämnen.

Flerspråkighet är en väsentlig del av Vanda och man uppskattar och använder detta i undervisningen.

5.3.1 Lärokursen svenska och litteratur

Svenska språket är det ena av Finlands två nationalspråk och svenskan är vid sidan om finska språket ett samhällsbärande språk i Finland. Lärokursen svenska och litteratur har samma omfattning och i stort sett samma mål och kursinnehåll som lärokursen finska och litteratur, dock med vissa avvikelser som beror på språkspecifika och kulturella faktorer. Läroämnet har ett centralt kulturbärande och identitetsskapande uppdrag i de svenska skolorna i Finland. Undervisningen i lärokursen svenska och litteratur har även som uppdrag att stärka de studerandes kulturella och språkliga medvetenhet, även gällande finskan och samiskan, och deras förståelse för språkets och kulturens betydelse för individen och samhället. Genom undervisningen i svenska och litteratur ska man kontinuerligt stödja de studerandes skolspråk och språkliga medvetenhet, parallellt med att flerspråkighet ska användas som en resurs. De studerandes varierande språkbakgrund ska uppmärksammas och beaktas i undervisningen.

Lärokursen svenska och litteratur ska vidare fördjupa de studerandes kunskaper om och i svenska språket, deras kommunikativa färdigheter och läs- och skrivkompetens, även i multimodala sammanhang, och deras kunskaper om litteratur och kultur.

Modersmålsämnet ska ses som en bildningsprocess och är i den meningen ett livskunskapsämne och ett betydelseskapande ämne som bidrar till identitetsbygget och som fördjupar historiemedvetandet och det kulturella medvetandet. Genom analys av och reflektion kring olika slag av texter blir de studerande medvetna om metaforiska och narrativa mönster som är inbyggda i samhället och som ger människan möjlighet att skapa betydelse för hennes existens.

Svenska språket är objekt för undervisningen i denna lärokurs och huvudsakligt undervisningsspråk också i alla övriga läroämnen. I undervisningen ska man göra de studerande medvetna om betydelsen av god språklig kompetens inom de fortsatta studierna och de ska även bli bekanta med möjligheterna till studier i svenska och litteratur på högskolenivå. Inom kurserna integreras de olika delområdena: läsning, skrivande, tal, kommunikation, språk, texter, litteratur, drama och mediekunskap. De olika kunskapsområdena och färdigheterna samverkar därmed kontinuerligt med varandra. Under alla kurser ska de studerandes text- och kommunikationskompetens och den skriftliga kompetensen kontinuerligt utvecklas och de studerande ska läsa och behandla skönlitteratur och andra texter med utgångspunkt i kursens tematik. Att läsa hela verk och skriva längre sammanhållande texter ingår i det centrala innehållet i kurserna.

Mål för undervisningen

Målen för undervisningen i svenska och litteratur är att den studerande ska

- fördjupa och bredda sina färdigheter i svenska språket och sin textkompetens och kommunikation för att kunna uttrycka sig mångsidigt och kommunicera målinriktat och ändamålsenligt
- fördjupa och bredda sina kunskaper om språk, skön- och facklitteratur, medier och kommunikation och kunna använda relevanta begrepp

- vidareutveckla sin multilitteracitet för att kritiskt kunna granska, analysera och utvärdera olika slag av texter och tillämpa sina kunskaper vid tolkning och produktion av texter med olika syften och i olika kontexter
- fördjupa och bredda sin kommunikativa kompetens för att kunna analysera och bedöma olika kommunikationssituationer och -relationer utgående från kontexten och kommunikativa uttryck av olika slag
- behärska normerna för standardspråket, inse att språket varierar inom olika fack- och vetenskapsområden och förstå betydelsen av språkvård både ur ett samhälleligt perspektiv och för sitt eget språkbruk
- fördjupa sina språk- och litteraturkunskaper och stimuleras att söka sig till skönlitteratur i olika medier och från olika tider och kulturer för att utveckla sitt tänkande, sin allmänbildning, fantasi och inlevelseförmåga samt för att bygga sin världsbild
- kunna välja bland och kritiskt granska olika informationskällor, informationens tillförlitlighet, användbarhet och syfte
- ha kunskap om och kunna tillämpa upphovsrättsliga regler och kunna använda och hänvisa till källor
- kunna använda många olika slag av digitala verktyg inom modersmålsämnets alla delområden och förstå något om digitaliseringens inverkan på språk- och textanvändning
- kunna njuta av, använda och skapa språk och kultur
- fördjupa sin förståelse för olika kulturer och kulturell mångfald och känna till språkets och kulturens rötter och utveckling.

I undervisningen ingår läsning av texter som översatts till svenska men vars originalspråk är representerade i omgivningen.

Bedömning

Bedömningen av lärokursen i svenska och litteratur ska basera sig på målen och det centrala innehållet i varje kurs. Dessa mål är i sin tur kopplade till de allmänna målen för lärokursen. Det är viktigt att den studerande känner till kursmålen och att både den studerande och läraren kan följa med progressionen under kursens gång. Kursvitsordet ska basera sig på många olika slag av skriftlig och muntlig produktion inom läroämnets olika delområden, på eventuella andra bevis på kunskap och på hur aktivt den studerande har arbetat under kursens gång. Bedömningen ska vara mångsidig, sporrande, öppen och rättvis och basera sig på delaktighet. Den studerande ska uppmuntras till självvärdering och kamratvärdering under kursens gång. Det är viktigt att den studerande sätter upp individuella mål och utvärderar sin egen måluppfyllelse och att både läraren och de studerande ger varandra kontinuerlig respons. Genom att utveckla sin kompetens i självvärdering får den studerande en konstruktiv och realistisk uppfattning om sina kunskaper i ämnet och om sig själv som talare, texttolkare och textproducent.

Bedömningsprocessen:

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och centrala innehåll. Läraren kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna och hur mycket de olika bedömningsgrunderna sammantaget påverkar kursvitsordet. På basen av denna information planerar den studerande sin kompetensutveckling. Den studerande ställer upp personliga inlärningsmål och funderar på lämpliga arbetssätt för att nå målen. Läraren granskar kursdeltagarnas personliga mål och ger respons. Detta sker i början av kursen.

Halvvägs genom kursen utvärderar den studerande och läraren hur arbetet mot att nå målen går.

I slutet av kursen ger läraren respons på framsteg och hur väl de olika målen uppnåtts, samt hur kompetensutvecklingen kan fortskrida. Detta sker i dialog med varje studerande. Kursvitsordet är en del av denna dialog.

Obligatoriska kurser

1. En värld av texter (MO1)

Kursen är en introduktion till modersmålsämnet på gymnasiet och har som mål att fördjupa de studerandes kunskaper om och insikter i multimodala texter och kommunikation. Den studerande vidareutvecklar sin multilitteracitet och sin förmåga att fungera målinriktat och konstruktivt som lyssnare, talare, läsare och skribent i olika kommunikationsmiljöer.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna analysera och tolka texter som strukturella helheter
- utveckla sin kompetens att tolka och producera olika slag av texter och tolka olika textuella dimensioner
- fördjupa sin kunskap om skriv- och läsprocesser som kommunikativa, samhälleliga och individuella uttryck
- utöka sina kunskaper om och färdigheter i tal och kommunikation, speciellt i gruppkommunikation.

Centralt innehåll

- analys av de studerandes individuella kommunikationsprofiler och utveckling som talare, lyssnare, läsare och skribenter
- textbegreppet i vid bemärkelse: multilitteracitet
- olika textgenrer och deras funktion: berättande, beskrivande, instruerande, ställningstagande och reflekterande texter och kombinationer av dessa
- texters multimodalitet, speciellt medietexter och mediebilder
- texters flerstämmighet
- analys av prosatexter: både fiktion och fakta, med fokus på romaner och noveller
- informationssökning, webbläsning, källhänvisningar och källkritik

- materialbaserat skrivande, kommentarer till och referat av texter och att skriva tillsammans
- metakognitiva färdigheter och lässtrategier
- gruppkommunikation och dynamiken vid målinriktad gruppdiskussion

I Vanda utnyttjas bibliotek som stöd vid informationssökningshjälp. Man tränar på färdigheter i lästeknik. Samarbete och kommunikationsfärdigheter betonas.

I undervisningen används i allmänhet en variation av olika digitala hjälpmedel på ett pedagogiskt medvetet sätt, i synnerhet då de stödjer ett effektivt och verklighetsanknutet arbete. Redan från början av kursen tar man olika digitala texttjänster i bruk.

Temaområden i kursen:

- medier och multilitteracitet
- teknologi och samhälle

2. Språk, kultur och identitet (MO2)

Kursen ger en bild av språkets betydelsebärande funktion tillsammans med andra verbala och nonverbala uttrycksformer. Språkets och kulturens betydelse för individen och samhället behandlas, även ur ett skönlitterärt perspektiv, och den studerandes kunskap om språk, språklig variation och kommunikation fördjupas.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- fördjupa sin språkliga medvetenhet och förstå språkets och litteraturens sociala, samhälleliga, individuella och meningsskapande funktion
- ha kunskaper om språkliga strukturer och kunna tillämpa grammatikaliska begrepp vid textanalys
- förstå svenska språkets position bland språken i världen och som ett språk i Norden
- ha kunskaper om språkförhållandena i Finland och i det övriga Norden samt om det svenska språkets ursprung
- förstå fenomenen kulturell och språklig pluralism och flerspråkighet
- lära sig planera, bearbeta och sammanställa muntliga och skriftliga faktatexter och att ge och ta emot respons och utvärdera sina muntliga och skriftliga färdigheter.

Centralt innehåll

- språkets, litteraturens och kulturens identitetsskapande roll
- analys av text-, sats- och ordstrukturer och andra meningsskapande element i texter, till exempel språkliga metaforer
- de nordiska språkens gemensamma ursprung, skillnader och likheter mellan de nordiska språken och formandet av det svenska språket
- det svenska språkets kulturbärande roll i Finland och betydelsen av svenskt standardspråk
- språkliga varieteter såsom dialekter och slang samt flerspråkighet, kulturell mångfald, vitalisering av språk och språklig mångfald

- litteratur, både skönlitteratur och faktatexter, som anknyter till kursens teman och med fokus på finlandssvensk litteratur
- skrivandet som process: från idé till planering, avgränsning av ämnet, val av synvinkel, respons av och till andra, bearbetning av språk och stil, rubricering och finslipning
- informativa inlägg i en diskussion eller en debatt och att ge och ta emot respons

Gällande språk- och kulturidentitet tar man hänsyn till hur samhället ser ut och fungerar såväl i Vanda som i Nyland. Under kursen tränar man på kollaborativt skrivande genom att använda IKT. De studerande lär sig att använda informationsteknologi bl.a. som hjälpmedel när de planerar tal och genomför ett tal.

Temaområden i kursen:

- *kulturkompetens och internationalism*

3. Att analysera och tolka litteratur (MO3)

Kursen behandlar språk och litteratur som verktyg för skapande. Den studerande fördjupar sin kunskap om språkets estetiska funktion och kulturella betydelse. Den studerande blir även allt skickligare i att tolka skönlitterära texter, både muntligt och skriftligt och kan njuta av och glädjas över skönlitteratur i olika former.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- vidareutveckla sin förmåga att läsa och tolka fiktiva texter både analytiskt och estetiskt och reflektera över sitt eget läsande
- fördjupa sin uppfattning om litteraturen som estetiskt verkningsmedel och få en uppfattning om skönlitteraturens kulturbärande roll
- fördjupa sin förmåga att analysera och tolka litteratur med hjälp av lämpliga begrepp och kunna motivera sina tolkningar
- få insikt i poetiskt språkbruk
- vidareutveckla sina färdigheter i gruppkommunikation.

Centralt innehåll

- att fördjupa sin kunskap om de litterära genrerna och hur deras profiler förändras och vidgas över tid och rum
- att behandla bildspråk, mångtydighet och andra textuella medel i skönlitteraturen och i de studerandes egna texter
- att läsa, analysera och tolka epik, drama och lyrik, med fokus på diktanalys
- att läsa och tolka multimodala uttrycksformer, till exempel i bildkonstverk, film och teater
- att producera egna texter utgående från skönlitterära texter
- att föra målinriktade litterära samtal samt analysera och bedöma gruppdiskussioner

Tolkning av litteratur stödjer utvecklingen av den studerandes tankevärld

och inlärnin g samt humant tänkande och förmågan till inlevelse. De studerande erkänner olika tolkningar och upplever inlevelsens kraft och ser skönlitteraturen som en länk till andras känslor, upplevelsevärld och kultur. Man tränar på att tolka och ta emot konst och delge sina egna konstupplevelser till exempel genom konst- och skönlitterär kritik och bokrecensioner. Den studerande lär sig att analysera sina egna slutsatser och delge dessa till Andra.

Temaområden i kursen:

- *välbefinnande och trygghet*
- *kulturkompetens och internationalism*

4. Text och påverkan (MO4)

Kursen handlar om maktbruk och delaktighet genom språk och texter. Den studerande fördjupar sig i att analysera multimodala texter och litteratur utgående från texters möjlighet att påverka samhällsdebatten och får fördjupad kunskap och färdighet i argumentationsteknik och andra påverkningsmedel.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- fördjupa sin kritiska läskunnighet, speciellt sin medieläskunnighet
- kunna motivera sina åsikter både som talare och skribent
- kunna analysera och kritiskt granska texter ur olika synvinklar, bland annat etiskt och ideologiskt
- kunna analysera litteraturens och andra konstformers samt mediernas samhälleliga inverkan och kulturpolitiska betydelse.

Centralt innehåll

- ställningstagande och argumenterande texter och retoriska stilmedel
- verbala och visuella medel som används för att påverka mottagaren, t.ex. reklamtexter och underhållning
- ideologiskt färgade texter och skillnaden mellan åsikter och vetenskapligt baserad information
- synvinklar och uttryckssätt inom olika vetenskapsområden samt informationssökning
- yttrandefrihet, censur, källkritik, mediekritik, upphovsrätt och plagiat
- språk, stil och innehåll som påverkningsmedel inom litteraturen
- övning i att debattera, argumentera och ta ställning, både i tal och skrift

Under kursen lär sig de studerande att recensera olika ämnen i medier och kan också ta del av dem själva. Genom lokala medier kan kursinnehållet bli rikare och undervisningen mer varierad. Den studerande utvecklar och använder kompetensersom behövs i medborgarsamhället och arbetslivet så som språk-, kommunikations- och interaktionsfärdigheter och använder sin yttrandefrihet samt analyserar yttrandefrihetens gränser genom samtida exempel. Argumentation främjar hanteringen av konflikter och uppmuntrar studeranden att hitta på, ta initiativ till och få igång diskussioner och påverka

i olika sammanhang. De studerande lär sig att planera sin verksamhet samt att i förväg analysera och utvärdera olika situationer.

Studerandena lär sig att utvärdera olika typer av informations tillförlitlighet. De lär sig också att utvärdera argumentation till exempel för att identifiera otillförlitliga antaganden och felaktigheter. De studerande lär sig att bli självständiga individer som kan styra sig själva och de lär sig hur de själva lär sig bäst.

Temaområden i kursen:

- *aktivt medborgarskap, entreprenörskap och arbetsliv*
- *medier och multilitteracitet*

5. Text och kontext (MO5)

Kursen har fokus på texter i ett kontextuellt perspektiv. Den studerande blir van att analysera, tolka och producera texter inom olika genrer och stilriktningar i relation till olika sammanhang och processer.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna analysera texter ur ett geografiskt, språkligt och historiskt perspektiv, i olika historiska och kulturella sammanhang och i relation till andra texter
- fördjupa sina kunskaper om texters stilistiska drag
- utveckla och bredda sina uttryckssätt i tal och skrift
- känna till skönlitterära författarskap och texter inom nordisk litteratur
- känna till centrala verk och teman inom världslitteraturen och kunna placera dem i deras kulturella kontext.

Centralt innehåll

- läsning och tolkning av texter från olika tider, platser och kulturer och som uttryck för olika människosyner, världsbilder, värdegrunder och idévärldar både i ett historiskt och i ett nutidsperspektiv
- olika stilistiska och språkliga komponenter och hur de inverkar på en text
- centrala verk inom världslitteraturen, med fokus på nordisk litteratur och i ett kontextuellt perspektiv
- en skrivuppgift eller en muntlig uppgift med litterärt tema, till exempel ett debattinlägg, en essä eller en dramaframställning

Att göra sig förtrogen med litteratur fördjupar den mänskliga upplevelsen. De studerande lär sig hur man beskriver psykiskt, socialt, fysiskt och kulturellt välmående och förstår mänsklighetens mångfald och människornas olika behov och livssituationer. Denna kunskap stödjer det kritiska tänkandet och skapandet av sammanhang och identifiering av tillhörighet. Genom att lära känna världslitteraturen kan den studerande vidga och fördjupa sitt globala tänkande och förståelse för den finska kulturens koppling till andra kulturer. Under kursen kan man utnyttja studerandenas internationella kontakter och den finlandssvenska och finska mångkulturalismen. De studerande lär sig formell och informell stil i muntlig och skriftlig kommunikation.

Temaområden i kursen:

- *hållbar livsstil och globalt ansvar*
- *kulturkompetens och internationalism*

6. Berättelser i samtiden (MO6)

Kursen behandlar aktuella kulturfenomen framför allt i ett narrativt perspektiv. Den studerande fördjupar även sina kunskaper om kommunikationsetik.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- känna till kulturella uttryck och fenomen i samtiden och nutida textgenrer
- nå en fördjupad förståelse för språkets och texters betydelse för kulturen som helhet
- nå en fördjupad förståelse för narrativiteten som centralt kulturuttryck
- ha kunskap om nutida verk och teman inom världslitteraturen samt inom aktuell finländsk litteratur
- kunna fungera etiskt och konstruktivt i olika kommunikationssituationer.

Centralt innehåll

- aktuella kulturella och språkliga fenomen, till exempel språkets och litteraturens utveckling i en digital värld samt språk och identitet
- aktuella multimodala textgenrer, till exempel teater, film, bildkonst, TV-serier, spel och andra medietexter
- klassiska narrativa strukturer i modern form, till exempel myter, sagor eller klassiker; intertextualitet
- läsning och tolkning av utländsk och finländsk nutidslitteratur
- produktion av reflekterande texter utgående från kursens teman
- språkvård i samband med textproduktion
- dialogisk kommunikation och kommunikationsetik, t.ex. i sociala medier

De studerande kan agera i olika kulturella nätverk och verksamhetsmiljöer genom att sträva efter ömsesidig respekt och äkta kommunikation. Man gör sig förtrogen med mångkulturalismen genom litteratur och historiska verk. Under kursen fördjupas de studerandes förståelse för multilitteracitet och olika medier samt deras betydelse för att växa som människa och för kulturen genom aktuella kulturella fenomen och samtida litteratur. Kursen stödjer utvecklingen av tänkandet och inlärningskunskaper och fördjupar förmågan till kritisk läsning och ökar språkmedvetandet. Från aktuella kulturella fenomen kan man lyfta fram speciellt hållbar livsstil och globalt ansvar samt mångkulturalism och olika digitala texter. De studerande kan placera sig själva som en del av den kulturella kontexten och ser sig själva som en kulturell produkt. Under kursen används huvudstadsregionens aktuella kulturella utbud. De studerande leds multimodalt mot kulturella fenomen.

Temaområden i kursen:

- *aktivt medborgarskap, entreprenörskap och arbetsliv*
- *teknologi och samhälle*

Nationella fördjupade kurser

7. Fördjupad muntlig kommunikation (MO7)

Kursen ger den studerande möjlighet att fördjupa och bredda sina kommunikativa kunskaper och färdigheter framför allt i muntlig kommunikation samt att planera, anpassa och utvärdera sitt sätt att kommunicera i olika kommunikationssituationer. Under kursen övar den studerande sig också i att bedöma kommunikationens betydelse för mänskliga relationer och inom studierna och arbetslivet. Den studerande kan ges möjlighet att delta i slutprovet i muntlig kommunikation för andra stadiet.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- fördjupa sina kunskaper om talspråklig kommunikation, retoriska medel, olika aktörer och kommunikationsmönster
- fördjupa sin kunskap om hur kommunikativt samspel uppkommer och upprätthålls och om spänningar mellan olika kommunikatörer
- utveckla sin kompetens att fungera i olika slag av kommunikationssituationer samt att skapa och upprätthålla kommunikation
- utveckla sin säkerhet i att uttrycka sig både individuellt och i grupp
- känna igen, kunna analysera och implementera faktorer som påverkar talarens och budskapets trovärdighet
- kunna analysera kommunikation och kommunikativa färdigheter ur olika synvinklar.

Centralt innehåll

- typiska mönster och bidragande faktorer i olika kommunikationssituationer och mellan olika kommunicerande aktörer
- analys, tolkning och bedömning av talspråkstexter
- verbal och nonverbal kommunikation
- kommunikation i vardagen
- övning i att uppträda och argumentera vid förhandlingar, möten och i olika slag av diskussioner, debatter och samtal
- muntliga anföranden och kommunikation i grupp
- kulturbundna, speciellt finlandssvenska och svenska särdrag, vid muntlig kommunikation

Man förbereder sig inför arbetslivet genom t. ex arbetsintervjuer. Kursen förbereder också andra centrala språkfärdigheter som behövs i arbetslivet.

8. Fördjupad skrivkompetens (MO8)

Kursen handlar om att fördjupa och utveckla färdigheten att producera olika slag av texter. Dessutom fördjupar den studerande sig i och analyserar aktuella mediedebatter som gäller till exempel kultur och samhälle.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- fördjupa sin färdighet i textproduktion då det gäller att välja synvinkel för sina egna texter, behandla ett tema, välja sina källor, tänka självständigt och hitta sitt eget personliga uttryckssätt
- kunna bygga upp en till innehållet, strukturen och stilen enhetlig och logisk text
- i diskussioner och i skrift kunna behandla, utvärdera och kritiskt granska aktuella teman
- kunna välja texter som är intressanta och genom egen textproduktion bidra till diskussionen kring dessa texter.

Centralt innehåll

- att strukturera och bearbeta texter och sammanställa dem i slutlig form samt att ge respons, skriva tillsammans och dela texter
- att producera texter som är begripliga, logiska och sammanhängande och analysera dem ur ett språkriktighetsperspektiv
- att skriva texter med utgångspunkt i ett mångsidigt material
- att producera och analysera medietexter

Under kursen förbereder man sig för att visa den mogenhet som behövs i slutprovet. Man skriver texter i en digital omgivning.

9. Fördjupad läskompetens (MO9)

Under denna kurs fördjupar den studerande sina färdigheter i att analysera, tolka, producera och utvärdera olika slag av texter. Den studerande utvecklar även sitt kritiska läsande, sin läslust, sitt reflektiva tänkande och sin kulturella kompetens.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- vidareutveckla förmågan att läsa och tolka olika slag av texter analytiskt, kritiskt, kreativt och med inlevelse
- fördjupa sina insikter i multilitteracitet, speciellt vad gäller textgenrer och multimodalitet, samt särdrag i olika typer av texter
- hitta nya vägar för sitt kritiska, kreativa och reflektiva tänkande genom läsning
- vidareutveckla sin läsfärdighet och bredda sina lässtrategier.

Centralt innehåll

- fördjupad textkunskap, fördjupad textanalys och begrepp som används då man analyserar, tolkar och kritiskt granskar språk, litteratur, bilder och medietexter
- fördjupad läsning och tolkning av multimodala texter, både faktatexter och fiktiva texter, ur olika synvinklar
- olika lässtrategier och lästekniker, speciellt vid läsning av längre texter
- läsning av hela texter, till exempel essäer, romaner och olika slag av faktatexter inom ämnesområdet
- gestaltning och bearbetning av litteratur genom kreativt skrivande

Under kursen förbereder man sig att visa mogenhet i slutprovet. Under kursen använder man sig av olika digitala texter och befäster förmågan att läsa olika typer av texter.

Skolvisa tillämpade kurser

10. Uttrycksförmåga och retorik (MO t10)

Under denna kurs skapar studerande ett självständighetsskådespel. Den studerande planerar, skriver manus och framför skådespelet.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *aktivt delta i förarbetet inför skådespelet*
- *spela en central roll i skådespelet*

Centralt innehåll

- *planera ett manus*
- *skriva manus*
- *dramatisera och gestalta utdrag ur olika texter*

11. Kultur i vardagen (MO t11)

Kursen avläggs genom aktivt deltagande i gymnasiets bokcirkel och deltagande vid kulturkarnevalen. Den studerande redogör för och tolkar olika evenemang under kulturkarnevalen.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *utveckla sin kulturkännedom*
- *inse och få förståelse för vilken hälsofrämjande kraft kulturen kan ha på människan*

Centralt innehåll

- *Läsning av olika typer av skönlitteratur*
- *Lokala och globala kulturella händelser*
- *kulturkarnevalen*

12. Skapande svenska (MO t12)

Kursen handlar om att repetera och fördjupa förmågan att skapa olika typer av texter och att fördjupa förmågan att läsa olika typer av texter. I kursen ingår repetition av grundläggande kunskap som är nödvändig för att kunna skapa kvalitativa texter.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *utveckla sin förmåga att uttrycka sig tydligt och korrekt i skrift*
- *utveckla sin förmåga att läsa olika typer av texter*
- *befästa grundläggande språkkunskaper*

Centralt innehåll

- *repetition av skrivregler*
- *att producera texter som är begripliga, logiska och sammanhängande*
- *textkompetens och essä*
- *läsning av skönlitteratur*
- *medietexter*

5.4 Det andra inhemska språket

5.4.1 Finska

Undervisningen i finska i gymnasiet ska fördjupa och utveckla den språkkunskap och språkmedvetenhet som de studerande tillägnat sig inom den grundläggande utbildningen. De studerande ska handledas att utveckla sina kunskaper i finska och att vidga sin flerspråkliga kompetens, att bygga broar språken emellan och att utveckla sina metaspråkliga färdigheter. Språkundervisningen baserar sig på det vidgade textbegreppet, som omfattar både det talade och det skrivna språket, och undervisningen stödjer därmed också de studerandes kompetens i multilitteracitet.

Undervisningen ska förstärka de studerandes tilltro till den egna förmågan att lära sig finska och viljan att modigt använda sig av sina kunskaper samt att känna glädjen i att lära sig. Undervisningen ska även stärka de studerandes vilja och förmåga att agera i finskspråkiga miljöer. All språkkunskap som de studerande har ska kunna tillvaratas både i skolan och på fritiden och de studerande ska handledas i att reflektera över språkrelaterade attityder och värderingar. Undervisningen ska stärka och utveckla de studerandes färdigheter och möjligheter att på finska aktivt kunna ta del av och påverka utveckling och händelser både i sin närmiljö och i vidare sammanhang.

De studerande ska uppmuntras att tillägna sig livslånga strategier för språkinläring genom att identifiera de strategier för lärande som bäst lämpar sig för det egna lärandet i finska. De ska även uppmuntras att utvärdera sina framsteg i lärandet och att se språkkunskapen som en kompetens också i arbetslivet. Jämställdheten mellan könen vid språkval och i språkstudier förstärks genom att man i undervisningen uppmuntrar till en fördomsfri inställning till språkstudier och genom att man behandlar olika teman ur flera olika synvinklar.

I språkundervisningen ska man använda undersökande, mångsidiga och elevaktiverande arbetssätt. De studerande ska handledas att söka, utvärdera och behandla information på finska. Digitala verktyg ska utgöra en naturlig del av studiemiljön.

I språkundervisningen behandlas teman som utvecklar de studerandes förmåga att behärska helheter och att arbeta ämnesintegrerat. De studerande ska erbjudas produktiva och tillräckligt krävande uppgifter som är meningsfulla för dem. Temaområdena, temastudierna och övriga ämnesintegrerade studier uppmuntrar de studerande att använda sig av sina språkkunskaper och flerspråkiga kompetenser på både högre och lägre nivå.

I undervisningen ska man beakta att de studerande i förhållande till kunskapsnivåerna avancerar i olika takt, vilket kan betyda att uppgifterna kräver differentiering eller andra former av stöd.

Språkundervisningen ska i mån av möjlighet tas utanför klassrummet så att de studerande får använda språket i autentisk miljö. Detta sker bl.a. genom studiebesök, projektarbeten och alternativa hemuppgifter. Ämnesintegrering är möjlig bl.a. med geografi, hälsokunskap, modersmål och historia.

Gemensamma mål för undervisningen i finska

Gemensamma mål för undervisningen i de olika lärokurserna i finska är att den studerande ska

- utveckla sin förmåga att agera på finska i olika sammanhang
- inse det finska språkets betydelse som nationalspråk
- på ett kreativt sätt våga använda det finska språket i studier, arbete och under fritiden
- befästa sina kunskaper i finska, sin språkkänsla och förmåga att i språkstudierna tillämpa och dra nytta av sin allmänna språkkänedom
- fördjupa och bredda sina kunskaper om finskans struktur
- utvecklas till en målinriktad språkanvändare som kan tillämpa strategier för lärande i sina språkstudier
- inse betydelsen av de utökade möjligheter som en bred språkkunskap erbjuder
- kunna bedöma sina språkkunskaper och planera sina språkstudier med tanke på framtida behov i till exempel fortsatta studier och arbetsliv.

Målen för undervisningen är att den studerande når upp till nivåerna i nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling (bilaga 1) enligt nedanstående tabell och att den studerande ska kunna bedöma sin språkkunskap i förhållande till den kunskapsnivå lärokursen har som mål. Den studerande ska ställa upp egna mål, utvärdera hur kunskaperna utvecklas och vidareutveckla dem.

Lärokurs	Förmåga att kommunicera	Förmåga att tolka texter	Förmåga att producera texter
A-finska	B2.1	B2.1	B1.2
B1-finska	B1.1	B1.1	B1.1
B3-finska	A2.2	A2.2	A2.1
Modersmålsinriktad finska	B2.2	B2.2	B2.2

Ett övergripande mål för den modersmålsinriktade finskan är att de studerande lär sig nyansera sitt språk och se skillnader mellan finska och svenska både gällande struktur och ordval. Ett övergripande mål för A-lärokursen är att sänka de studerandes tröskel att använda det finska språket både muntligt och skriftligt i vardagen.

Bedömning

Bedömningen i det andra inhemska språket finska ska basera sig på hur den studerande uppnår de gemensamma målen för undervisningen i finska och de specifika målen för lärokursen. I bedömningen ska man beakta de enskilda kursernas tyngdpunktsområden och deras nära koppling till de gemensamma målen och de specifika målen för lärokursen. I alla kurser ges den studerande mångsidig respons. Man ska ge den studerande respons på framsteg inom språkkunskapens olika delområden och på övriga mål, såsom förmågan att i språkstudierna tillämpa strategier för lärande och att använda finska i autentiska miljöer. Responsen ges under kursens gång i olika skeden av läroprocessen. Den studerande uppmuntras att dra nytta av självvärdering och kamratvärdering. Man kan under alla kurser arbeta med portfoliometoden, även vid integrering av läroämnena.

Som stöd vid bedömningen och som ett verktyg för läraren och den studerandes självvärdering och kamratvärdering används nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som grundar sig på den gemensamma europeiska referensramen för språk. I början av studierna ska man speciellt ge respons på den studerandes förmåga att utveckla sina lärstrategier för språkstudier. I takt med att studierna framskrider kan man i tilltagande grad använda sig av nivåskalan då man definierar nivån på den studerandes förmåga att kommunicera samt att tolka och producera texter.

Bedömningen av den fördjupade kursen 8 i A-lärokursen, den fördjupade kursen 6 i B1-lärokursen och den fördjupade kursen 8 i den modersmålsinriktade lärokursen i det andra inhemska språket baserar sig på vitsordet i det prov i muntlig språkfärdighet som utarbetas av Utbildningsstyrelsen och på övriga bevis på kunskap som framkommit under kursen. Kurserna bedöms enligt skalan 4–10. Också det prov i muntlig språkfärdighet som hör till kursen bedöms enligt skalan 4–10. Över provet i muntlig språkfärdighet ges ett särskilt intyg som bilaga till gymnasiets avgångsbetyg.

Byte av lärokurs

Det är logiskt för den studerande att i mån av möjlighet fortsätta med studierna enligt påbörjad lärokurs. Vid byte av lärokurs i finska, från en lång lärokurs till en kortare lärokurs, räknas kurserna till godo enligt följande:

Kurs	Modersmålsinriktad lärokurs		A-lärokurs		B1-lärokurs
Kurs	1	→	1	→	1
Kurs	2	→	2	→	2
Kurs	3	→	3	→	3
Kurs	4	→	4	→	4
Kurs	5	→	5	→	5
Kurs	6	→	6		
Kurs	7	→	7	→	7
Kurs	8	→	8	→	6

Studier som avklarats enligt en mer omfattande lärokurs kan i en mindre omfattande lärokurs utgöra fördjupade eller tillämpade kurser enligt hur man definierar dem i den lokala läroplanen. Den studerande har möjlighet att få erkännande av kunskande för fastställande av kunskapsnivån ifall hen så önskar. Vid byte från en mindre omfattande lärokurs till en mer omfattande lärokurs kan den studerande uppmanas att avlägga kompletterande studier och i detta sammanhang gör man en ny omprövning av kursvitsorden. Den studerande kan även läsa kurser från en annan lärokurs utan att byta lärokurs. Dessa kurser kan då enligt vad som bestäms i den lokala läroplanen utgöra fördjupade eller tillämpade kurser och räknas in i den studerandes egentliga lärokurs.

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och centrala innehåll. Läraren kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna och hur mycket de olika bedömningsgrunderna sammantaget påverkar kursvitsordet. På basen av denna information planerar den studerande sin kompetensutveckling. Den studerande ställer upp personliga inlärningsmål och funderar på lämpliga arbetssätt för att nå målen.

Halvvägs genom kursen utvärderar den studerande och läraren hur arbetet mot att nå målen går. I slutet av kursen ger läraren respons på framsteg och hur väl de olika målen uppnåtts, samt hur kompetensutvecklingen kan fortskrida, samtidigt motiveras kursvitsordet.

Själv- och kamratvärdering skall utgöra en naturlig del av bedömningen. Både de muntliga och skriftliga färdigheterna skall beaktas i bedömningen så att den blir möjligast månsidig. Alla kurser förutom FI t9 bedöms med siffervitsord.

Helsinge gymnasium erbjuder inte undervisning i B-finska. Studerande som studerat B-finska i grundskolan och vill fortsätta med det gör upp en individuell studieplan tillsammans med studiehandledaren och får handledning i hur kurserna i B-finska kan avläggas på annat håll.

Ett eventuellt byte av lärokurs från modersmålsinriktad finska till A-finska eller vice versa får ske en gång i början av studierna i samråd med läraren.

De fördjupade kurserna (FI 7 och FI 8) och den tillämpade kursen FI t9 avläggs i blandgrupper d.v.s. mofi- och A-finskastuderande i samma grupp.

5.4.1.1 Finska, A-lärokurs

Mål för undervisningen

Ett specifikt mål för undervisningen i A-lärokursen i finska är att den studerande ska

- kunna relatera sin språkkunskap till kunskapsnivå B2.1 då det gäller förmåga att kommunicera och att tolka texter samt till kunskapsnivå B1.2 då det gäller förmåga att producera texter samt utvärdera och vidareutveckla sina språkkunskaper.

Obligatoriska kurser

Under de obligatoriska kurserna 1 och 2 ska man betona betydelsen av att utveckla färdigheterna för språkstudier, den egna språkkompetensen både individuellt och interaktivt i grupp och förmågan att kommunicera i olika situationer. I tilltagande grad och i samband med att studierna framskrider ska man fästa uppmärksamhet vid olika textgenrer och uttryckssätt som kursernas olika kontexter kan kräva. Under studiernas gång och speciellt i slutskedet ska man betona språket som verktyg för att söka, komprimera och dela information.

Under varje kurs ska man reservera tillräckligt med tid för aktuella eller lokala frågor om vilka man kan besluta tillsammans. Ämnesintegrerad undervisning eller undervisning som berör temaområdena kan ske i samband med alla kurser. I kurserna ska det ingå många olika slag av övningar inom språkets alla delområden så att den muntliga och skriftliga interaktionen i slutskedet fått lika stor tyngd. Tyngdpunkterna kan dock variera från kurs till kurs.

Eftersom nivån bland studerande i A-finska kan variera relativt mycket, ska undervisningen vid behov kunna differentieras.

1. Vardagsliv, närmiljö och hälsa (FINA1)

Under kursen bekantar sig den studerande med aktiviteter och situationer i vardagslivet och närmiljön. Hen repeterar och fördjupar i synnerhet sina kommunikativa färdigheter i alldagliga umgänges- och servicesituationer. Den studerande övar att uttrycka sig både muntligt och skriftligt till exempel om sin skol- och hemmiljö, matvanor, hälsa och fritidsintressen.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *utveckla sina skriftliga och muntliga kommunikativa färdigheter så att hen klarar av att agera i finskspråkiga miljöer.*

Centralt innehåll

Temaområdet välbefinnande och trygghet betonas under kursens gång. En finsk ungdomsbok läses och diskuteras både muntligt och skriftligt. I grammatiken repeteras och fördjupas finskans verblära och de grundläggande objektsreglerna. De får öva sin kommunikativa förmåga även i autentisk miljö.

2. Natur och vetenskap (FINA2)

Under kursen övar man de kommunikativa färdigheterna genom diskussioner och presentationer och den studerande lär sig att dra nytta av självvärdering och

kamratvärdering. Man behandlar teman som natur, miljö och vetenskap ur olika synvinklar, till exempel hållbar utveckling, turism och rekreation. Den studerande läser några sak- och skönlitterära texter om kursens teman och fördjupar sitt ordförråd.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *tillägna sig det centrala ordförrådet gällande miljön.*
- *fördjupa och bredda sina kunskaper om finskans struktur.*

Centralt innehåll

Temaområdet hållbar livsstil och globalt ansvar betonas under kursens gång. Kursen erbjuder goda möjligheter till ämnesintegrering med biologi eller geografi. I grammatiken repeteras och fördjupas nomenböjningen samt det viktigaste om subjekt och unipersonella uttryck.

3. Teknik och konsumtion (FINA3)

Under kursen bekantar sig den studerande med och använder olika digitala verktyg. Man behandlar temaområdena teknik, konsumtion och handel.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *på ett kreativt och fördomsfritt sätt använda det finska språket även i digitala miljöer.*

Centralt innehåll

Förslag på digitala verktyg som kan användas under kursen är e-böcker, videoediteringsprogram och digitala grammatikövningar. Även kursprovet görs digitalt. Under kursen betonas temaområdet teknologi och samhälle både genom läsning, skrift och diskussioner. I grammatiken repeteras och fördjupas de olika infinitivformerna och de vanligaste participformerna.

4. Medierna och samhället (FINA4)

Under kursen lär sig den studerande att göra sammanfattningar samt presentera och diskutera olika medietexter som anknyter till det finska samhället. Man lägger vikt vid hur medierna uttrycker sig i sakfrågor, till exempel om politik, forskning och aktuella händelser i världen.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *inse betydelsen av de utökade möjligheter som en bred språkkunskap erbjuder.*
- *utveckla sin vilja och förmåga att följa med och även själv aktivt delta i samhällsdebatten på finska.*

Centralt innehåll

Temaområdet aktivt medborgarskap betonas under kursen bl.a. genom att de studerande får skriva egna insändare. I grammatiken behandlas finskans satsmotsvarigheter så att de studerande förstår dem och själva kan använda de enklare motsvarigheterna.

5. Utbildning och arbetsliv (FINA5)

Under kursen lär sig den studerande att tolka och producera olika slags texter i anslutning till kursens ämnesområden. Kursen behandlar teman som utbildning, yrken och näringsliv ur både samhällets och den studerandes synvinkel.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *tillägna sig det centrala ordförrådet gällande studier och arbetsliv.*
- *på ett kreativt sätt använda finska språket i studier och arbetsliv.*

Centralt innehåll:

Temaområdet entreprenörskap betonas under kursen. I grammatiken behandlas objektet mera ingående och adverbial, i synnerhet tids- och platsadverbial.

6. Finsk kultur och litteratur (FINA6)

Under kursen utvecklar och fördjupar de studerande sin multilitteracitet och kännedomen om finsk kultur och litteratur ur de ungas synvinkel. Den studerande läser åtminstone ett skönlitterärt verk och presenterar det muntligt eller skriftligt. Den studerande bekantar sig med några finska konstnärer, författare och kompositörer. I skriftliga uppgifter poängteras skillnaderna mellan olika genrer.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *utveckla sin kulturkännedom.*
- *inse finska språkets betydelse som nationalspråk.*

Centralt innehåll

Teater- eller museibesök kan utgöra en del av kursen. Temaområden kulturkompetens och multilitteracitet betonas. I grammatiken behandlas olika attribut, speciellt med tanke på svenskans prepositionsuttryck.

Nationella fördjupade kurser

Under de fördjupade kurserna vidareutvecklar den studerande sin förmåga att använda finska språket för olika ändamål. Hen övar sig att analysera, tolka och producera texter både individuellt och i grupp. Repetitionsövningar utgående från de studerandes behov ingår i kurserna. Under kurserna kan man i form av en skriftlig eller muntlig produktion integrera studierna i finska med övriga studier.

7. Kommunicera i skrift (FINA7)

Under kursen fördjupas förmågan att tolka och producera finska texter i olika slag av skriftliga kommunikationssituationer och för olika slag av mottagare. Man analyserar och producerar både faktatexter och fiktiva texter samt texter inom olika genrer, såsom berättande, beskrivande, reflekterande, instruerande och argumenterande texter. Även förmågan att återge och översätta olika texter till och från finska övas. Vid behov kan grundläggande strukturer repeteras

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *befästa sina skriftliga färdigheter.*

Centralt innehåll

Varje studerande skriver en egen studie om valfritt ämne, denna presenteras för gruppen med hjälp av en opponent. De studerande lär sig att ge och ta emot konstruktiv kritik. Undervisningen kan vid behov differentieras.

8. Kommunicera i tal (FINA8)

Under kursen lär sig den studerande att tala och uppträda på finska i olika formella och informella situationer. Den studerande lär sig att uttrycka sig fritt, göra frågeställningar, referera, diskutera, beskriva, intervjua, argumentera och hålla olika anföranden. Den studerande kan utnyttja digitala verktyg vid muntlig framställning.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *befästa sina muntliga färdigheter.*

Centralt innehåll

Det riksomfattande muntliga provet i finska är en obligatorisk del av kursen. Undervisningen kan vid behov differentieras.

Skolvisa tillämpade kurser

9. Repetitionskurs (FIN t9)

Studerande förbereds inför studentprovet i finska. Kursen erbjuds i första hand till dem som ämnar skriva studentprovet i finska inom en snar framtid.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *fördjupa och bredda sina språkkunskaper inför studentprovet i finska.*

Centralt innehåll

Studentprovets olika delområden: hör- och läsförståelse, uppsatsskrivning, strukturer och öppna frågor övas. Förutom det behandlas bl.a. språkvård, sammandrag och översättning. Vid behov repeteras även grammatik. Digitala övningar utgör en naturlig del av kursen. Undervisningen kan vid behov differentieras. Kursen bedöms som avlagd/underkänd.

5.4.1.4 Finska, modersmålsinriktad lärokurs

Syftet med den modersmålsinriktade lärokursen i finska är att ge tvåspråkiga och flerspråkiga studerande i svenskspråkiga gymnasier en möjlighet att vidareutveckla sina kunskaper i finska och stärka den egna mångfasetterade språkliga och kulturella identiteten. Kurserna är uppbyggda kring samma teman som A-lärokursen, för att studierna ska kunna ordnas både som särskilda kurser och som individuella studier.

Mål för undervisningen

Specifika mål för undervisningen i den modersmålsinriktade lärokursen i finska är att den studerande ska

- fördjupa sina kunskaper om finskans struktur
- fördjupa sin språkliga medvetenhet om finska och utveckla sin kunskap om språkets användning i jämförelse med svenskan och andra språk, så att hen kan nyansera och förbättra sitt språk
- fördjupa och nyansera sitt ordförråd så att hen kan läsa, tolka, producera och utnyttja olika texter som hör till allmänbildningen eller studierna
- bekanta sig med finsk kultur och litteratur, samt läsa och analysera finsk skönlitteratur
- vidareutveckla sin förmåga att fungera målinriktat som talare, lyssnare, läsare och skribent i olika kommunikationsmiljöer
- kunna relatera sin språkkunskap till kunskapsnivå B2.2 samt kunna utvärdera och vidareutveckla sina språkkunskaper
- efter slutförda gymnasiestudier klara av också krävande studier och arbetsuppgifter på finska.

Obligatoriska kurser

Under de obligatoriska kurserna 1 och 2 ska man betona betydelsen av att utveckla färdigheterna för språkstudier, den egna språkkompetensen både individuellt och interaktivt i grupp och förmågan att kommunicera i olika situationer. I tilltagande grad och i samband med att studierna framskrider ska man fästa uppmärksamhet vid olika textgenrer och uttryckssätt som kursernas olika kontexter kan kräva. Under studiernas gång och speciellt i slutskedet ska man betona språket som verktyg för att söka, komprimera och dela information.

Under varje kurs ska man reservera tillräckligt med tid för aktuella eller lokala frågor om vilka man kan besluta tillsammans. Ämnesintegrerad undervisning eller undervisning som berör temaområdena kan ske i samband med alla kurser. I kurserna ingår många olika slag av övningar inom språkets alla delområden så att den muntliga och skriftliga interaktionen i slutskedet fått lika stor tyngd. Tyngdpunkterna kan dock variera från kurs till kurs.

Eftersom finskan är mycket stark i Vanda ska man sträva efter att göra undervisningen i modersmålsinriktad finska tillräckligt utmanande och skillnaderna mellan finska och svenska diskuteras både gällande struktur och ordval. Målet är att undvika blandspråk och stärka båda språken skilt för sig.

1. Vardagsliv, närmiljö och hälsa (FIM1)

Under kursen fördjupas den studerandes förmåga att uttrycka sig nyanserat och korrekt i olika sammanhang, med utgångspunkt i kursens teman och med speciell uppmärksamhet på skillnader mellan det talade och det skrivna språket. Skillnader i spontant talspråk, slang, dialekter och standardfinska behandlas. Den studerande förbereder och håller korta muntliga anföranden. I litteraturen behandlas och analyseras noveller och annan skönlitteratur.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *utveckla och nyansera sina skriftliga och muntliga kommunikativa färdigheter och utvidga sitt ordförråd.*

Centralt innehåll

Temaområdet välbefinnande och trygghet betonas under kursens gång. I grammatiken repeteras och befästs vid behov verbläran, objektet, subjektets och predikatets kongruens och unipersonella uttryck.

2. Natur och vetenskap (FIM2)

Under kursen behandlas olika slag av texter, också skönlitterära, om natur, miljö, vetenskap och hållbar utveckling både muntligt och skriftligt. Ordförrådet inom kursens

teman fördjupas. Den studerande förbereder och håller en längre projektpresentation och lär sig utvärdera sin egen och andras presentationer.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *vidareutveckla sin förmåga att fungera målinriktat som talare och lyssnare.*
- *utvärdera andras och sina egna muntliga framföranden.*
- *befästa sitt ordförråd gällande miljön.*

Centralt innehåll

Temaområdet hållbar livsstil och globalt ansvar betonas under kursens gång. Kursen erbjuder goda möjligheter till ämnesintegrering med biologi och geografi. I grammatiken repeteras och befästs vid behov nomenböjningen.

3. Teknik och konsumtion (FIM3)

Under kursen bekantar sig den studerande med genrer som kombinerar bild, ljud och skriftlig och muntlig text. Man använder sig av texter som behandlar konsumtion, handel, teknik och informationsteknik och bearbetar dem både muntligt och skriftligt, till exempel med hjälp av digitala verktyg. Lämplig skönlitteratur läses och diskuteras till exempel i ett digitalt forum.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *fördjupa sin förmåga att analysera finsk skönlitteratur.*
- *på ett nyanserat sätt använda det finska språket även i digitala miljöer.*

Centralt innehåll

Temaområdet teknologi och samhälle betonas under kursen. Videoeditering kan tillämpas i olika undervisningsmoment. I grammatiken repeteras och befästs vid behov infinitiver och participer behandlas. Kursprovet görs digitalt.

4. Medierna och samhället (FIM4)

Under kursen producerar den studerande texter som anknyter till kursens teman och uppmärksamhet fästs i synnerhet vid texternas disposition, styckeindelning, variation och sätt att skapa sammanhang. Man bekantar sig med medietexter om aktuella händelser och texternas stil och uppbyggnad behandlas. Skönlitteratur läses och används som underlag för medietexter.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *fördjupa sina kunskaper om finskans struktur.*
- *vidareutveckla sin förmåga att fungera målinriktat som läsare och skribent i olika kommunikationsmiljöer.*

Centralt innehåll

Temaområdet aktivt medborgarskap betonas under kursen bl.a. genom att de studerande får skriva egna insändare. I grammatiken behandlas satsmotsvarigheter och interpunktion.

5. Utbildning och arbetsliv (FIM5)

Under kursen fördjupar den studerande sina färdigheter att producera olika texter som anknyter till kursens temaområden och lär sig förbereda sig för arbetsintervjuer. Man arbetar med texter som behandlar utbildning och yrkes- och näringsliv. Översättning till och från finska övas för att belysa skillnader mellan språken. Sammandrag övas på båda språken.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *lära sig använda det finska språket kreativt i studier och arbetsliv.*
- *inse betydelsen av de utökade möjligheter som en bred språkkunskap erbjuder.*
- *fördjupa sin språkkänsla och förmåga att ta i beaktande skillnader mellan finska och svenska vid översättning.*

Centralt innehåll

Temaområdet entreprenörskap betonas under kursen t.ex. genom att studerande får grunda egna fiktiva företag. Studerande får även öva sig i att skriva arbetsansökningar samt förbereda sig för och agera i fiktiva arbetsintervjuer. I grammatiken behandlas attribut och adverbial, rektionsfrågor och finskans motsvarigheter till svenskans prepositionsattribut.

6. Finsk kultur och litteratur (FIM6)

Under kursen breddar och fördjupar den studerande sin multilitteracitet och sin kännedom om finsk kultur och litteratur. Den studerande fördjupar även sin kunskap om språkets estetiska funktion och kulturella betydelse. Ett skönlitterärt verk läses och analyseras. Förmågan att skriva stärks genom att man övar sig i att producera olika slag av texter.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *utveckla sin kulturkännedom.*
- *inse det finska språkets betydelse som nationalspråk*
- *fördjupa sin förmåga att analysera finsk skönlitteratur*

Centralt innehåll

Under kursen betonas temaområden kulturkompetens och multilitteracitet bl.a. genom att de studerande erbjuds möjlighet att studera litteraturhistoria, gå på teater och analysera konstverk. De studerande fördjupar sin kunskap om språkets estetiska funktion och kulturella betydelse genom poesi och genom att fördjupa sig i olika kulturformer.

Nationella fördjupade kurser

Under de fördjupade kurserna fördjupar den studerande sin förmåga att använda finska språket för olika ändamål. Hen övar sig att tolka och producera texter både individuellt och i grupp. Repetitionsövningar utgående från de studerandes behov ingår i kurserna. Under kurserna kan man i form av en skriftlig eller muntlig produktion integrera studierna i finska med övriga studier.

7. Kommunicera i skrift (FIM7)

Under kursen fördjupas färdigheterna i textproduktion och förmågan att kritiskt läsa och tolka finska texter i olika slag av skriftliga kommunikationssituationer och för olika slag av mottagare. Man analyserar och producerar både fakta och fiktiva texter samt texter inom olika genrer, såsom berättande, beskrivande, reflekterande, instruerande och ställningstagande texter. Den studerande ges möjlighet att enligt behov och önskemål producera olika digitala texter. Vid behov kan centrala strukturer repeteras.

Mål

- Kursens mål är att den studerande ska*
- *befästa sina skriftliga färdigheter.*

Centralt innehåll

Varje studerande skriver en egen studie om valfritt ämne under kursen, denna presenteras för gruppen med hjälp av en opponent. Således lär sig studerande att ge och ta emot konstruktiv kritik. Även förmågan att återge och översätta olika texter till och från finska övas. Vid behov kan grundläggande, centrala strukturer repeteras och undervisningen differentieras.

8. Kommunicera i tal (FIM8)

Under kursen fördjupar den studerande sin förmåga att tala och uppträda på finska i både formella och informella kommunikationssituationer. Den studerande utvecklar sina färdigheter att uttrycka sig individuellt och att i grupp diskutera aktuella samhällsfenomen och sådant som hör till allmänbildningen. Argumentationsteknik övas.

Mål

- Kursens mål är att den studerande ska*
- *befästa sina muntliga färdigheter.*

Centralt innehåll

Den studerande lär sig att uttrycka sig fritt, göra frågeställningar, referera, diskutera, beskriva, intervjua, argumentera och hålla olika anföranden. Den studerande kan utnyttja digitala verktyg vid muntlig framställning. Det riksomfattande muntliga provet i finska är en obligatorisk del av kursen. Undervisningen kan vid behov differentieras.

Skolvisa tillämpade kurser

9. Repetitionskurs (FIM t9)

Under kursen förbereds de studerande inför studentprovet i finska. Kursen erbjuds i första hand till dem som ämnar skriva studentprovet i finska inom en snar framtid.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *fördjupa och bredda sina språkkunskaper inför studentprovet i finska.*

Centralt innehåll

Studentprovets olika delområden: hör- och läsförståelse, uppsatsskrivning, strukturer och öppna frågor övas. Förutom det behandlas bl.a. språkvård, sammandrag och översättning. Vid behov repeteras även grammatik. Digitala övningar utgör en naturlig del av kursen. Undervisningen kan vid behov differentieras. Kursen bedöms som avlagd/underkänd.

5.5.1 Främmande språk, engelska, A-lärokurs

Mål för undervisningen

De specifika målen för undervisningen i A-lärokursen i engelska är att den studerande ska

- utvecklas som språkbrukare i engelska och som aktör i en kulturellt mångskiftande värld i såväl lokala och nationella som europeiska och globala sammanhang
- förstå engelskans betydelse och roll som internationellt kommunikationsspråk
- kunna bedöma huruvida de egna kunskaperna är tillräckliga för fortsatta studier
- kunna planera sina språkstudier för framtida behov, såsom arbetsliv och internationell verksamhet
- få erfarenheter av att läsa, tolka och behandla längre texter på engelska
- kunna ställa sin språkkunskap i relation till nivå B2.1 i nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling, utvärdera hur de egna färdigheterna utvecklats och vidareutveckla dem.

I gymnasierna i Vanda uppmuntras de studerande från första början att använda sina kunskaper i det engelska språket och därigenom utveckla en rutin även för muntliga kommunikationssituationer. De studerande stöds i utvecklingen av sina kommunikativa färdigheter genom bl.a själv- och kamratutvärdering. I undervisningen fördjupas studerandenas uppfattning om olika register i olika kommunikationssituationer. Målet är att de studerande utvecklar sina muntliga och skriftliga färdigheter speciellt med tanke på de krav som kan ställas på engelska språkkunskaper för internationella studier och arbete.

Bedömning:

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål och planerar sin kompetensutveckling.

Obligatoriska kurser

I de obligatoriska kurserna 1 och 2 är målet att stärka den studerandes studiefärdigheter samt förmåga att utveckla sina kunskaper individuellt och i grupp och att delta i olika kommunikationssituationer. Från och med kurs 3 ska man i tilltagande grad fästa uppmärksamhet vid olika textgenrer och hur språket förutsätter. I kurserna 4–6 ska språket betonas som verktyg för att söka, komprimera och dela information.

I varje kurs ska man reservera tid för att behandla aktuella eller lokala frågor, som kan väljas tillsammans med de studerande. Ämnesintegrerad undervisning eller undervisning som anknyter till temaområdena kan ingå i alla kurser. Muntlig och skriftlig

kommunikation ska mångsidigt övas under kurserna, även om tyngdpunkterna kan variera från kurs till kurs.

1. Engelskan och min värld (ENA1)

Den studerandes kunskaper inom språkets olika delområden kartläggs. Den studerande analyserar sina utvecklingsområden och utvärderar sina lärstrategier för språkstudier, ställer upp mål för studierna i engelska och hittar sätt att utveckla sina kunskaper både individuellt och i grupp. Under kursen reflekterar man kring den språkliga mångfalden i världen, engelskan som globalt fenomen samt språkkunskap som redskap för att utveckla den kulturella kompetensen. Kursens teman och situationer ska anknyta till studielivet, den ungas livsmiljö och behov av språkkunskap.

På den första gymnasiekursen i engelska uppmuntras gymnasiestuderande i Vanda genom själv- och kamratutvärdering att bedöma sina egna styrkor och utmaningar som språkstudier. De studerande planerar sina studier i engelska, att sätta upp mål för dessa och att ta ansvar för sina egna studier. De studerande i Vanda uppmuntras att uppskatta diskussionstillfällen på engelska och att initiera konversationer och därmed utveckla sina språk-, kommunikations- och interaktionskunskaper. Målet i kommunikationssituationer är att lägga märke till och förstå mänsklig variation, människors olika behov och livssituationer. Till detta hör även att stifta bekantskap med olika kulturer och språkområden samt att uppskatta deras mångfald. Multikulturalismen i Vanda samt läget i hjärtat av internationella kommunikationsförbindelser gör hanteringen av den här sortens kommunikationskunskaper på engelska en del av vår vardag.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna planera sina studier i engelska, sätta upp mål för dessa och ta ansvar för dem.
- kommunicera i tal och skrift om bekanta ämnen på engelska.

Centralt innehåll

- det engelska språket som globalt fenomen
- studielivet och de ungas livsmiljö
- kulturell mångfald och behovet av språkkunskap.

2. Människans sociala nätverk (ENA2)

Under kursen övar den studerande att med hjälp av olika medier delta i olika kommunikationssituationer av varierande språklig och kulturell svårighetsgrad, också i en internationell kontext. Den studerande fördjupar sin förmåga att diskutera aktivt och lyssna på andra. Hen utvecklar sin förmåga att formulera åsikter och tillsammans

diskutera betydelser. Mångsidiga strategier utvecklas för olika kommunikationssituationer. Under kursen behandlas teman som anknyter till mänskliga relationer och i samband med dem även psykiskt, fysiskt och socialt välbefinnande. Man reflekterar också över teknologins och digitaliseringens betydelse för kommunikation och välbefinnande.

På kursen uppmuntras de studerande till en äkta interaktion genom att bl.a. berätta om sin egen omgivning och därigenom utveckla förmågan att lyssna på och förstå andra. Man stöder de studerande att lära sig att tänka förutseende och tolka situationer både i det verkliga livet och då de figurerar i olika medieomgivningar. De studerande utvecklar förmågan att identifiera språkets olika register i olika kommunikationssituationer.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- formulera åsikter och delta i diskussioner på engelska
- reflektera över teknologins och digitaliseringens betydelse för kommunikation och välbefinnande

Centralt innehåll

- Mänskliga relationer
- Teknologi och digitalisering
- Psykiskt, fysiskt och socialt välbefinnande

3. Kulturella fenomen (ENA3)

Under kursen fördjupas och utvecklas den studerandes multilitteracitet. Den studerande producerar texter inom olika genrer med betoning på de språkliga drag som kännetecknar genren. Kursens teman utgår från olika kulturella fenomen, engelskspråkiga medier och kreativ verksamhet.

Kursen erbjuder möjligheter att från ett brett perspektiv iaktta kulturella fenomen såsom socialkultur samt seder och bruk. De studerande uppmuntras att uttrycka sig kreativt på engelska. De får en fördjupad kännedom om den egna kulturella identiteten, om olika kulturer och om konst. På kulturkursen drar man nytta av lämpliga delar av Vandas och hela huvudstadsregionens kulturutbud. I planeringen av kursarbetet kan de studerande bearbeta kultureller intressen, t.ex. i valet av uppsats och i målsättningarna.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- utveckla sin multilitteracitet
- uttrycka sig kreativt på engelska
- producera olika typer av engelsk text

Centralt innehåll

- kulturella fenomen
- engelskspråkiga medier
- kreativ verksamhet

4. Samhället och omvärlden (ENA4)

Under kursen utvecklar den studerande sin förmåga att söka information och läsa kritiskt samt övar sig att aktivt använda engelska. Man bekantar sig med olika debatter om samhällsliga fenomen, och fokuserar i synnerhet på hur man kan påverka som aktiv medborgare. Under kursen reflekterar man även över individens och gruppens ansvar och möjligheter att påverka i medborgarsamhället, till exempel då det gäller människorättsfrågor.

Kursen ger utmärkta möjligheter till utnyttjandet av aktuellt, samhällsrelaterat digitalt material och informationssökning, vilket utvecklar och fördjupar de studerandes multiliteracitet. En analys av samhällsfenomen kan även innehålla en lokal synvinkel. Samhället kan behandlas speciellt under temat välmående och dess stödfaktorer, så att de studerande lär sig att stöda välmåendet såväl i sin näromgivning som i det vidare samhället.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- söka information och läsa kritiskt
- bekanta sig med samhällsdebatter
- reflektera över individens och gruppens ansvar i medborgarsamhället

Centralt innehåll

- aktivt medborgarskap
- välmående
- informationssökning

5. Vetenskap och framtid (ENA5)

Kursen fördjupar den studerandes förmåga att tolka och producera texter samt den studerandes kompetens att söka information om för hen intressanta kunskaps- och vetenskapsområden. De studerande övar sin förmåga att dela med sig av synpunkter som grundar sig på egna kunskaper eller åsikter. De reflekterar kring olika framtidsvisioner, i synnerhet i ett teknologi- och digitaliseringsperspektiv, samt över engelskans ställning som internationellt språk inom vetenskap och teknik. Temana väljs från olika fack- och vetenskapsområden.

Kursen i vetenskap och framtid erbjuder goda möjligheter till ämnesöverskridande samarbete. Detta kan involvera olika undervisningsämnen eller samarbete med lokala,

intressanta och innovativa vetenskaps- och teknologainstitutioner och företag. De studerande stöttas i att hitta kommunikationsredskap för att behandla vetenskaps- och/eller teknologi-relaterade ämnen på engelska, i enlighet med ämnesområden i framtida läroplaner.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *lära sig tolka och producera texter*
- *söka information och dela med sig av synpunkter*
- *bekanta sig med engelskan som internationellt språk inom vetenskap och teknik*

Centralt innehåll

- vetenskap och teknik*
- engelska som internationellt språk*

6. Studier, arbete och ekonomi (ENA6)

Kursen fördjupar den studerandes förståelse för språkkunskap som ett socialt kapital och en färdighet för arbetslivet. Den studerande bekantar sig med textgenrer som kan komma till nytta i eventuella fortsatta studier eller i arbetslivet. Under kursen överväger och diskuterar den studerande planer för fortsatta studier, karriär och arbete även i en internationell kontext. Under kursen behandlas ekonomiska frågor som är relevanta för den unga som står på tröskeln till arbetslivet samt ekonomiska företeelser i ett större perspektiv.

Kursen ger möjlighet till mångsidigt samarbete med intressanta och innovativa läroanstalter, företag och organisationer i närområdet. De studerande kan på ett praktiskt sätt bekanta sig med olika former av arbete och företagsamhet, och speciellt behandla den globala arbetskraftens betydelse och vikten av det engelska språket.

På kursen förstärker de studerande sin uppfattning om den egna språkkunskapen i relation till fortsatta studier och till arbetslivet, samt ställer målsättningar för en vidareutveckling. De studerande bekantar sig med arbetssökarprocessen på det engelska språket, bl.a genom ämnen som CV och ansökningar, telefonetikett och arbetsintervjuer.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *förstå språkkunskapens roll i studie- och arbetslivet*
- *bekanta sig med arbetssökarprocessen på engelska*
- *bli medveten om den globala arbetskraftens betydelse*

Centralt innehåll

-ekonomiska frågor och företeelser
-arbete och företagsamhet

Nationella fördjupade kurser

Under kurserna ska den studerande fördjupa sin förmåga att använda engelska för olika syften. Den studerande övar sig att tolka och producera texter individuellt och i grupp. Repetitionsövningar utgående från de studerandes behov ingår i kurserna. En mer omfattande skriftlig eller muntlig del eller helhet på engelska, som anknyter till övriga studier, kan integreras i kurserna.

7. Hållbar livsstil (ENA7)

Under kursen fördjupar den studerande sin förmåga att tolka och producera engelska i olika skriftliga kommunikationssituationer och för olika slag av mottagare. Den studerande analyserar eller producerar texter inom olika genrer, såsom fiktiva och icke-fiktiva, berättande, beskrivande, reflekterande, instruerande eller ställningstagande texter. Man fortsätter behandla de obligatoriska kursernas teman ur ett ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbarhetsperspektiv med beaktande av de studerandes behov eller intressen.

Studerandena uppmuntras att skapa en egen, lokal och global synvinkel på hållbar utveckling och livsstil.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *att tolka texter inom olika genrer*
- *att producera texter på engelska inom olika genrer*
- *att vara medveten om hållbar utveckling och livsstil*

Centralt innehåll:

- *hållbar utveckling*
- *ekologi*
- *textanalys*

8. Muntlig kommunikation och påverkan (ENA8)

Under kursen fördjupar den studerande sin förmåga att producera muntlig engelska, förstå talad engelska och bygga upp en dialog. Den stärker sin förmåga att tala flytande och övar muntlig produktion som förutsätter förberedelse. Teman som behandlats i de obligatoriska kurserna repeteras eller kompletteras enligt de studerandes behov.

På kursen förstärks den studerandes mod och självförtroende i kommunikationssituationer. Den studerande kan med hjälp av själv- och kamratutvärdering bedöma sina egna muntliga kommunikationsfärdigheter och ställa mål för att utveckla dem. På kursen avläggs ett muntligt prov för vilket fås ett intyg.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *producera muntlig engelska*
- *förstå talad engelska*
- *delta aktivt i en dialog*

Centralt innehåll

- *muntlig kommunikation*
- *muntliga presentationer i mindre och i större grupper*
- *förberedelse inför det muntliga provet*

Skolvisa tillämpade kurser

9. Repetitionskurs (ENT9)

Kursens mål är att förbereda de studerande så brett som möjligt inför studentprovet i engelska. De studerande får öva sig på de olika komponenterna i studentexamen i engelska. Centrala temata repeteras och fördjupas vid behov.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *lära känna de olika delarna i studentprovet i engelska*
- *öva sig på de olika delarna i studentprovet i engelska*
- *bli medveten om olika strategier t.ex inför hörförståelsen och textproduktionen*
- *skapa rutiner vad gäller utförandet av studentprovet, såsom ifyllning av blanketter etc.*

Centralt innehåll

- *repetition av centrala strukturer och grammatik*
- *textförståelse*
- *hörförståelse*
- *olika typer av textproduktion*

5.5.4 Främmande språk, B2-lärokurs

Mål för undervisningen

De specifika målen för undervisningen i B2-lärokursen i främmande språk är att den studerande ska

- få lust och vilja att utöka sin språkliga repertoar
- utvecklas som språkbrukare i målspråket och som aktör i en kulturellt mångskiftande värld i såväl nationella och europeiska som globala sammanhang
- kunna ställa sin språkkunskap i relation till nivå A2.2 (övriga språk) eller B1.1 (engelska) i nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling, utvärdera hur de egna färdigheterna utvecklats och vidareutveckla dem.

Bedömning

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål och planerar sin kompetensutveckling.

5.5.4.2 Tyska

Nationella fördjupade kurser

Under de första kurserna ska tyngdpunkten ligga på muntliga kommunikationssituationer och enkla skriftliga övningar som på ett naturligt sätt anknyter till dem. Också hörförståelse övas. Andelen skriftliga övningar ska småningom öka men muntlig kommunikation övas fortsättningsvis under alla kurser. Det centrala är att utveckla grundläggande språkfärdighet som behövs i vardagen. I mån av möjlighet reserveras tid för att behandla gemensamt överenskomna eller aktuella teman. Den studerandes multilitteracitet kan utvecklas under alla kurser genom att behandla litteratur, film, musik, teater, bildkonst eller medier. Olika textgenrer ska introduceras. Ämnesintegrerad undervisning kan ingå i de olika kurserna. Strukturer behandlas, övas och repeteras på ett flexibelt sätt i samband med lämpliga teman. Det är viktigt att från början fästa vikt vid ett gott uttal.

1. Viktiga frågor i livet och vardagen

Under kursen reflekterar den studerande över målspråkets betydelse i hens eget liv, nu och i framtiden. Den studerandes kunskaper i målspråket kartläggs. Den studerande analyserar och utvärderar sina färdigheter för språkstudier, ställer upp mål för sitt språklärande och hittar sätt att utveckla sina kunskaper individuellt och i grupp. De kommunikativa färdigheterna utvecklas med hjälp av olika medier. Under kursen

behandlas teman och situationer som anknyter till de ungas dagliga liv, mänskliga relationer och nätverk, intressen, fritid och hobbyer.

Under den första kursen diskuteras inlärningsstrategier som speciellt stödjer språkinläringen och dess olika delområden. Studerandena handleds till att reflektera över hur de lär sig och använder olika språk, och med hjälp av själv- och kamratutvärdering lär de sig gestalta sina egna styrkor och utvecklingsmål som språkstuderande. De studerande uppmuntras till att aktivt använda språket. Teknologi utnyttjas redan från den första kursen och studerandena uppmuntras till att använda applikationer för att träna bl.a. ordförråd även under sin fritid.

Kursen uppmuntrar de studerande att bekanta sig med tidningar och tidskrifter på målspråket med hjälp av korta och enkla artiklar. De studerande kan uppmuntras att delta i en autentisk diskussion via olika kommunikationskanaler.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *känna till sina egna styrkor och utmaningar som språkstuderande*
- *ställa upp egna utvecklingsmål*
- *kunna berätta om sig själv och sitt dagliga liv*
- *utveckla sina kommunikativa färdigheter med hjälp av olika medier*

Centralt innehåll

- *mångsidiga övningar relaterade till familj, vänner, intressen, fritid och hobbyer, med fokus på det muntliga*
- *repetition av centrala strukturer från grundskolan*
- *autentiskt material via korta och enkla artiklar på målspråket samt olika kommunikationskanaler*

Kursen motsvarar kurs 3 i B3-tyska.

2. Liv och levnadssätt

Under kursen fästs uppmärksamhet vid olika sociala koder och deras eventuella skillnader i kommunikation. Skriftlig kommunikation övas i någon mån. Kursens teman är interkulturell kommunikation och kulturmöten i Finland och utomlands.

De studerande fördjupar och utvecklar sin multilitteracitet och handleds i att agera ansvarsfullt i produktionen och delande av skriftliga meddelanden i olika medier. Under kursen förstärks de studerandes egen kulturella identitet och kännedomen om språkområdets olika kulturer, traditioner och seder.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *känna till grundläggande skillnader och likheter i eget levnadssätt, seder och*

- bruk jämfört med de tyskspråkiga ländernas kulturer
- kunna kommunicera i en tyskspråkig miljö och även känna till grundläggande sociala koder och skillnader i kommunikation
- fördjupa sin multilitteracitet och sin kännedom om netetikett

Centralt innehåll

- mångsidiga övningar relaterade till boende, levnadssätt, resande, matkultur och traditioner
- mer fokus även på skriftlig kommunikation vid sidan om det muntliga samt på sociala medier
- strukturerna blir något mer invecklade

Kursen motsvarar kurs 4 i B3-tyska.

3. Välbefinnande och omsorg

Under kursen lär sig den studerande att med hjälp av olika medier diskutera och lyssna på andra i olika kommunikationssituationer. Hen utvecklar sin förmåga att formulera åsikter och tillsammans diskutera betydelser i frågor som gäller vardagslivet. Den studerande bekantar sig med olika texter om välbefinnande, mänskliga relationer och livsskeden samt övar sig att diskutera frågor i anknytning till dem. Den studerande reflekterar också över vilka förändringar teknologin och digitaliseringen har inneburit för kommunikation och välbefinnande.

Under kursen kan man behandla aktuella samhällsrelaterade teman som berör de unga. De studerande uppmuntras till aktiv diskussion och till att uttrycka egna åsikter.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- utvidga sin förmåga att kommunicera om olika teman såsom välbefinnande, mänskliga relationer och olika livsskeden
- kunna uttrycka sina åsikter om teman som berör dem själva, t.ex. om skola och utbildning och hålla i gång ett längre samtal

Centralt innehåll

- ord och uttryck som har att göra med välbefinnande och mänskliga relationer
- fraser som används för att uttrycka sina åsikter, även mer känsloladdade uttryck
- att betrakta autentiska diskussioner och kommunikationsstrategier på medier samt öva hörförståelsen

Kursen motsvarar kurs 5 i B3-tyska.

4. Kultur och medier

Kursen stärker den studerandes multilitteracitet. Den studerande lär känna aktuella och ur de ungas synvinkel intressanta kulturella fenomen och medier inom målspråkets språkområde eller -områden.

Under kursen kan man utnyttja det breda kulturutbudet i närområdet och ge de studerande en möjlighet att komma i kontakt med målspråket och representanter för målkulturen.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *bekanta sig med aktuella och för de studerande intressanta kulturella fenomen*

Centralt innehåll

- *ord och uttryck som har att göra med olika områden av kultur, t.ex. film och musik*
- *ett studiebesök ingår där de studerande kommer i kontakt med målkulturen*
- *ett mer omfattande projekt kring ett kulturellt fenomen kan ingå*

Kursen motsvarar kurs 6 i B3-tyska.

5. Studier, arbete och framtid

Under kursen fästs vikt vid att kommunikationen är kulturellt lämplig. Kursens teman är skola, fortsatta studier och arbetsliv samt de ungas framtidsplaner.

Kursen behandlar betydelsen av språkkunskaper för studerandes kommande studier och arbetsliv. Under kursen kan man bekanta sig med närområdets arbets- och studiemöjligheter och antingen besöka eller bjuda in gäster från olika företag eller utbildningsinstitutioner. Man kan också öva sig i att skriva CV och att klara sig i anställningssituationer på målspråket.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *känna till grundläggande skillnader i skolsystem, studieliv samt arbetskultur i den egna kulturen och målkulturen*
- *klara av att söka jobb och diskutera studier och framtidsplaner på målspråket*

Centralt innehåll

- *ord och uttryck som har att göra med skola, studier, arbetsliv och framtidsplaner*
- *artighetsfraser och hövlighetsformer övas samt futurum*
- *ett studiebesök eller ett besök av en tyskspråkig gäst kan ingå, så att det finns möjlighet till att intervjua någon på tyska angående arbete eller studier*

Kursen motsvarar kurs 7 i B3-tyska.

6. Vår gemensamma jord

Under kursen fortsätter man att öva sig i interaktion och repeterar språkkunskapen utgående från de studerandes behov. Den studerande bekantar sig med möjligheterna att delta i internationellt samarbete. Kursens teman ska anknyta till naturen, olika boendemiljöer och hållbar livsstil.

Kursens teman kan betraktas både ur lokal och global synvinkel. Under kursen utnyttjas mer krävande texter, t.ex. nyheter. De studerande kan bekanta sig med enklare delar av studentexamensproven.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *på ett mångsidigt sätt kunna beskriva natur, landskap och boendemiljöer*
- *klara av att diskutera olika faktorer av en hållbar livsstil*
- *känna till hur studentskrivningsprovet är uppbyggt och bekanta sig med enklare delar av provet*

Centralt innehåll

- *ord och uttryck som har att göra med natur, landskap och boendemiljöer samt hållbar livsstil*
- *olika former av internationellt samarbete och påverkningsmöjligheter diskuteras*
- *fraser som är nyttiga då man debatterar och argumenterar*
- *fokus på läsförståelse och autentiska nyheter*

Kursen motsvarar kurs 8 i B3-tyska.

7. Internationell verksamhet

Under kursen använder den studerande sin språkkunskap och stärker förståelsen för olika kulturer genom att lära känna eller delta i internationellt samarbete, volontärarbete eller arbetslivet, vid behov med hjälp av fjärruppkoppling. De språkliga målen bestäms på basis av kursinnehållet. De studerande rapporterar om eventuellt deltagande i internationell verksamhet på gemensamt överenskommet sätt.

Under kursen kan man utnyttja både skolans, stadens och närområdets samarbetspartners för att utöka den internationella verksamheten (t.ex. vänskolor, utbytesstuderande, utländska gäster, institut och föreningar).

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *stärka sin förståelse för olika kulturer*
- *få större insyn i internationellt samarbete, volontärarbete och arbetslivet*

Centralt innehåll

- ett gemensamt projekt med en vänskola eller övriga samarbetspartners kan ingå
- repetition av strukturer
- fokus på att öva inför studentskrivningsprovet och på läs- och hörförståelse

Kursen kan avläggas som en tillämpad kurs i B3-tyska (kurs 9).

8. Muntlig och skriftlig kommunikation

Kursen stärker den studerandes förmåga att producera text som behövs i olika kommunikationssituationer. Den studerande övar sig att producera och tolka olika textgenrer. Teman som behandlats tidigare repeteras eller kompletteras enligt de studerandes behov.

De studerande förbereder sig inför studentskrivningarna.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- stärka sin läs- och skrivförmåga
- bekanta sig med varierande textgenrer
- förbereda sig inför studentskrivningarna bl.a. genom att producera text som behövs i olika kommunikationssituationer, t.ex. e-post, brev, meddelanden

Centralt innehåll

- repetition av viktiga teman och strukturer
- de studerande läser artiklar och leder en diskussion kring en artikel som speciellt intresserar dem samt övar sig i att tolka och sammanfatta
- fokus på att öva inför studentskrivningsprovet och på skrivförmåga samt eventuellt muntligt prov

Kursen kan avläggas som en tillämpad kurs i B3-tyska (kurs 10).

5.5.5 Främmande språk, B3-lärokurs

Mål för undervisningen

De specifika målen för undervisningen i B3-lärokursen i främmande språk är att den studerande ska

- få lust och vilja att utöka sin språkliga repertoar
- utvecklas som språkbrukare i målspråket och som aktör i en kulturellt mångskiftande värld i såväl nationella och europeiska som globala sammanhang

- kunna ställa sin språkkunskap i relation till nivå A2.1 (övriga språk) eller B1.1/A2.2 (engelska) i nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling, utvärdera hur de egna färdigheterna utvecklats och vidareutveckla dem.

Nationella fördjupade kurser

Under de första kurserna ska tyngdpunkten ligga på muntliga kommunikationssituationer och enkla skriftliga övningar som på ett naturligt sätt anknyter till dem. Också hörförståelse övas. Andelen skriftliga övningar ska småningom öka men muntlig kommunikation övas fortsättningsvis under alla kurser. Det centrala är att utveckla grundläggande språkfärdighet som behövs i vardagen. I mån av möjlighet reserveras tid för att behandla gemensamt överenskomna eller aktuella teman. Den studerandes multilitteracitet kan utvecklas under alla kurser genom att behandla litteratur, film, musik, teater, bildkonst eller medier. Olika textgenrer ska introduceras. Ämnesintegrerad undervisning kan ingå i de olika kurserna. Strukturer behandlas, övas och repeteras på ett flexibelt sätt i samband med lämpliga teman. Det är viktigt att från början fästa vikt vid ett gott uttal.

1. Vi bekantar oss med varandra och det nya språket

Under kursen får den studerande en bild av målspråkets ställning i världen och i förhållande till de språk hen behärskar eller har studerat tidigare. Den studerande övar sig att kommunicera i vardagliga situationer och att använda lämpliga kommunikationsstrategier samt lär sig de viktigaste artighetsfraserna.

Under den första kursen fästs uppmärksamhet vid att hitta bra lärstrategier. Den studerande handleds i att träna på hur hen lär sig och använder språket. Med hjälp av självbedömning hittar den studerande sina egna styrkor och utvecklingsmöjligheter som språkstuderande. De studerande uppmanas att från första stund vara aktiva språkbrukare av det nya språket och använda sig av t.ex. olika applikationer för att träna ordförråd även under sin fritid.

Kursen fäster uppmärksamhet vid den muntliga kommunikationen. Vid slutet av kursen ska den studerande kunna berätta enkla saker om sig själv och sin hemort på målspråket.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna presentera sig själv och sin hemort på målspråket
- kunna föra en enkel inledande dialog
- känna till målspråkets ställning i världen
- vara bekant med olika lärstrategier

Centralt innehåll

- *det tyska språkets utbredning och grundläggande regionala skillnader*
- *uttal och grundläggande grammatikaliska strukturer (t.ex. verb i presens, frågeord, tidsuttryck)*
- *mundliga dialoger i enkla vardagliga sammanhang*

2. På resa i världen

Under kursen övar sig den studerande att klara sig i olika sociala situationer som anknyter till resande och utträttande av vardagliga ärenden. Den studerande utvecklar användningen av kompensationsstrategier och andra kommunikationsstrategier.

Den studerande uppmuntras att bli en aktiv samtalspartner och att inleda diskussioner. Kursen fäster fortsättningsvis uppmärksamhet främst vid den muntliga kommunikationen, men också enkla skriftliga produktioner övas.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *klara av praktiska situationer som biljettköp, hotell- och restaurangbesök, vägbeskrivningar etc*
- *kunna kommunicera aktivt i bekanta situationer*
- *presentera ett reseplan muntligt och skriftligt*

Centralt innehåll

- *olika populära reseplan i den tyskspråkiga världen*
- *beskrivning av platser och personer*
- *hotell-, restaurang- och biobesök*
- *grundläggande grammatikaliska strukturer med flera tempusformer*

3. Viktiga frågor i livet och vardagen

Den studerande övar sina kommunikativa färdigheter med hjälp av olika medier. Under kursen behandlas teman och situationer som anknyter till de ungas dagliga liv, mänskliga relationer och nätverk, intressen, fritid och hobbyer.

De studerande uppmuntras att bekanta sig med tidningar och tidskrifter på målspråket med hjälp av korta och enkla artiklar. De studerande uppmuntras också att delta i en, om möjligt, autentisk diskussion via olika kommunikationskanaler.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *kunna uttrycka sin åsikt om vardagliga saker*
- *kunna tala om intressen, välbefinnande och mänskliga relationer*
- *kunna skicka enkla text- och e-postmeddelanden*
- *kunna föra ett telefonsamtal*

- *uppfatta huvudinnehållet i korta, tydliga och enkla budskap och meddelanden*

Centralt innehåll

- *att planera en fest eller ett evenemang*
- *ord och uttryck i anknytning till åsikter, mänskliga relationer och intressen*
- *läsförståelse och medier*
- *grammatiken utökas*

Kursen läses tillsammans med kurs 1 i B2-tyska.

4. Liv och levnadssätt

Under kursen fästs uppmärksamhet vid olika sociala koder och deras eventuella skillnader i kommunikation. Skriftlig kommunikation övas i någon mån. Kursens teman är interkulturell kommunikation och kulturmöten i Finland och utomlands.

Den studerande fördjupar och utvecklar sin multilitteracitet och handleds i att agera ansvarsfullt i produktionen och delande av skriftlig produktion i olika media. Under kursen betonas den studerandes egen kulturella identitet och språkområdets olika kulturer, traditioner och seder.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *kunna berätta muntligt och skriftligt om en händelse i förfluten tid*
- *aktivt söka olika lärmiljöer för att utöka ordförrådet*

Centralt innehåll

- *den kulturella mångfalden i den tyskspråkiga världen*
- *traditioner och lokala festligheter*
- *läsförståelse och medier*
- *grammatiken utökas till mer komplexa tempusformer*

Kursen läses tillsammans med kurs 2 i B2-tyska.

5. Välbefinnande och omsorg

Under kursen lär sig den studerande att med hjälp av olika medier diskutera och lyssna på andra i olika kommunikationssituationer. Hen utvecklar sin förmåga att formulera åsikter och tillsammans diskutera betydelser i frågor som gäller vardagslivet. Den studerande undersöker olika texter om välbefinnande, mänskliga relationer och livsskeden samt övar sig att diskutera frågor i anknytning till dem. Man reflekterar också över vilka förändringar tekniken och digitaliseringen har inneburit för kommunikation och välbefinnande.

Kursen uppmärksammar aktuella samhällsliga utmaningar och förändringar inom språkområdet och globalt. Den studerande vidareutvecklar sin förmåga att formulera åsikter och att tillsammans med andra diskutera aktuella frågor.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna formulera åsikter och debattera*
- kunna tala om det egna hälsotillståndet*
- ha fördjupad kunskap om ett aktuellt tema i den tyskspråkiga världen*

Centralt innehåll

- hälsa och välmående*
- turism*
- aktualiteter*
- grammatiken utökas*

Kursen läses tillsammans med kurs 3 i B2-tyska.

6. Kultur och medier

Kursen stärker den studerandes multilitteracitet. Den studerande lär känna aktuella och ur de ungas synvinkel intressanta kulturella företeelser och medier inom målspråkets språkområde eller -områden.

Under kursen bekantar sig den studerande med närområdets kulturutbud med anknytning till målspråket. Den studerande söker också möjligheter att komma i kontakt med det spanska språket på ett lokalt plan.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- vara bekant med olika former av media på tyska*
- ha fördjupad kunskap om ett valbart tema inom den tyskspråkiga kulturen*
- kunna tala om ämnen som intresserar*
- kunna på ett enkelt sätt återberätta händelserna i en bok eller film*

Centralt innehåll

- film, litteratur, dagspress*
- historiskt viktiga händelser i de tyskspråkiga länderna*
- aktualiteter*
- de tidigare grammatikaliska strukturerna befästs*

Kursen läses tillsammans med kurs 4 i B2-tyska.

7. Studier, arbete och framtid

Under kursen fästs vikt vid att kommunikationen är kulturellt lämplig. Kursen behandlar skola, fortsatta studier och arbetsliv samt de ungas framtidsplaner.

Kursen lyfter fram vikten av språkkunskaper för de studerandes kommande studier och arbetsliv. Under kursen kan man bekanta sig med närområdets arbets- och studiemöjligheter och antingen besöka eller bjuda in gäster från olika företag eller utbildningsinstitutioner. Man kan också öva sig i att skriva CV och att klara olika anställningssituationer på målspråket.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- muntligt och skriftligt kunna uttrycka intresse för en arbets- eller studieplats*
- muntligt och skriftligt kunna ställa frågor och ta reda på information gällande arbets- och studieplatser*
- kunna uttrycka önskningar och förhoppningar.*

Centralt innehåll

- volontärarbete, mänskliga rättigheter*
- fortsatta studier och arbetsliv*
- utökad grammatik (t.ex. prepositioner, futurum och konjunktiv, indefinita pronomen)*

Kursen läses tillsammans med kurs 5 i B2-tyska.

8. Vår gemensamma jord

Under kursen fortsätter man med diskussionsövningar och repeterar språkkunskapen utgående från de studerandes behov. Den studerande bekantar sig med möjligheterna att delta i internationellt samarbete. Kursens teman ska anknyta till naturen, olika boendemiljöer och hållbar livsstil.

Under kursen utnyttjas mer krävande texter, t.ex. nyheter. Kursen förbereder för studentexamen.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna förstå huvuddragen i radio- och TV-program om ämnen av personligt intresse i relativt tydligt och långsamt språk*
- kunna beskriva upplevelser och intryck*
- kunna skriva en enkel sammanhängande text om ett välkänt ämne.*

Centralt innehåll

- *ekologi och miljömedvetenhet*
- *minoriteter och ursprungsfolk*
- *utökad grammatik (t.ex. mer komplexa frågesatser och geografiska namn)*

Kursen läses tillsammans med kurs 6 i B2-tyska.

Tillämpade kurser

9. Internationell verksamhet

Under kursen använder den studerande sin språkkunskap och stärker förståelsen för olika kulturer genom att lära känna eller delta i internationellt samarbete, volontärarbete eller arbetslivet, vid behov med hjälp av fjärruppkoppling. De språkliga målen bestäms på basis av kursinnehållet. De studerande rapporterar om eventuellt deltagande i internationell verksamhet på gemensamt överenskommet sätt.

Under kursen kan man utnyttja både skolans, stadens och närområdets samarbetspartners för att utöka den internationella verksamheten (t.ex. vänskolor, utbytesstuderande, utländska gäster, institut och föreningar).

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *stärka sin förståelse för olika kulturer*
- *få större insyn i internationellt samarbete, volontärarbete och arbetslivet*

Centralt innehåll

- *ett gemensamt projekt med en vänskola eller övriga samarbetspartners kan ingå*
- *repetition av strukturer*
- *fokus på att öva inför studentskrivningsprovet och på läs- och hörförståelse*

Kursen läses tillsammans med kurs 7 i B2-tyska.

10. Muntlig och skriftlig kommunikation

Kursen stärker den studerandes förmåga att producera text som behövs i olika kommunikationssituationer. Den studerande övar sig att producera och tolka olika textgenrer. Teman som behandlats tidigare repeteras eller kompletteras enligt de studerandes behov.

De studerande förbereder sig inför studentskrivningarna.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *stärka sin läs- och skrivförmåga*

- *bekanta sig med varierande textgenrer*
- *förbereda sig inför studentskrivningarna bl.a. genom att producera text som behövs i olika kommunikationssituationer, t.ex. e-post, brev, meddelanden*

Centralt innehåll

- *repetition av viktiga teman och strukturer*
- *de studerande läser artiklar och leder en diskussion kring en artikel som speciellt intresserar dem samt övar sig i att tolka och sammanfatta*
- *fokus på att öva inför studentskrivningsprovet och på skrivförmåga samt eventuellt muntligt prov*

Kursen läses tillsammans med kurs 8 i B2-tyska.

5.5.4 Främmande språk, B2-lärokurs

Mål för undervisningen

De specifika målen för undervisningen i B2-lärokursen i främmande språk är att den studerande ska

- få lust och vilja att utöka sin språkliga repertoar
- utvecklas som språkbrukare i målspråket och som aktör i en kulturellt mångskiftande värld i såväl nationella och europeiska som globala sammanhang
- kunna ställa sin språkkunskap i relation till nivå A2.2 (övriga språk) eller B1.1 (engelska) i nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling, utvärdera hur de egna färdigheterna utvecklats och vidareutveckla dem.

Bedömning:

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål och planerar sin kompetensutveckling.

5.5.4.1 Franska

Nationella fördjupade kurser

Under de första kurserna ska tyngdpunkten ligga på muntliga kommunikationssituationer och enkla skriftliga övningar som på ett naturligt sätt anknyter till dem. Också hörförståelse övas. Andelen skriftliga övningar ska småningom öka men muntlig kommunikation övas fortsättningsvis under alla kurser. Det centrala är att utveckla grundläggande språkfärdighet som behövs i vardagen. I mån av möjlighet reserveras tid för att behandla gemensamt överenskomna eller aktuella teman. Den studerandes multilitteracitet kan utvecklas under alla kurser genom att behandla litteratur, film, musik, teater, bildkonst eller medier. Olika textgenrer ska introduceras. Ämnesintegrerad undervisning kan ingå i de olika kurserna. Strukturer behandlas, övas och repeteras på ett flexibelt sätt i samband med lämpliga teman. Det är viktigt att från början fästa vikt vid ett gott uttal.

1. Viktiga frågor i livet och vardagen

Under kursen reflekterar den studerande över målspråkets betydelse i hens eget liv, nu och i framtiden. Den studerandes kunskaper i målspråket kartläggs. Den studerande analyserar och utvärderar sina färdigheter för språkstudier, ställer upp mål för sitt språklärande och hittar sätt att utveckla sina kunskaper individuellt och i grupp. De kommunikativa färdigheterna utvecklas med hjälp av olika medier. Under kursen

behandlas teman och situationer som anknyter till de ungas dagliga liv, mänskliga relationer och nätverk, intressen, fritid och hobbyer.

Under den första kursen diskuteras inlärningsstrategier som speciellt stödjer språkinläringen och dess olika delområden. De studerande handleds till att reflektera över hur de lär sig och använder olika språk, och med hjälp av själv- och kamratutvärdering lär de sig gestalta sina egna styrkor och utvecklingsmål som språkstuderande. De studerande uppmuntras till att aktivt använda språket. Teknologi utnyttjas redan från den första kursen och de studerande uppmuntras till att använda applikationer för att träna bl.a. ordförråd även under sin fritid.

Kursen kartlägger tidigare kunskap. De studerande reflekterar över sina tidigare kunskaper samt sätter upp mål med sitt språklärande. Kursen uppmuntrar de studerande att bekanta sig med tidningar och tidskrifter på målspråket med hjälp av korta och enkla artiklar. De studerande kan uppmuntras att delta i en autentisk diskussion via olika kommunikationskanaler.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *kunna reflektera över sina tidigare kunskaper och inläring*
- *kunna förstå och använda uttryck om sig själv och sitt liv (familj, vänner, intressen, fritid och hobbyer)*
- *kunna använda modern teknik för att öva sitt språk både i och utanför skolan*

Centralt innehåll

- *familj, vänner, intressen, fritid och hobbyn*
- *repetition av grammatiken i högstadiets kurs; regelbundna er-verb och några andra oregelbundna verb i presens (t.ex. être, avoir, aller, faire, venir, prendre), futur proche, possessiva pronomen, prepositioner vid länder, adjektiv, räkneord (0-1000), genitiv, nekningssord, frågeord, artiklar, reflexiva verb, bokstavering av alfabetet*

Denna kurs motsvarar kurs 3 i B3-franska.

2. Liv och levnadssätt

Under kursen fästs uppmärksamhet vid olika sociala koder och deras eventuella skillnader i kommunikation. Skriftlig kommunikation övas i någon mån. Kursens teman är interkulturell kommunikation och kulturmöten i Finland och utomlands.

De studerande fördjupar och utvecklar sin multilitteracitet och handleds i att agera ansvarsfullt i produktionen och delande av skriftlig produktion (i olika medier). Under kursen betonas de studerandes egna kulturella identitet och språkområdets olika kulturer, traditioner och seder.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *skriva korta meddelanden med hjälp av olika media*
- *känna till kulturella skillnader i kommunikationen mellan svenska och målspråket*

Centralt innehåll

- *fritidsintressen, semesteraktiviteter, vardagslivet i Frankrike*
- *ett restaurangbesök i huvudstadregionen kan ingå*
- *reflexiva verb, adjektiv, ir- och re-verb, uttryck med avoir, demonstrativa pronomen, passé composé, partitiv*

Kursen motsvarar kurs 4 i B3-franska.

3. Välbefinnande och omsorg

Under kursen lär sig den studerande att med hjälp av olika medier diskutera och lyssna på andra i olika kommunikationssituationer. Hen utvecklar sin förmåga att formulera åsikter och tillsammans diskutera betydelser i frågor som gäller vardagslivet. Den studerande bekantar sig med olika texter om välbefinnande, mänskliga relationer och livsskeden samt övar sig att diskutera frågor i anknytning till dem. Den studerande reflekterar också över vilka förändringar teknologin och digitaliseringen har inneburit för kommunikation och välbefinnande.

Kursen kan uppmärksamma aktuella samhälleliga utmaningar och förändringar inom språkområdet eller globalt.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *utvidga sin förmåga att kommunicera om olika teman som välbefinnande, mänskliga relationer och olika livsskeden i en föränderlig värld*
- *ha fördjupad kunskap om ett aktuellt tema i den franskspråkiga världen*

Centralt innehåll

- *mänskliga relationer, hälsa och välbefinnande*
- *aktuella frågor*
- *perfekt/passé composé, imperfekt, COD/COI (direkt/indirekt objekt)*

Kursen motsvarar kurs 5 i B3-franska.

4. Kultur och medier

Kursen stärker den studerandes multilitteracitet. Den studerande lär känna aktuella och ur de ungas synvinkel intressanta kulturella fenomen och medier inom målspråkets språkområde eller -områden.

Under kursen kan de studerande bekanta sig med närområdets breda kulturutbud och med möjligheter att komma i kontakt med målspråket också lokalt.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *bekanta sig med kulturella fenomen på målspråket*
- *kunna uttrycka sig om en bok, film de läst eller sett*

Centralt innehåll

- *kunna tala om sina intressen, sina upplevelser efter att ha bekantat sig med aktuell film, litteratur, musik och dagspress*
- *ett studiebesök på en franskspråkig institution eller ett biobesök i huvudstadsregionen kan ingå*
- *futur simple, självständiga possessiva pronomen, COD/COI (direkt/indirekt objekt)*

Kursen motsvarar kurs 6 i B3-franska.

5. Studier, arbete och framtid

Under kursen fästs vikt vid att kommunikationen är kulturellt lämplig. Kursens teman är skola, fortsatta studier och arbetsliv samt de ungas framtidsplaner.

Kursen behandlar betydelsen av språkkunskaper för de studerandes kommande studier och arbetsliv. Under kursen bekanta sig studerande med närområdets arbets- och studiemöjligheter och i mån av möjlighet besöka eller bjuda in gäster från olika företag eller utbildningsinstitutioner. Man kan också öva sig i att skriva CV och att klara olika anställningssituationer på målspråket.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *kunna uttrycka intresse för en arbets- eller studieplats*
- *kunna ställa frågor och ta reda på information gällande arbets- och studieplatser*
- *kunna uttrycka önskningar och förhoppningar i ett tackbrev, e-post*

Centralt innehåll

- *fortsatta studier, arbetsliv*
- *ett arbetsplatsbesök t ex flygfältet i Vanda eller på Aviapolis kan ingå*

- imperativ, gerundium, futur simple, en/y
- komparering av adjektiv och övrig lämplig grammatik

Kursen motsvarar kurs 7 i B3-franska.

6. Vår gemensamma jord

Under kursen fortsätter man att öva sig i interaktion och repeterar språkkunskapen utgående från de studerandes behov. Den studerande bekantar sig med möjligheterna att delta i internationellt samarbete. Kursens teman ska anknyta till naturen, olika boendemiljöer och hållbar livsstil.

Under kursen kan mer krävande texter, t.ex. nyheter utnyttas. De studerande kan stöta på studentexamen för första gången genom att jobba med enklare delar av provet.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *bekanta sig med teman som anknyter till naturen, olika boendemiljöer och hållbar livsstil.*
- *bekanta sig med möjligheterna att delta i internationellt samarbete; t.ex. sommarkurser, utbyte, au-pair jobb*

Centralt innehåll

- *ekologi och miljömedvetenhet*
- *olika boendemiljöer*
- *självständiga pronomen, adverb, relativa pronomen, konditionalis*

Kursen motsvarar kurs 8 i B3-franska.

7. Internationell verksamhet

Under kursen använder den studerande sin språkkunskap och stärker förståelsen för olika kulturer genom att lära känna eller delta i internationellt samarbete, volontärarbete eller arbetslivet, vid behov med hjälp av fjärruppkoppling. De språkliga målen bestäms på basis av kursinnehållet. De studerande rapporterar om eventuellt deltagande i internationell verksamhet på gemensamt överenskommet sätt.

Under kursen kan man utnyttja både skolans, stadens och närområdets samarbetspartner för att utöka den internationella verksamheten (t.ex. vänskolor, utbytesstuderande, utländska gäster, institut och föreningar).

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *stärka sin förståelse för olika kulturer*
- *få större insyn i internationellt samarbete, volontärarbete och arbetslivet*

Centralt innehåll

- ett gemensamt projekt med en vänskola eller övriga samarbetspartners kan ingå
- fokus på att öva inför studentskrivningsprovet och på läs- och hörförståelse
- konjunktiv, passiv, infinitivfraser, repetition av tidigare inlärd verbstrukturer

Kursen kan avläggas som en tillämpad kurs i B3-franska (kurs 9).

8. Muntlig och skriftlig kommunikation

Kursen stärker den studerandes förmåga att producera text som behövs i olika kommunikationssituationer. Den studerande övar sig att producera och tolka olika textgenrer. Teman som behandlats tidigare repeteras eller kompletteras enligt de studerandes behov.

De studerande förbereder sig inför studentskrivningarna.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *stärka sin läs- och skrivförmåga*
- *bekanta sig med varierande textgenrer*
- *förbereda sig inför studentskrivningarna bl.a. genom att producera text som behövs i olika kommunikationssituationer, t.ex. e-post, brev, meddelanden*

Centralt innehåll

- *repetition av viktiga teman och strukturer (t.ex prepositioner, artiklar, pronomen, adjektiv, adverb)*
- *öva sig i att tolka och sammanfatta kortare artiklar*
- *fokus på att öva inför studentskrivningsprovet och på skrivförmåga samt eventuellt muntligt prov*

Kursen kan avläggas som en tillämpad kurs i B3-franska (kurs 10).

5.5.5 Främmande språk, B3-lärokurs

Mål för undervisningen

De specifika målen för undervisningen i B3-lärokursen i främmande språk är att den studerande ska

- få lust och vilja att utöka sin språkliga repertoar
- utvecklas som språkbrukare i målspråket och som aktör i en kulturellt mångskiftande värld i såväl nationella och europeiska som globala sammanhang
- kunna ställa sin språkkunskap i relation till nivå A2.1 (övriga språk) eller B1.1/A2.2 (engelska) i nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling, utvärdera hur de egna färdigheterna utvecklats och vidareutveckla dem.

Nationella fördjupade kurser

Under de första kurserna ska tyngdpunkten ligga på muntliga kommunikationssituationer och enkla skriftliga övningar som på ett naturligt sätt anknyter till dem. Också hörförståelse övas. Andelen skriftliga övningar ska småningom öka men muntlig kommunikation övas fortsättningsvis under alla kurser. Det centrala är att utveckla grundläggande språkfärdighet som behövs i vardagen. I mån av möjlighet reserveras tid för att behandla gemensamt överenskomna eller aktuella teman. Den studerandes multilitteracitet kan utvecklas under alla kurser genom att behandla litteratur, film, musik, teater, bildkonst eller medier. Olika textgenrer ska introduceras. Ämnesintegrerad undervisning kan ingå i de olika kurserna. Strukturer behandlas, övas och repeteras på ett flexibelt sätt i samband med lämpliga teman. Det är viktigt att från början fästa vikt vid ett gott uttal.

1. Vi bekantar oss med varandra och det nya språket

Under kursen får den studerande en bild av målspråkets ställning i världen och i förhållande till de språk hen behärskar eller har studerat tidigare. Den studerande övar sig att kommunicera i vardagliga situationer och att använda lämpliga kommunikationsstrategier samt lär sig de viktigaste artighetsfraserna.

Under den första kursen fästs uppmärksamhet vid att hitta bra lärstrategier. Den studerande handleds i att träna på hur hen lär sig och använder språket. Med hjälp av självbedömning hittar den studerande sina egna styrkor och utvecklingsmöjligheter som språkstuderande. De studerande uppmanas att från första stund vara aktiva språkbrukare av det nya språket och använda sig av t.ex. olika applikationer för att träna ordförråd även under sin fritid.

Kursen fäster uppmärksamhet vid den muntliga kommunikationen. Vid slutet av kursen skall studerande kunna berätta enkla saker om sig själv och sin studieort på målspråket.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- känna till målspråkets ställning i världen

- vara bekant med olika inlärningsstrategier
- kunna använda modern teknik för att öva sitt språk både i och utanför skolan
- kunna förstå och använda uttryck om sig själv och sitt liv (familj, vänner, intressen, fritid och hobbyer)

Centralt innehåll

- familj, vänner, intressen, fritid och hobbyer
- hälsningsfraser,
- artiklar, regelbundna verb samt några oregelbundna verb, räkneord

2. På resa i världen

Under kursen övar sig den studerande att klara sig i olika sociala situationer som anknyter till resande och utträttande av vardagliga ärenden. Den studerande utvecklar användningen av kompensationsstrategier och andra kommunikationsstrategier.

Den studerande uppmuntras att bli en aktiv samtalspartner och att inleda diskussioner. Kursen fäster fortsättningsvis uppmärksamhet främst vid den muntliga kommunikationen, men också enkla skriftliga produktioner övas.

Mål

Kursens mål är att studerande ska

- klara av praktiska situationer som t ex biljettköp, hotell- och restaurangbesök, vägbeskrivningar
- aktivt kommunicera i bekanta situationer och kunna be samtalspartnern upprepa sig och tala långsamt om det behövs
- presentera ett resemål muntligt och skriftligt

Centralt innehåll

- olika resemål i den franskspråkiga världen
- beskrivning av platser och personer
- hotell-, café- och biobesök
- frågeord, bokstavering av alfabetet, några oregelbundna verb, adjektiv, prepositioner, genitiv, nekningsord

3. Viktiga frågor i livet och vardagen

Den studerande övar sina kommunikativa färdigheter med hjälp av olika medier. Under kursen behandlas teman och situationer som anknyter till de ungas dagliga liv, mänskliga relationer och nätverk, intressen, fritid och hobbyer.

De studerande uppmuntras att bekanta sig med korta och enkla artiklar på målspråket. De studerande uppmuntras också att delta i en, om möjligt, autentisk diskussion med hjälp av olika medier.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *utvidga sin förmåga att kommunicera om olika teman som anknyter till de ungas dagliga liv, mänskliga relationer och nätverk, intressen, fritid och hobbyer.*
- *uppfatta huvudinnehållet i korta, tydliga och enkla meddelanden*

Centralt innehåll:

- *att planera en fest eller ett evenemang*
- *att berätta om hur du mår*
- *mänskliga relationer och olika nätverk*
- *intressen, fritid och hobbyer*
- *futur proche, possessiva pronomen, frågeord, reflexiva verb, partitiv*

4. Liv och levnadssätt

Under kursen fästs uppmärksamhet vid olika sociala koder och deras eventuella skillnader i kommunikation. Skriftlig kommunikation övas i någon mån. Kursens teman är interkulturell kommunikation och kulturmöten i Finland och utomlands.

De studerande fördjupar och utvecklar sin multilitteracitet och handleds i att agera ansvarsfullt i produktionen och delande av skriftlig produktion i olika media. Under kursen betonas den studerandes egna kulturella identitet och språkområdets olika kulturer, traditioner och seder.

Mål

Kursens mål är att studerande ska

- *skriva korta meddelanden med hjälp av olika media*
- *känna till kulturella skillnader i kommunikationen mellan svenska och målspråket*

Centralt innehåll

- *fritidsintressen, semesteraktiviteter, vardagslivet i Frankrike*
- *ett restaurangbesök i huvudstadregionen kan ingå*
- *reflexiva verb, adjektiv*

5. Välbefinnande och omsorg

Under kursen lär sig den studerande att med hjälp av olika medier diskutera och lyssna på andra i olika kommunikationssituationer. Hen utvecklar sin förmåga att formulera åsikter och tillsammans diskutera betydelser i frågor som gäller vardagslivet. Den studerande undersöker olika texter om välbefinnande, mänskliga relationer och livsskeden samt övar sig att diskutera frågor i anknytning till dem. Man reflekterar också över vilka förändringar tekniken och digitaliseringen har inneburit för kommunikation och välbefinnande.

Kursen uppmärksammar aktuella samhällseliga utmaningar och förändringar inom språkområdet och globalt. De studerande utvecklar vidare sin förmåga att formulera åsikter och att tillsammans diskutera aktuella frågor.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- utvidga sin förmåga att kommunicera om olika teman som välbefinnande, mänskliga relationer och olika livsskeden i en föränderlig värld
- ha fördjupad kunskap om ett aktuellt tema i den franskspråkiga världen

Centralt innehåll

- mänskliga relationer, hälsa och välbefinnande
- aktuella frågor
- perfekt/passé composé, imperfekt, COD/COI (direkt/indirekt objekt)

6. Kultur och medier

Kursen stärker den studerandes multilitteracitet. Den studerande lär känna aktuella och ur de ungas synvinkel intressanta kulturella företeelser och medier inom målspråkets språkområde eller -områden.

Under kursen bekantar sig de studerande med närområdets kulturutbud med anknytning till målspråket. De studerande söker också möjligheter att komma i kontakt med det franska språket på ett lokalt plan.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- bekanta sig med kulturella fenomen på målspråket
- kunna uttrycka sig om en bok, film de läst eller sett

Centralt innehåll

- kunna tala om sina intressen, sina upplevelser efter att ha bekantat sig med aktuell film, litteratur, musik och dagspress
- ett studiebesök på en franskspråkig institution eller ett biobesök i huvudstadsregionen kan ingå
- futur simple, självständiga possessiva pronomen, COD/COI (direkt/indirekt objekt)

7. Studier, arbete och framtid

Under kursen fästs vikt vid att kommunikationen är kulturellt lämplig. Kursen behandlar skola, fortsatta studier och arbetsliv samt de ungas framtidsplaner.

Kursen lyfter fram vikten av språkkunskaper för de studerandes kommande studier och arbetsliv. Under kursen bekantar sig de studerande med närområdets arbets- och studiemöjligheter och i mån om möjligheter besöks eller bjuds in gäster från olika företag eller utbildningsinstitutioner)

Mål

Kursens mål är att studerande ska

- *kunna uttrycka intresse för en arbets- eller studieplats*
- *kunna ställa frågor och ta reda på information gällande arbets- och studieplatser*
- *kunna uttrycka önskningar och förhoppningar i ett tackbrev, e-post*

Centralt innehåll

- *fortsatta studier, arbetsliv*
- *ett arbetsplatsbesök t ex flygfältet i Vanda eller på Aviapolis kan ingå*
- *imperativ, gerundium, futur simple, en/y*
- *komparering av adjektiv och övrig lämplig grammatik*

8. Vår gemensamma jord

Under kursen fortsätter man med diskussionsövningar och repeterar språkkunskapen utgående från de studerandes behov. Den studerande bekantar sig med möjligheterna att delta i internationellt samarbete. Kursens teman ska anknyta till naturen, olika boendemiljöer och hållbar livsstil.

Under kursen utnyttjas mer krävande texter, t.ex. nyheter.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *bekanta sig med teman som anknyter till naturen, olika boendemiljöer och hållbar livsstil.*
- *bekanta sig med möjligheterna att delta i internationellt samarbete; t.ex sommarkurser, utbyte, au-pair jobb*

Centralt innehåll

- *ekologi och miljömedvetenhet*
- *olika boendemiljöer*
- *självständiga pronomen, adverb, relativa pronomen, konditionalis*

5.5.5 Främmande språk, B3-lärokurs

Mål för undervisningen

De specifika målen för undervisningen i B3-lärokursen i främmande språk är att den studerande ska

- få lust och vilja att utöka sin språkliga repertoar
- utvecklas som språkbrukare i målspråket och som aktör i en kulturellt mångskiftande värld i såväl nationella och europeiska som globala sammanhang
- kunna ställa sin språkkunskap i relation till nivå A2.1 (övriga språk) eller B1.1/A2.2 (engelska) i nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling, utvärdera hur de egna färdigheterna utvecklats och vidareutveckla dem.

Bedömning:

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål och planerar sin kompetensutveckling.

Nationella fördjupade kurser

Under de första kurserna ska tyngdpunkten ligga på muntliga kommunikationssituationer och enkla skriftliga övningar som på ett naturligt sätt anknyter till dem. Också hörförståelse övas. Andelen skriftliga övningar ska småningom öka men muntlig kommunikation övas fortsättningsvis under alla kurser. Det centrala är att utveckla grundläggande språkfärdighet som behövs i vardagen. I mån av möjlighet reserveras tid för att behandla gemensamt överenskomna eller aktuella teman. Den studerandes multilitteracitet kan utvecklas under alla kurser genom att behandla litteratur, film, musik, teater, bildkonst eller medier. Olika textgenrer ska introduceras. Ämnesintegrerad undervisning kan ingå i de olika kurserna. Strukturer behandlas, övas och repeteras på ett flexibelt sätt i samband med lämpliga teman. Det är viktigt att från början fästa vikt vid ett gott uttal.

1. Vi bekantar oss med varandra och det nya språket

Under kursen får den studerande en bild av målspråkets ställning i världen och i förhållande till de språk hen behärskar eller har studerat tidigare. Den studerande övar sig att kommunicera i vardagliga situationer och att använda lämpliga kommunikationsstrategier samt lär sig de viktigaste artighetsfraserna.

Under den första kursen fästs uppmärksamhet vid att hitta bra lärstrategier. Den studerande handleds i att träna på hur hen lär sig och använder språket. med hjälp av självbedömning hittar den studerande sina egna styrkor och utvecklingsmöjligheter som språkstuderande. Den studerande uppmanas att från första stund vara aktiva

språkbrukare av det nya språket och använda sig av t.ex. olika applikationer för att träna ordförråd även under sin fritid.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *känna till målspråkets ställning i världen*
- *vara bekant med olika lärstrategier*
- *kunna presentera sig själv och sin hemort på målspråket och föra en enkel inledande dialog*

Centralt innehåll

- *spanska språkets utbredning och språkets ställning som världsspråk*
- *uttal och grundläggande grammatikaliska strukturer (verb i presens, adjektiv, -frågeord, tidsuttryck)*
- *muntliga dialoger i enkla vardagliga sammanhang*

2. På resa i världen

Under kursen övar sig den studerande att klara sig i olika sociala situationer som anknyter till resande och uträttande av vardagliga ärenden. Den studerande utvecklar användningen av kompensationsstrategier och andra kommunikationsstrategier.

Den studerande uppmuntras att bli en aktiv samtalspartner och att inleda diskussioner. Kursen fäster fortsättningsvis uppmärksamhet främst vid den muntliga kommunikationen, men också enkla skriftliga produktioner övas.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- *klara av praktiska situationer som biljettköp, hotell- och restaurangbesök, vägbeskrivningar etc*
- *aktivt kommunicera i bekanta situationer*
- *presentera ett resesmål muntligt och skriftligt*

Centralt innehåll

- *olika populära resesmål i den spanskspråkiga världen*
- *beskrivning av platser och personer*
- *hotell-, restaurang- och biobesök*
- *grundläggande grammatikaliska strukturer med flera tempus*

3. Viktiga frågor i livet och vardagen

Den studerande övar sina kommunikativa färdigheter med hjälp av olika medier. Under kursen behandlas teman och situationer som anknyter till de ungas dagliga liv, mänskliga relationer och nätverk, intressen, fritid och hobbyer.

De studerande uppmuntras att bekanta sig med tidningar och tidskrifter på målspråket med hjälp av korta och enkla artiklar. De studerande uppmuntras också att delta i en, om möjligt, autentisk diskussion via olika kommunikationskanaler.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- kunna uttrycka sin åsikt om vardagliga saker
- kunna tala om intressen, om hur de mår och vad de håller på med
- kunna skicka enkla text- och e-postmeddelanden
- kunna föra ett telefonsamtal
- förstå fraser och vanliga ord som berör personliga förhållanden, information om en själv och ens familj
- uppfatta huvudinnehållet i korta, tydliga och enkla budskap och meddelanden

Centralt innehåll

- att planera och samtala kring ett evenemang
- att berätta om hur du mår och vad du håller på med
- mänskliga relationer och olika nätverk
- intressen, fritid och hobbyer
- grammatiken utökas (preteritum, reflexiva verb, olika pronomen)

4. Liv och levnadssätt

Under kursen fästs uppmärksamhet vid olika sociala koder och deras eventuella skillnader i kommunikation. Skriftlig kommunikation övas i någon mån. Kursens teman är interkulturell kommunikation och kulturmöten i Finland och utomlands.

Den studerande fördjupar och utvecklar sin multilitteracitet och handleds i att agera ansvarsfullt i produktionen och delande av skriftlig produktion i olika media. Under kursen betonas den studerandes egna kulturella identitet och språkområdets olika kulturer, traditioner och seder.

Mål

Kursens mål är att de studerande ska:

- kunna berätta muntligt och skriftligt om en händelse i förfluten tid
- aktivt söka olika lärmiljöer för att utöka ordförrådet

Centralt innehåll

- *den kulturella mångfalden i den spanskspråkiga världen*
- *traditioner och lokala festligheter*
- *läsförståelse och medier*
- *grammatiken utökas till mer komplexa tempusformer (preteritum och imperfekt)*

5. Välbefinnande och omsorg

Under kursen lär sig den studerande att med hjälp av olika medier diskutera och lyssna på andra i olika kommunikationssituationer. Hen utvecklar sin förmåga att formulera åsikter och tillsammans diskutera betydelser i frågor som gäller vardagslivet. Den studerande undersöker olika texter om välbefinnande, mänskliga relationer och livsskeden samt övar sig att diskutera frågor i anknytning till dem. Man reflekterar också över vilka förändringar tekniken och digitaliseringen har inneburit för kommunikation och välbefinnande.

Kursen uppmärksammar aktuella samhällsliga utmaningar och förändringar inom språkområdet och globalt. De studerande utvecklar vidare sin förmåga att formulera åsikter och att tillsammans diskutera aktuella frågor.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- *kunna formulera åsikter*
- *kunna tala om det egna hälsotillståndet*
- *ha fördjupad kunskap om ett aktuellt tema i den spanskspråkiga världen*

Centralt innehåll

- *hälsa och välmående*
- *turism*
- *aktualiteter*
- *grammatiken utökas (passiv, oregelbunden preteritum, prepositioner, verb med dativ)*

6. Kultur och medier

Kursen stärker den studerandes multilitteracitet. Den studerande lär känna aktuella och ur de ungas synvinkel intressanta kulturella företeelser och medier inom målspråkets språkområde eller -områden.

Under kursen bekantar sig studerande med närområdets kulturutbud med anknytning till målspråket. De studerande söker också möjligheter att komma i kontakt med det spanska språket på ett lokalt plan.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- *vara bekant med olika former av media på spanska*

- *ha fördjupad kunskap om ett valbart tema inom den spanskspråkiga kulturen*
- *kunna tala om intressen*
- *kunna på ett enkelt sätt återberätta händelserna i en bok eller film*

Centralt innehåll

- *film, litteratur, dagspress*
- *historiskt viktiga händelser i de spanskspråkiga länderna*
- *de tidigare grammatikaliska strukturerna befästs*

7. Studier, arbete och framtid

Under kursen fästs vikt vid att kommunikationen är kulturellt lämplig. Kursen behandlar skola, fortsatta studier och arbetsliv samt de ungas framtidsplaner.

Kursen lyfter fram vikten av språkkunskaper för de studerandes kommande studier och arbetsliv. Under kursen bekantar sig de studerande med närområdets arbets- och studiemöjligheter och i mån om möjligheter besöks eller bjuds in gäster från olika företag eller utbildningsinstitutioner)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- *muntligt och skriftligt kunna uttrycka intresse för en arbets- eller studieplats*
- *muntligt och skriftligt kunna ställa frågor och ta reda på information gällande arbets- och studieplatser*
- *kunna skriva tackbrev, uttrycka önskningar och förhoppningar*

Centralt innehåll

- *volontärarbete, mänskliga rättigheter*
- *fortsatta studier och arbetsliv*
- *utökad grammatik (prepositioner, futurum och konjunktiv, indefinita pronomen)*

8. Vår gemensamma jord

Under kursen fortsätter man med diskussionsövningar och repeterar språkkunskapen utgående från de studerandes behov. Den studerande bekantar sig med möjligheterna att delta i internationellt samarbete. Kursens teman ska anknyta till naturen, olika boendemiljöer och hållbar livsstil.

Under kursen utnyttjas mer krävande texter, t.ex. nyheter. Kursen förbereder för studentexamen.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska :

- *kunna förstå huvuddragen i radio- och TV-program om ämnen av personligt intresse i relativt tydligt och långsamt språk*
- *kunna beskriva upplevelser och intryck*
- *kunna skriva korta meddelanden och en enkel sammanhängande text om ett välkänt ämne*

Centralt innehåll

- *ekologi och miljömedvetenhet*
- *minoriteter och ursprungsfolk*
- *genomgång av all grundläggande grammatik*

5.5.6 Främmande språk, asiatiska och afrikanska språk, B3-lärokurs

Med asiatiska och afrikanska språk avses världsspråk, såsom japanska, kinesiska eller arabiska, som använder olika typer av skriftsystem.

Helsinge gymnasium erbjuder möjligheten att avlägga två kurser i B3-lärokurs i kinesiska, lärokursen kan utvidgas senare.

5.5.6.1 KINESISKA

Mål för undervisningen

De specifika målen för undervisningen i B3-lärokursen i utomeuropeiska språk är att den studerande ska

- få lust och vilja att utöka sin språkliga repertoar
- utvecklas som språkbrukare i målspråket och som aktör i en kulturellt mångskiftande värld
- hitta intressanta miljöer där målspråket används
- kunna ta hänsyn till viktiga kulturella konventioner i sin kommunikation
- bilda sig en uppfattning om målspråkets särdrag i jämförelse med europeiska språk samt utveckla sina kunskaper i målspråkets skriftsystem
- kunna ställa sin språkkunskap i relation till nivå A2.1 i nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling när det gäller förmåga att kommunicera samt förstå och producera talat språk och i relation till nivå A1.3 när det gäller förmåga att förstå och producera skriven text samt kunna utvärdera hur de egna färdigheterna utvecklas och vidareutveckla dem.

Vi lär oss rikskinesiska på ett kommunikativt och analytiskt sätt samt grundläggande kinesisk grammatik och kinesiska tecken, vilket gör att den studerande redan efter en kort tids studier kan göra sig förstådd i enkla situationer. Vidare introduceras fakta om den kinesiska kulturen och det kinesiska samhället. De studerande möter du en annan mentalitet och ett annat levnadssätt - en annan sorts civilisation. De studerande ges en god bas för fortsatta studier.

Bedömning:

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål och planerar sin kompetensutveckling.

Nationella fördjupade kurser

Under de första kurserna ska tyngdpunkten ligga på muntliga kommunikationssituationer och enkla skriftliga övningar som på ett naturligt sätt anknyter till dem. Också hörförståelse övas. Andelen skriftlig kommunikation ska småningom öka och den studerande ska handledas att använda hjälpmedel som behövs för att förstå och

producera skriven text. Muntlig kommunikation övas fortsättningsvis i alla kurser. Det centrala är att utveckla grundläggande språkfärdighet som behövs i vardagen.

Under kurserna ska man behandla många olika teman, som stödjer kunskapen om målspråkets kultur, geografi, historia och samhällen. Det ger möjlighet till en naturlig integrering i olika läroämnena. Under kurserna reserveras tid för att behandla teman som de studerande tar upp, gemensamt överenskomna eller aktuella teman.

Den studerandes multilitteracitet kan utvecklas under alla kurser genom att behandla litteratur, film, musik, teater, bildkonst eller medier. Strukturer behandlas och övas på ett flexibelt sätt i samband med lämpliga teman. Under alla kurser ska vid behov reserveras tid för att uppnå en god hörförståelse och ett gott uttal.

1. Vi bekantar oss med varandra och det nya språket

Under kursen får den studerande en bild av målspråkets ställning i världen och i förhållande till de språk hen behärskar eller har studerat tidigare. Den studerande övar sig att kommunicera i vardagliga situationer och använda lämpliga kommunikationsstrategier samt lär sig de viktigaste artighetsfraserna. Småningom bekantar hen sig med skrivtecknen och övar sig att känna igen och läsa dem.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *klara sig i ett urval av vardagliga situationer*
- *få en inblick i språkets struktur*
- *kunna skriva ett antal kinesiska tecken och förstå varför de ser ut som de gör.*

Centralt innehåll

- *kinesiskans fyra musikaliska toner*
- *alfabetet (pinyin)*
- *frågeord*
- *att hälsa och presentera sig och sin familj*
- *hälsningar under dagen*
- *siffror och telefonnummer*
- *att berätta om hobbyer och sin vardag*
- *den mest grundläggande grammatiken går igenom och övas*
- *kulturkännedom.*

2. På resa i världen

Under kursen övar sig den studerande att klara sig i olika sociala situationer och att uträtta vardagliga ärenden. Den studerande utvecklar användningen av kommunikationsstrategier och olika kompensationsstrategier. Man bekantar sig också med några nonverbala uttryck som används i sociala situationer. Den studerande övar sig att skriva flera (förenklade) tecken och korta meddelanden. I mån av möjlighet får den studerande lära sig hur språket skrivs på dator.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- *uppnå goda baskunskaper i uttal, grammatik och ordförråd*
- *klara sig i mer varierande alldagliga situationer, t.ex. att göra uppköp och uträtta ärenden i bank och post samt att fråga efter offentliga platser såsom hotell, post, restaurang etc.*
- *lära sig att läsa ca 100 skrivtecken och förstå kortare texter av vardagligt slag.*

Centralt innehåll

- utvecklande och fördjupande av de kunskaper och färdigheter som förvärvats under den första kursen
- talförståelse och muntlig framställning betonas
- enkla dialoger, parövningar, bildövningar, uttalsövningar och rollspel ingår
- träning i användning av kinesiska lexikon och i att använda kinesiska på dator
- enklare översättningsövningar.

3. Viktiga frågor i livet och vardagen

Den studerande övar sina kommunikativa färdigheter med hjälp av olika medier. Under kursen behandlas teman och situationer som anknyter till de ungas dagliga liv, mänskliga relationer och nätverk, intressen, fritid och hobbyer. Den studerande övar sig att läsa allt flera av de vanligaste skrivtecknen. Hen lär sig att använda teckenlexikon. Den studerande övar sig att skriva förenklade skrivtecken och producera egna korta texter med skrivtecken, vid behov med hjälp av digitala verktyg.

4. Kulturmöten

Under kursen fästs uppmärksamhet vid olika sociala koder och deras eventuella skillnader i kommunikation. Kursens teman ska handla om kommunikation i olika sociala situationer i Finland och utomlands. Användningen av skrivtecken utökas småningom. Den studerande använder både traditionella och digitala lexikon och ordlistor för att skriva och läsa texter.

5. Välbefinnande och omsorg

Under kursen lär sig den studerande att med hjälp av olika medier diskutera och lyssna på andra i olika kommunikationssituationer. Hen utvecklar sin förmåga att formulera åsikter och tillsammans diskutera betydelser i frågor som gäller vardagslivet. Den studerande undersöker olika texter om välbefinnande, mänskliga relationer och livsskeden samt övar sig att diskutera frågor i anknytning till dem. Man reflekterar också över vilka förändringar teknologin och digitaliseringen har inneburit för kommunikation och välbefinnande.

6. Kultur och medier

Under kursen ligger tyngdpunkten på att öva strategier för läs- och hörförståelse. Den studerande lär känna aktuella och ur de ungas synvinkel intressanta kulturella fenomen och medier inom målspråkets språkområde eller -områden. Den studerande utvecklar sin förmåga att producera egna texter med skrivtecken både för hand och med hjälp av digitala verktyg.

7. Studier, arbete och framtid

Under kursen fästs vikt vid att kommunikationen är kulturellt lämplig. Kursens teman är skola, fortsatta studier, arbetsliv samt de ungas framtidsplaner.

8. Vår gemensamma jord

Under kursen fortsätter man att öva sig i interaktion och repeterar språkkunskapen utgående från de studerandes behov. Den studerande bekantar sig med möjligheterna att delta i internationellt samarbete. Kursens teman ska anknyta till naturen, olika boendemiljöer och hållbar livsstil.

5.6.2 Matematik, lång lärokurs

Undervisningen i den långa lärokursen i matematik ska ge de studerande sådana matematiska kunskaper och färdigheter som krävs för yrkes- och högskolestudier samt en matematisk allmänbildning. De som studerar lång matematik ges tillfälle att tillägna sig matematiska begrepp och metoder samt att lära sig förstå den matematiska kunskapens natur. Undervisningen syftar också till att ge de studerande en klar uppfattning om matematikens betydelse i samhällsutvecklingen och om dess tillämpningsmöjligheter i vardagslivet, vetenskapen och tekniken.

Mål för undervisningen

Målen för undervisningen enligt den långa lärokursen i matematik är att den studerande ska

- få positiva inlärningserfarenheter och vänja sig vid långsiktigt arbete och därigenom lära sig att lita på sin matematiska förmåga, sina matematiska färdigheter och sin förmåga att tänka matematiskt
- få mod till experimentellt och undersökande arbete samt till att hitta och kritiskt bedöma lösningar
- förstå och kunna använda matematikens språk, det vill säga följa en matematisk framställning, läsa matematisk text, diskutera matematik samt lära sig sätta värde på en exakt framställning och på klara motiveringar
- lära sig se matematisk kunskap som en logisk struktur
- utveckla sin förmåga att bearbeta uttryck, dra slutsatser och lösa problem
- bli van att behandla information på ett sätt som är karakteristiskt för matematiken, att göra antaganden, att undersöka deras riktighet och att motivera dem samt att bedöma motiveringarnas giltighet och resultatens generaliserbarhet
- bli van att ställa upp matematiska modeller för praktiska problemsituationer och att utnyttja olika strategier för att lösa dem
- kunna använda ändamålsenliga matematiska metoder, tekniska hjälpmedel och informationskällor.

Bedömning:

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål och planerar sin kompetensutveckling.

Obligatoriska kurser

2. Polynomfunktioner och polynomekvationer (MAA2)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- få rutin i att använda polynomfunktioner

- kunna lösa polynomekvationer av andra graden och undersöka antalet lösningar
- kunna lösa polynomekvationer av högre grad som kan lösas utan division av polynom
- kunna lösa enkla polynomlikheter
- kunna använda tekniska hjälpmedel vid undersökning av polynomfunktioner och vid lösning av tillämpade problem som anknyter till polynomekvationer, polynomlikheter och polynomfunktioner.

Centralt innehåll

- multiplikation av polynom samt binomialformler för uttryck i formen
- andragradsekvationer och rotformeln samt undersökning av rötternas antal
- faktorisering av polynom av andra graden
- polynomfunktioner
- polynomekvationer
- lösning av polynomlikheter

3. Geometri (MAA3)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- öva sig i att gestalta och beskriva rum och former både i två och tre dimensioner
- öva sig i att formulera, motivera och använda geometriska satser
- kunna lösa geometriska problem genom att utnyttja egenskaper hos figurer och kroppar, likformighet, Pythagoras sats samt trigonometrin för rät- och snedvinkliga trianglar.
- kunna använda tekniska hjälpmedel vid undersökning av figurer och kroppar och vid lösning av tillämpade problem med anknytning till geometrin.

Centralt innehåll

- likformighet hos figurer och kroppar
- sinussatsen och cosinussatsen
- geometrin för cirkeln och dess delar samt räta linjer i anknytning till cirkeln
- beräkning av längder, vinklar, areor och volymer i anknytning till figurer och kroppar

4. Vektorer (MAA4)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- förstå vektorbegreppet och bli förtrogen med grunderna i vektorkalkyl
- kunna undersöka figurers egenskaper med hjälp av vektorer
- förstå principen för lösning av ekvationssystem
- kunna undersöka punkter, avstånd och vinklar i två- och tredimensionella koordinatsystem med hjälp av vektorer

- kunna använda tekniska hjälpmedel vid undersökning av vektorer och vid lösning av tillämpade problem där linjer och plan förekommer.

Centralt innehåll

- vektorernas grundläggande egenskaper
- addition och subtraktion av vektorer samt multiplikation av en vektor med en skalär
- skalärprodukten av vektorer i ett koordinatsystem
- lösning av ekvationssystem
- rätta linjer och plan i rymden

5. Analytisk geometri (MAA5)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- förstå hur den analytiska geometrin knyter samman geometriska och algebraiska begrepp
- förstå begreppet ekvation för en punktmängd och kunna undersöka punkter, rätta linjer, cirklar och parabler med hjälp av ekvationer
- fördjupa sin förståelse av begreppet absolutbelopp och kunna lösa enkla ekvationer med absolutbelopp av typerna

$$|f(x)| = a \text{ och } |f(x)| = |g(x)|$$

och motsvarande olikheter

- kunna använda tekniska hjälpmedel för att undersöka ekvationer för punktmängder och för att lösa ekvationer, ekvationssystem, ekvationer och olikheter med absolutbelopp i samband med tillämpade problem.

Centralt innehåll

- ekvationen för en punktmängd
- ekvationer för rätta linjer, cirklar och parabler
- lösning av ekvationer och olikheter som innehåller absolutbelopp
- avståndet från en punkt till en linje

6. Derivatan (MAA6)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna bestämma nollställena för rationella funktioner och lösa enkla rationella olikheter
- få en klar uppfattning av begreppen gränsvärde, kontinuitet och derivata för funktioner
- kunna bestämma derivatan av enkla funktioner

- kunna undersöka förloppet hos en polynomfunktion med hjälp av derivatan och bestämma dess extremvärden
- veta hur en rationell funktions största och minsta värde bestäms
- kunna använda tekniska hjälpmedel för att undersöka gränsvärden, kontinuitet och derivata och för att lösa rationella ekvationer och olikheter samt bestämma derivatan för polynomfunktioner och rationella funktioner i tillämpade problem.

Centralt innehåll

- rationella ekvationer och olikheter
- gränsvärden, kontinuitet och derivator
- derivering av polynomfunktioner och av produkter och kvoter av funktioner
- undersökning av förloppet hos en polynomfunktion och bestämning av dess extremvärden

7. Trigonometriska funktioner (MAA7)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna undersöka trigonometriska funktioner med hjälp av symmetrier i enhetscirkeln
- kunna lösa trigonometriska ekvationer av typen $\sin f(x) = a$ och $\sin f(x) = \sin g(x)$
- kunna de trigonometriska sambanden och
- kunna derivera sammansatta funktioner
- kunna undersöka trigonometriska funktioner med hjälp av deras derivator
- kunna använda trigonometriska funktioner när de ställer upp modeller för periodiska fenomen
- kunna använda tekniska hjälpmedel vid undersökning av trigonometriska funktioner och lösning av trigonometriska ekvationer samt vid bestämning av derivatan av trigonometriska funktioner i tillämpade problem.

Centralt innehåll

- riktad vinkel och radianer
- trigonometriska funktioner och deras symmetriska och periodiska egenskaper
- lösning av trigonometriska ekvationer
- derivatan av en sammansatt funktion
- derivatan av trigonometriska funktioner

8. Rot- och logaritmfunktioner (MAA8)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- repetera räknereglererna för potenser, inklusive potenser med bråk som exponent
- känna till egenskaperna hos rot-, exponential- och logaritmfunktioner och kunna lösa ekvationer i anknytning till dem
- kunna undersöka rot-, exponential- och logaritmfunktioner med hjälp av derivatan
- kunna utnyttja exponentialfunktionen när de ställer upp modeller för olika fenomen där tillväxt eller avtagande förekommer
- kunna använda tekniska hjälpmedel vid undersökningen av rot-, exponential- och logaritmfunktioner, vid lösning av rot-, exponential- och logaritmekvationer och vid bestämning av derivatan av rot-, exponential- och logaritmfunktioner i tillämpade problem.

Centralt innehåll

- räknereglererna för potenser
- rotfunktioner och rotekvationer
- exponentialfunktioner och exponentialekvationer
- logaritmfunktioner och logaritmekvationer
- derivatan av rot-, exponential- och logaritmfunktioner

9. Integralkalkyl (MAA9)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- förstå begreppet primitiv funktion och kunna bestämma primitiva funktioner till elementära funktioner
- förstå begreppet integral och dess samband med arean
- kunna bestämma areor och volymer med hjälp av integraler
- bli förtroga med tillämpningar av integralkalkyl
- kunna använda tekniska hjälpmedel vid undersökning av egenskaper hos funktioner och vid bestämning av primitiva funktioner samt vid beräkning av integraler i tillämpade problem.

Centralt innehåll

- primitiv funktion
- primitiva funktioner till elementära funktioner
- integraler
- beräkning av areor och volymer

10. Sannolikhet och statistik (MAA10)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna åskådliggöra diskreta och kontinuerliga statistiska fördelningar samt bestämma och tolka fördelningarnas karakteristika

- sätta sig in i kombinatorikens metoder
- bli förtrogen med begreppet sannolikhet och med sannolikhetslärans räkneregler
- förstå begreppet diskret sannolikhetsfördelning och kunna bestämma och tillämpa fördelningens väntevärde
- bli förtrogen med begreppet kontinuerlig sannolikhetsfördelning och kunna tillämpa normalfördelningen
- kunna använda tekniska hjälpmedel för att söka, behandla och undersöka data i digital form och för att bestämma karakteristikerna för fördelningar och beräkna sannolikheter med hjälp av en given fördelning och givna parametrar.

Centralt innehåll

- diskret och kontinuerlig statistisk fördelning
- karakteristikor för en fördelning
- klassisk och statistisk sannolikhet
- kombinatorik
- sannolikhetslärans räkneregler
- diskret och kontinuerlig sannolikhetsfördelning
- väntevärdet för en diskret fördelning
- normalfördelning

Nationella fördjupade kurser

11. Talteori och bevis (MAA11)

Mål

Kursens mål är att de studerande ska

- sätta sig in i logikens grunder, bekanta sig med principerna för bevisföring och öva sig i bevisföring
- behärska talteorins grundbegrepp och göra sig förtrogna med primtalens egenskaper
- kunna undersöka hela tals delbarhet med hjälp av delningsekvationer och kongruens mellan hela tal
- fördjupa sin förståelse av talföljder och deras summor
- kunna använda tekniska hjälpmedel vid undersökning av talens egenskaper.

Centralt innehåll

- konnektiv och sanningsvärden
- geometriska bevis
- direkta bevis, kontrapositionsbevis och motsägelsebevis
- induktionsbevis
- hela tals delbarhet och delningsekvationer
- Euklides algoritmen
- primtalen och Eratosthenes såll
- aritmetikens grundsats
- kongruens hos hela tal

12. Algoritmer i matematiken (MAA12)

Mål

Kursens mål är att de studerande ska

- fördjupa sitt algoritmiska tänkande
- kunna undersöka och förklara hur algoritmer fungerar
- förstå begreppet iteration och kunna lösa icke-linjära ekvationer numeriskt
- kunna undersöka delbarhet hos polynom och bestämma deras faktorer
- kunna bestämma förändringshastigheter och areor numeriskt
- kunna använda tekniska hjälpmedel vid undersökning av algoritmer och vid räkneoperationer.

Centralt innehåll

- iteration och Newton-Raphsons metod
- divisionsalgoritmen för polynom
- delningsekvationen för polynom
- Newton-Cotes formler: rektangelregeln, trapetsregeln och Simpsons regel

13. Fortsättningskurs i differential- och integralkalkyl (MAA13)

Mål

Kursens mål är att de studerande ska

- fördjupa sina insikter i differential- och integralkalkylens teoretiska grunder
- kunna undersöka inversa funktioner till strängt monotona funktioner
- komplettera sina färdigheter i integralkalkyl och tillämpa dem bland annat för att undersöka kontinuerliga sannolikhetsfördelningar
- kunna undersöka gränsvärdet för talföljder samt serier och deras summor
- kunna använda tekniska hjälpmedel vid undersökning av funktioners egenskaper och bestämning av derivator med avseende på en given variabel samt vid beräkning av generaliserade integraler, gränsvärden av talföljder och seriers summor i tillämpade problem.

Centralt innehåll

- undersökning av kontinuitet och deriverbarhet för en funktion
- allmänna egenskaper hos kontinuerliga och deriverbara funktioner
- invers funktion
- funktioner av två variabler och partiella derivator
- gränsvärden av funktioner och talföljder när variabelns eller indexets värde går mot oändligheten
- generaliserade integraler
- gränsvärdet för en talföljd samt serier och deras summa

Skolvisa tillämpade kurser

Repetitionskurs

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- repetera det hen har gått igenom i tidigare kurser*
- få en överblick i vilka kunskaper som är mest väsentliga om man vill skriva lång matematik*
- förbättra sina färdigheter i att lösa matematiska problem*
- att mentalt förbereda eleverna inför studentexamen*

Centralt innehåll

- beräkningar, modeller och begrepp från de obligatoriska kurserna*
- uppgifter som ger en inblick i hur studentexamensuppgifterna kommer att se ut*

5.6.3 Matematik, kort lärokurs

Syftet med den korta lärokursen i matematik är att lära de studerande ta fram, behandla och förstå matematisk information samt att använda matematiken i olika situationer och i fortsatta studier. Undervisningen syftar också till att ge de studerande en klar uppfattning om matematikens betydelse för samhällsutvecklingen och om dess tillämpningsmöjligheter i vardagslivet och i många olika vetenskapsgrenar.

Mål för undervisningen

Målen för undervisningen enligt den korta lärokursen i matematik är att de studerande ska

- kunna utnyttja matematiken som hjälpmedel i det dagliga livet och i samhällelig verksamhet
- få positiva inlärningserfarenheter när de arbetar med matematik, lära sig lita på sin kapacitet, sina färdigheter och sin tankeförmåga och få mod att lära sig nytt genom experiment, undersökningar och upptäckter
- inhämta sådana matematiska kunskaper och färdigheter som ger en tillräckligt bra grund för fortsatta studier
- ta till sig matematiken som ett redskap med vars hjälp man kan beskriva, förklara och bygga upp modeller av fenomen och som kan användas för att dra slutsatser
- utveckla sin uppfattning av den matematiska kunskapens natur och dess logiska struktur
- få rutin i att ta emot och analysera sådan information som massmedierna ger i matematisk form och kunna bedöma dess tillförlitlighet
- bekanta sig med matematikens betydelse för den kulturella utvecklingen
- kunna använda figurer, scheman och modeller som tankeredskap
- kunna använda ändamålsenliga matematiska metoder, tekniska hjälpmedel och informationskällor
- *förstå matematikens betydelse inom andra undervisningsämnen*

Bedömning:

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål och planerar sin kompetensutveckling.

Obligatoriska kurser

2. Uttryck och ekvationer (MAB2)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- få vana att använda matematik när det gäller att lösa vardagliga problem och lära sig lita på sin matematiska förmåga
- förstå begreppen linjärt beroende, proportionalitet och polynomfunktioner av andra graden
- stärka sina färdigheter i att lösa ekvationer och lära sig lösa ekvationer av andra graden
- kunna använda tekniska hjälpmedel vid undersökning av polynomfunktioner och vid lösning av tillämpade problem som anknyter till polynomekvationer och polynomfunktioner
- *kunna redovisa hur hen har kommit fram till svaren på sina uträkningar*

Centralt innehåll

- linjära samband och proportionalitet mellan storheter
- formulering av problem med hjälp av ekvationer
- grafisk och algebraisk lösning av ekvationer och system med två ekvationer
- tolkning och bedömning av lösningar
- polynomfunktioner av andra graden och lösning av andragradsekvationer
- *matematiskt tänkande*

3. Geometri (MAB3)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- få vana att göra iakttagelser och dra slutsatser om geometriska egenskaper hos figurer och kroppar
- bli skickligare i att rita plana figurer och tredimensionella kroppar
- kunna lösa praktiska problem med hjälp av geometri
- kunna använda tekniska hjälpmedel vid undersökning av figurer och kroppar och vid lösning av tillämpade problem med anknytning till geometrin
- *lära sig varifrån hen hittar formler som är relevanta inom geometrin*

Centralt innehåll

- figurers likformighet
- trigonometri i den rätvinkliga triangeln
- Pythagoras sats och den omvända satsen till Pythagoras sats
- bestämning av area och volym för figurer och kroppar
- användning av geometriska metoder i koordinatsystemet
- *hitta och använda formler som är relevanta inom geometrin*

4. Matematiska modeller (MAB4)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- se regelbundenheter och samband hos fenomen i den reella världen och kunna beskriva dessa med matematiska modeller
- få rutin i att bedöma olika modellers lämplighet och användbarhet
- bekanta sig med att göra prognoser utgående från modeller
- kunna använda tekniska hjälpmedel vid undersökning av polynom- och exponentialfunktioners egenskaper och vid lösning av polynom- och exponentialekvationer i samband med tillämpade problem
- *bli bättre på att förstå det matematiska språket*

Centralt innehåll

- tillämpning av linjära och exponentiella modeller
- lösning av potensekvationer
- lösning av exponentialekvationer med hjälp av logaritmer
- talföljder som matematiska modeller
- *förståelse för det matematiska språket*

5. Statistik och sannolikhet (MAB5)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- få rutin i att hantera och tolka statistiskt material
- kunna bedöma olika regressionsmodeller bland annat med hjälp av kalkylprogram och kunna göra prognoser utgående från modellerna
- bli insatt i sannolikhetslärans grunder
- kunna använda tekniska hjälpmedel för att söka, behandla och undersöka data i digital form och för att bestämma karakteristikorna för diskreta fördelningar och beräkna sannolikheter
- *i mån av möjlighet göra ett eget statistikprojekt*

Centralt innehåll

- bestämning av karakteristikor för diskreta statistiska fördelningar
- begreppen regression och korrelation
- observation och avvikande observation
- prognostisering
- kombinatorik
- sannolikhetsbegreppet
- räkneregler för sannolikheter och modeller som åskådliggör dem
- *i mån av möjlighet ge verktyg för att göra ett eget statistikprojekt*

6. Ekonomisk matematik (MAB6)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- fördjupa sina färdigheter i procenträkning
- förstå de begrepp som används i affärlivet

- utveckla sina matematiska färdigheter för att kunna planera sin egen ekonomi
- stärka sina matematiska förutsättningar för att kunna bedriva studier i entreprenörskap och ekonomi
- kunna tillämpa statistiska metoder för behandling av statistiskt material
- kunna använda tekniska hjälpmedel för att göra beräkningar och lösa ekvationer i samband med tillämpade problem
- *i mån av möjlighet göra ett miniprojekt om någonting som kan vara relevant för den egna ekonomin*

Centralt innehåll

- index-, kostnads-, transaktions-, kredit- och skattealkyler samt andra beräkningar
- matematiska modeller i ekonomiska sammanhang med hjälp av talföljder och summor
- *i mån av möjlighet ett miniprojekt som kan beröra den egna ekonomin*

Nationella fördjupade kurser

7. Matematisk analys (MAB7)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna undersöka förändringshastigheten hos funktioner med grafiska och numeriska metoder
- förstå begreppet derivata som ett mått på förändringshastigheten
- kunna undersöka förloppet hos en polynomfunktion med hjälp av derivatan
- kunna fastställa det största och minsta värdet för en polynomfunktion i tillämpningar
- kunna använda tekniska hjälpmedel vid undersökning av en funktions förlopp och vid bestämning av en funktions derivata och extremvärden i ett slutet intervall i samband med tillämpningar
- *fördjupa sitt matematiska tänkande*

Centralt innehåll

- grafiska och numeriska metoder
- derivatan av en polynomfunktion
- undersökning av tecken och förlopp för polynomfunktioner
- bestämning av största och minsta värde av en polynomfunktion i ett slutet intervall
- *fördjupat matematiskt tänkande*

8. Statistik och sannolikhet II (MAB8)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- få bättre och mångsidigare färdigheter i att hantera statistiskt material
- kunna bestämma statistiska karakteristika och sannolikheter med hjälp av kontinuerliga fördelningar och tekniska hjälpmedel

- kunna använda tekniska hjälpmedel för att söka, behandla och undersöka data i digital form, för att bestämma väntevärdet och standardavvikelsen för en sannolikhetsfördelning, för att beräkna sannolikheter med hjälp av parametrarna för en given fördelning och för att bestämma konfidensintervall.
- *mångsidigare få veta vad hen i framtiden kan behöva statistik och sannolikhet till*

Centralt innehåll

- begreppen normalfördelning och normering av en normalfördelning
- upprepat försök
- binomialfördelningen
- begreppet konfidensintervall
- *statistik och sannolikhet i studerandens omgivning*

Skolvisa tillämpade kurser

9. Repetitionskurs (MaB t9)

Mål:

Kursens mål är att den studerande ska

- *repetera det hen har gått igenom i tidigare kurser*
- *få en inblick i vilka kunskaper som är mest väsentliga om man vill skriva studentprovet i kort matematik*
- *förbättra sina färdigheter i att lösa matematiska problem*
- *mentalt förbereda sig inför studentexamen*

Centralt innehåll:

- *beräkningar, modeller och begrepp från de obligatoriska kurserna*
- *uppgifter som ger en inblick i hur studentexamensuppgifterna kommer att se ut*

5.6 Matematik

På grund av matematikens ställning i vår kultur behöver vi kompetens att förstå, använda och producera information i matematisk form. Matematiken spelar en viktig eller rent av avgörande roll bland annat i vetenskap, teknik, ekonomi, företagsverksamhet, hälso- och sjukvård och säkerhet. Syftet med matematikundervisningen är att göra de studerande bekanta med matematiska tankemodeller och grundläggande matematiska idéer och strukturer, lära dem använda matematikens språk i tal och skrift och utveckla deras färdigheter i räkning, modellering av fenomen och problemlösning.

Undervisningen tar avstamp i teman och fenomen samt tillhörande problem som intresserar de studerande. I undervisningen används varierande arbetssätt, där de studerande arbetar på egen hand eller i grupp. Lektionerna ordnas så att de studerande utifrån sina iakttagelser stimuleras att ställa frågor, framlägga hypoteser, dra slutsatser och motivera dessa. De ska särskilt vägledas till insikt om de matematiska begreppens innebörd och om hur de hänger samman med större helheter. De studerande uppmuntras även att använda bilder, figurer och redskap som stöder tänkandet och de får hjälp att utveckla sin förmåga att växla mellan olika sätt att framställa matematisk information.

De studerande sporras att utveckla kreativa lösningar på matematiska problem. I undervisningen undersöks sambanden mellan matematiken och vardagslivet, och de tillfällen att utveckla de studerandes personlighet som ges utnyttjas medvetet. Det här innebär bland annat att man styr de studerandes intresse, sporrar dem att experimentera och stimulerar dem att söka efter kunskap.

De studerande tränas i användningen av datorprogram som stöd för inläring och utforskning av matematik och som hjälpmedel vid problemlösning. I matematikstudierna används bland annat dynamiska och symboliska matematikprogram, statistikprogram, kalkylprogram och textbehandlingsprogram. Dessutom används digitala informationskällor i den mån det är möjligt. Det är också viktigt att bedöma hur nyttiga hjälpmedlen är och vad som begränsar deras användning. De hjälpmedel som nämns ovan kallas i fortsättningen tekniska hjälpmedel.

Matematikundervisningens målsättning är att den studerande vänjer sig vid långsiktigt arbete och genom det lär sig att lita på sina matematiska färdigheter, förmåga och tänkesätt. Under studierna uppmuntras studerande till att försök att hitta en lösning och kritiskt granska lösningen.

Ämneshelheter

Med hjälp av matematik gör man modeller och löser problem inom vetenskapen, det vardagliga livet och i miljön runt omkring. Det resulterar i att ämneshelheterna

behandlas genom olika uppgifter. Matematisk läsförmåga kräver förståelse för information som är representerad i olika former.

Aktivt medborgarskap och företagsamhet

Studierna inom matematik utvecklar förmågan att lösa problem, hjälper till att planera det egna agerandet och lär ut att motivera egna val. Studierna inom matematik kräver initiativtagande och långsiktigt träning som utvecklar förmågan att fungera som företagare. Studerande lär sig att komma med idéer och ta initiativ men lär sig även att hantera misslyckanden och besvikelser.

Välmående och säkerhet

I matematikstudierna lär sig de studerande att arbeta såväl ensamma som i grupp där de stöder varandra. Inom tillämpade uppgifter behandlas ämnen som berör välmående och säkerhet, så som den egna ekonomin, halveringstid, jordbävningar och befolkningsökning.

Hållbar livsstil och globalt ansvar

Inom ekonomisk matematik lär man sig terminologin inom företagsvärden. Dessutom får man färdigheter att planera den egna ekonomin. Genom att tillämpa statistik lär sig den studerande att tolka statistik och utgående från det dra slutsatser som tangerar hållbar livsstil och globalt ansvar. Inom olika tillämpade uppgifter lär sig den studerande att förstå människans påverkan i det långa loppet.

Kännedom om andra kulturer och internationalisering

Matematikens språk är internationellt och sammanbinder människor från olika kulturer. Den studerande lär sig förstå hur matematiken har utvecklats under tusentals år. Den studerande lär sig förstå matematikens roll inom utvecklingen av kulturer inom bla arkitektur och konst.

Media och multilitteracitet

Den studerande lär sig ett exakt och logiskt matematiskt språk. Den studerande lär sig att hämta information och att presentera det via tabeller, diagram och grafer. Den studerande lär sig att ta emot och analysera matematisk information som media ger ut och värdera dess trovärdighet.

Teknologi och samhället

Den studerande lär sig förstå matematikens centrala roll inom utvecklingen av teknologi. Den studerande kan använda sig av relevanta tekniska redskap. De studerande lär sig förstå nyttan och begränsningarna med teknologiska redskap.

Bedömning

Bedömningen ska vara mångsidig och återkopplingen sporrande. Den ska hjälpa de studerande att utveckla sitt matematiska tänkande och självförtroende och hålla uppe och stärka deras studiemotivation. Bedömningen ska fungera som vägledning när de studerande utvecklar sitt matematiska kunnande, sin matematiska förståelse och sin förmåga att arbeta långsiktigt. Den ska hjälpa de studerande att utveckla sin förmåga att presentera matematiska lösningar, stödja dem i processen att bilda matematiska begrepp och lära dem bedöma sitt arbete. En lyckad återkoppling hjälper de studerande att inse vad som är deras starka sidor samt vilka kunskaper och färdigheter de behöver vidareutveckla och hur de ska göra detta.

Vid bedömningen ska läraren fästa uppmärksamhet på räknefärdigheterna, på valet av metoder och tekniska hjälpmedel och på hur exakt och konsekvent den studerande motiverar sina slutsatser.

Den studerande vägleds till att utveckla sina färdigheter i att lära sig att lära och i självstyrning. För att utvecklas i dessa färdigheter krävs långsiktigt arbete under hela studietiden.

I bedömningen uppmärksammas den studerandes kunnande, färdigheter, användning av tekniska hjälpmedel samt produktion och förståelse för matematiska texter. Som bedömningsmetoder kan bl.a. användas bedömnings- och feedbackdiskussioner, självbedömning och studerandes bedömning av varandra.

Kunnande bedöms från det material den studerande producerar, t.ex. undersökningar, rapporter, muntliga framföranden, självbedömning, prov och förhör.

I bedömningen fästs uppmärksamhet på bl.a. arbetsfärdigheter ensam och i grupp, intresse för matematik och hur den studerande hjälper andra studerande och ger råd åt dem.

I bedömningen kopplad till tekniska hjälpmedel uppmärksammas intresse och kunskap att mångsidigt dra nytta av teknologi som stöd för inläring och framställning av matematisk information.

I produktionen av matematiska texter uppmärksammas motiveringar, noggrannhet, exakthet och förmågan att meningsfullt framställa och behandla matematisk information med bl.a. tekniska hjälpmedel.

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål och planerar sin kompetensutveckling.

Byte av lärokurs

Vid byte av lärokurs ersätter kurser i den långa lärokursen kurser i den korta som följer: MAA2 → MAB2, MAA3 → MAB3, MAA6 → MAB7, MAA8 → MAB4 och MAA10 → MAB5. Övriga studier enligt den långa lärokursen kan utgöra lokala fördjupade eller tillämpade kurser i den korta lärokursen enligt vad som bestäms i läroplanen. Om en studerande ber om det ska han eller hon beredas extra tillfällen att visa sin kunskapsnivå. Vid en övergång från den korta lärokursen till den långa kan det krävas att den studerande ger ytterligare prov på sina kunskaper. I detta sammanhang övervägs kursvitsordet på nytt.

En studerande kan också ta enstaka kurser från den andra lärokursen utan att byta lärokurs. Kurserna kan då räknas som lokala fördjupade eller lokala tillämpade kurser i den studerandes egentliga lärokurs enligt vad som bestäms i läroplanen.

5.6.1 Gemensam studiehelhet i matematik

Syftet med den gemensamma studiehelheten i matematik är att väcka den studerandes intresse för matematik bland annat genom att göra hen bekant med den mångskiftande betydelse som matematiken har för människan och samhället och dess enastående och fascinerande väsen som vetenskap. I denna studiehelhet får de studerande tillfälle att förbättra de grundkunskaper som behövs för matematikstudierna och lära sig se matematiken som ett nyttigt och funktionellt redskap för att förklara och behärska händelser och situationer i samhället, ekonomin och naturen.

På kursen används mångsidiga och uppmuntrande bedömningsmetoder.

Efter kursen har den studerande fått en inblick i vad valet av lång/kort matematik betyder för möjlighet till fortsatta studier.

Obligatorisk kurs

1. Tal och talföljder (MAG1)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- begrunda matematikens betydelse ur individens och samhällets perspektiv
- repetera och komplettera det som hen har lärt sig tidigare om talområdena samt repetera de grundläggande räknesätten och principerna för procenträkning
- stärka sin förståelse av begreppet funktion
- förstå begreppet talföljd

- kunna bestämma termerna i en talföljd, när begynnelsevillkoren och regeln enligt vilken de följande termerna ska beräknas är givna
 - få en uppfattning av hur summan av en talföljd bestäms
 - kunna lösa praktiska problem med hjälp av aritmetiska och geometriska talföljder och deras summor
 - kunna använda tekniska hjälpmedel vid undersökning av funktioners grafer och talföljder samt för att lösa tillämpade problem där talföljder förekommer.
- intresserar sig för att lära sig matematik och modigt ta emot nya utmaningar
 - börjar öva sig i att producera matematisk text och information med tekniska hjälpmedel

Centralt innehåll

- reella tal, grundläggande räknesätt och procenträkning
- funktioner, ritning och tolkning av grafer
- talföljder
- rekursiv talföljd
- aritmetisk talföljd och summa
- logaritm och potens och sambandet mellan dem
- lösning av ekvationer i formen $ax + b = c$, $x \in \mathbb{N}$
- geometrisk talföljd och summa

5.7 Biologi

Gymnasiets biologi ska hjälpa de studerande att utveckla ett naturvetenskapligt tänkande. Undervisningen ska öka förståelsen för biologins betydelse som byggsten i en naturvetenskaplig världsbild. Den ska dessutom väcka intresse för bio- och miljövetenskaper. Biologiundervisningen hjälper de studerande att förstå de möjligheter som biovetenskaperna erbjuder för att förbättra såväl människosläktets som övriga organismers och hela ekosystemens välmående. De studerande ska få möjlighet att ta del av insikten om nödvändigheten av en hållbar livsstil och betydelsen av en kretsloppsekonomi som sparar naturresurser.

Biologiundervisningen hjälper den studerande att förstå hur den levande naturen är uppbyggd, fungerar och växelverkar på allt från molekyl- och cellnivå till biosfären som helhet. Den hjälper också de studerande att förstå evolutionens betydelse för organismernas utveckling.

Gymnasiets biologi ska synliggöra för de studerande att biovetenskaperna är ett snabbt växande kunskapsområde vars tillämpningar, såsom genteknologi, används på många olika sätt inom jordbruket, industrin och medicin. Biologiundervisningen ska också ge de studerande insikter om hur kunskaper i biologi kan användas i vardagslivet, i fortsatta studier och i arbetslivet.

Utmärkande för gymnasiets biologi är att de studerande ska inhämta kunskap genom observationer och experiment, att studierna är forskningsinriktade och att arbetssätten ska vara aktiverande och betona interaktion. I undervisningen ingår laborationer, och en del av studierna sker i digitala studiemiljöer och i studiemiljöer utanför skolan. I undervisningen ska man samarbeta särskilt med läroämnet hälsokunskap, men också med andra läroämnena.

De studerande förstår den egna rollen som en del av naturens kretslopp och får en inblick i hur biologisk kunskap kan utnyttjas i vardagliga sysslor, till exempel konsumtionsvanor. Lokala naturformationer, rekreationsområden och vetenskapscentrum kan utnyttjas inom biologiundervisningen.

Mål för undervisningen

Målen för undervisningen i biologi är att den studerande ska

- bli intresserad av biologisk kunskap och få motivation att följa med nyheter som har anknytning till biologin
- få handledning i att ställa upp egna mål samt stöd och uppmuntran i läroprocessens olika faser
- förstå vad som karakteriserar biologin som vetenskap, känna till biologiska strukturer och processer samt ärftlighet och förstå evolutionens betydelse
- sätta sig in i olika metoder som används när man söker biologisk kunskap och bedriver biologisk forskning

- kunna formulera frågeställningar och forskningsproblem för de fenomen som studeras
- planera och genomföra experimentella undersökningar självständigt eller i samarbete med andra
- kunna ta fram, behandla, analysera och tolka forskningsmaterial samt utvärdera och presentera forskningsresultat
- kunna arbeta i en digital studiemiljö, i ett laboratorium och ute i fält
- kritiskt utvärdera biologisk kunskap som presenteras i massmedia
- använda informations- och kommunikationsteknik mångsidigt som ett stöd i biologistudierna
- sätta sig in i tillämpningen av biologi inom olika områden
- kunna tillämpa och använda kunskap och färdigheter som biologistudierna ger i vardagen
- lära sig sätta värde på mångfalden av organismer, vara medveten om nödvändigheten av en hållbar utveckling och inse sitt eget ansvar för ekosystemens framtid.

De studerande uppmuntras att följa med och kritiskt granska media. Målet är att de studerande kan sälla ut det mest väsentliga ur sin egen och närmiljöns synvinkel.

Bedömning

I gymnasietts biologiundervisning ska man bedöma hur väl den studerande når målen för undervisningen med fokus på de specifika målen för och innehållet i kursen i fråga. Bedömningen ska vägleda den studerande till medvetenhet om sina arbetsmetoder och till att utveckla sitt kunnande. Centrala föremål för bedömningen är den studerandes kunskaper, såsom behärskandet av de centrala begreppen inom biologin, och den studerandes färdigheter, såsom förmågan att tänka, argumentera och undersöka. I bedömningen beaktas förmågan att förstå, tillämpa, analysera, kombinera, bedöma, åskådliggöra och presentera biologisk kunskap i olika situationer. Bedömningen ska fästa uppmärksamhet vid förståelsen av naturvetenskapliga lagbundenheter och samband mellan orsak och verkan, insikten om betydelsen av växelverkan samt förmågan att uppfatta helheter. I bedömningen ska man också beakta förmågan att kritiskt utvärdera information.

Sina kunskaper och färdigheter i biologi kan den studerande visa förutom i skriftliga prov även muntligt i olika interaktionssituationer, i experimentellt arbete och genom att på egen hand eller i grupp utarbeta en biologisk undersökningsrapport eller ett biologiskt projektarbete, såsom en videofilm, ett spel, en motannons eller webbsidor.

Projekt som utförts i det egna gymnasiet eller närmiljön kan användas som stöd för bedömningen och även experter i de studerandes närmiljö kan konsulteras i samband med projekt. De studerande kan även i mån av möjlighet delta i utvärderingen av egna och andra studerandes prestationer. De studerande uppmuntras till självutvärdering.

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål och planerar sin kompetensutveckling.

Obligatoriska kurser

1. Livet och evolutionen (BI1)

I kursen sätter de studerande in sig i livets förutsättningar och de karakteristiska dragen hos alla organismer. Under kursen bekantar sig de studerande också med sättet att inhämta och beskriva kunskap inom biologin och med biologin som en del av det naturvetenskapliga tänkandet. Det centrala perspektivet i kursen är förståelse av evolutionen och dess betydelse.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- få erfarenheter som fördjupar intresset för biologin och biologistudierna
- kritiskt använda och bedöma biologiska kunskapskällor och uttrycka och motivera olika synsätt på ett sätt som är karakteristiskt inom biologin
- veta vad som kännetecknar liv, grundförutsättningar för liv och hur man undersöker livets fenomen
- förstå evolutionens kontinuitet, mekanismer och betydelse
- kunna beskriva den nuvarande strukturen hos biosfären och tyda dess utveckling
- arbeta experimentellt och genomföra en liten undersökning eller ett litet projekt tillsammans med andra.

Centralt innehåll

Biologin som vetenskap

- livets egenskaper, grundförutsättningar och organisationsnivåer
- de biologiska vetenskapsområdena och forskningsmetoderna
- presentation av biologisk kunskap med hjälp av modeller

Cellen som livets grundenhet

- livets uppkomstfaser
- cellernas uppbyggnad och energihushållning
- DNA och genuttryck

Organismens livscykel

- könlig och könlös förökning
- variation
- tillväxt, utveckling och död

Evolutionen

- naturligt urval och anpassning
- arternas uppkomst och undergång

- organismvärldens släktträd

En mindre undersökning eller ett projekt som anknyter till biologins experimentella natur.

Mål:

Kursens mål är att den studerande ska:

- *fördjupa intresset för biologi och studier av biologi till exempel genom att bekanta sig med den egna närmiljön, det biovetenskapliga universitetsområdet i Vik eller naturvetenskapliga muséer.*
- *klara av att kritiskt utvärdera biologiska kunskapskällor och uttrycka sig med biologiska begrepp.*
- *känna till kännetecknen och förutsättningar för liv och förstå hur man bedriver biologisk forskning.*

Centralt innehåll:

- *Biologisk forskning och forskningsmetodik*
- *I projektarbetet som görs inom kursens ram kan den egna närmiljön utnyttjas. Samtliga studerande ansvarar för den egna arbetsinsatsen i projektarbetet och försäkrar sig om att den egna insatsen är av betydelse för slutprodukten. De studerandes styrkor beaktas i grupparbeten.*

2. Ekologi och miljö (BI2)

I kursen studeras ekologins grunder och livets mångfald samt hoten mot denna mångfald i Finland och annanstans i världen. Centrala teman är de faktorer som hotar mångfalden i naturen samt möjligheterna att bevara mångfalden. Genom kursen blir de studerande förtrogna även med andra ekologiska miljöproblem. I kursen ingår en liten undersökning eller ett litet utvecklingsprojekt som gäller ekologin eller miljöns tillstånd och som görs självständigt eller i samarbete med andra.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- förstå principerna för populationernas, organismsamhällenas och ekosystemens strukturer, växelverkan och funktioner
- kunna jämföra, analysera och bedöma effekterna av mänsklig verksamhet i ekosystemen
- förstå betydelsen av naturens mångfald för mänsklighetens framtid
- skapa sig en bild av orsakerna till miljöproblem och deras följder i ekosystemen och känna till metoder med vilka miljöns tillstånd kan observeras och uppkomna problem lösas
- förstå nödvändigheten av en ekosocial bildning och en hållbar livsstil och lära sig handla i enlighet med detta
- kunna planera och genomföra självständigt eller i samarbete med andra en liten undersökning som gäller ekologi eller miljöns tillstånd eller ett litet utvecklingsprojekt som gäller miljöns tillstånd.

Centralt innehåll

Ekologins grunder

- växelverkan mellan levande och icke-levande natur
- ekosystemens struktur och återhämtningsförmåga
- ämnens kretslopp och energiflödet i ett ekosystem
- naturens mångfald
- populationernas egenskaper
- förhållandet mellan olika arter
- organismernas anpassning till sin omgivning och deras utbredning

Miljöproblem, deras orsaker och tänkbara lösningar

- de ekologiska konsekvenserna av klimatförändringen
- hoten mot naturens mångfald och ekosystemen
- problem i anknytning till ämnens kretslopp och energiflödet
- lokala miljöproblem

En hållbar framtid

- ekosystemtjänsternas betydelse
- ekologiskt hållbar utveckling, kretsloppsekonomi och ekosocial bildning
- verksamhet för att främja en hållbar livsstil i den egna närmiljön

En undersökning som gäller ekologi eller miljöns tillstånd eller ett miljöutvecklingsprojekt.

Mål:

Kursens mål är att den studerande ska:

- *få en inblick i hur stadsbornas egna val och beteendemönster, till exempel hållbart tänkande, påverkar närområdet och dess framtid.*

Centralt innehåll:

- *Under kursen undersöks biodiversitet, hot mot biodiversitet och eventuella lösningar. Biodiversitet kan även undersökas ur Vandas synvinkel.*
- *I projektarbetet som görs inom ramen för kursen kan Vandas egna ekosystem och den egna närmiljön utnyttjas.*
- *Kursen utnyttjar informations- och kommunikationsteknik.*
- *Samtliga studerande ansvarar för den egna arbetsinsatsen i projektarbetet och försäkrar sig om att den egna insatsen är av betydelse för slutprodukten.*
- *De studerandes styrkor beaktas i grupparbeten.*

Nationella fördjupade kurser

3. Cellen och ärftligheten (BI3)

Kursen ger den studerande en djupare förståelse av cellens uppbyggnad och funktion. Kursen behandlar också styrningen av cellens funktion, cellernas förökning och ärftlighetens grunder. Centralt för kursen är experimentella arbetssätt och undersökningar som de studerande utför.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- använda begrepp, modeller och teorier vid undersökning av fenomen som har att göra med celler och ärftlighet
- fördjupa sin kunskap om funktionen hos cellens olika delar och förstå att organismernas strukturer och funktioner har sin grund i processer på cellnivå
- undersöka olika celler och vävnader och tyda deras strukturer
- bedöma vad kunskapen om cellernas och genernas funktion innebär ur individens och samhällets synvinkel
- planera och genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra.

Centralt innehåll

Cellen som forskningsobjekt

- hur celler undersöks
- behovet av cellbiologisk kunskap och kunskap om genom samt användningen av denna kunskap

Organismerna är uppbyggda av celler

- biomolekyler
- uppbyggnaden av celler med och utan cellkärna och deras funktion
- DNA:s och RNA:s struktur
- proteinsyntesen och epigenetisk reglering

Cellernas förökning

- mitosen och dess betydelse
- celledelning, cellernas tillväxt och differentiering

Ärftlighetens grunder

- gener och alleler
- könscellerna och deras uppkomst genom meios
- hur gener ärvs och hur egenskaper överförs från en generation till en annan
- mutationer och mutagener

En cellbiologisk undersökning i laboratorium eller med hjälp av digitalt material.

Mål:

Kursens mål är att den studerande ska:

- *få en inblick i cellens uppbyggnad och genetikens grunder genom att koppla ihop lärostoffet med fenomen som anknyter till tidigare kunskap hos de studerande*

Centralt innehåll:

- *Under kursen kan man besöka lokala biologiska forskningsinstitutioner såsom Viks Biocentrum eller Biomedicum.*
- *Experimentell undersökning kan förverkligas i grupp till exempel genom att mikroskopera.*
- *De studerande gör upp en forskningsplan som de följer i det egna projektet.*

4. Människans biologi (BI4)

Under kursen blir de studerande förtrogna med människans anatomi och fysiologi. Centrala frågor är människans livsfunktioner och fortplantning samt arvsmassans och miljöns betydelse för människans hälsa. Under kursen behandlas människokroppens förmåga att anpassa sig till förändringar och försvara sig mot yttre hot.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna analysera funktionsprinciperna hos vävnadernas och organens strukturer
- förstå regleringsmekanismerna i den kemiska jämvikten i människokroppen och hur de påverkas av yttre och inre faktorer
- förstå betydelsen av nervsystemets processer och hormonsignaler som reglerare av kroppens funktioner
- förstå de fysiologiska förändringar som sammanhänger med fortplantningen och människans livscykel
- kunna förklara människokroppens förmåga att anpassa sig till förändringar och försvara sig mot yttre hot
- förstå hur arvsanlagen och miljön tillsammans inverkar på människans hälsa
- kunna genomföra en liten undersökning där kroppsfunktioner mäts och presentera resultaten av undersökningen.

Centralt innehåll

Energin, ämnesomsättningen och regleringen av den

- näringsämnena och matsmältningen
- blodcirkulationssystem
- andningsorganen och regleringen av andningen

Rörelse

- stöd- och rörelseorganen

Regleringen av livsfunktionerna

- nervsystemet och sinnena
- de inresekreteriska körtlarna och hormonerna
- värmereglering
- kemisk jämvikt
- kroppens anpassningsförmåga och försvarsmekanismer

Fortplantningen

- befruktning, graviditet och förlossning
- könsutvecklingen och sexualiteten
- arvsanlagens och miljöns betydelse

En undersökning där funktioner i människokroppen mäts.

Mål:

Kursens mål är att den studerande ska:

- *ta ansvar för och i mån av möjlighet förbättra den egna fysiska hälsan på basis av det under kursen inlärd stoffet.*
- *fördjupa sin kunskap om faktorer som hotar den egna hälsan och hur man kan gardera sig mot dessa faktorer.*
- *utveckla en mer ämnesövergripande kunskap, t.ex. mellan biologi och hälsokunskap.*

Centralt innehåll:

- *Inom ramen av kursen kan man besöka medicinska forskningsinstitutioner såsom Biocentret i Vik eller Biomedicum.*
- *Inläring genom experimentell undersökning.*

5. Biologins tillämpningar (BI5)

Syftet med kursen är att de studerande ska få förståelse av den biologiska forskningens betydelse för lösningen av framtidens problem. I kursen blir de studerande förtrogna med olika tillämpningar av biologin inom medicinen, industrin och livsmedelsproduktionen samt inom hållbar användning av naturtillgångarna. Centrala frågor är olika tillämpningar av genteknologi och mikrobiologi. I kursen planerar och genomför den studerande ett experiment eller en undersökning med anknytning till biologins tillämpningar.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- förstå betydelsen av biologiska innovationer och biologins tillämpningar i samhället
- bekanta sig med bioteknologins metoder och produkter och möjligheterna att använda bioteknologi för att främja en hållbar framtid
- förstå genteknologins möjligheter inom medicin och industri
- förstå mikrobernas betydelse i naturen och i olika biotekniska processer
- förstå betydelsen av växt- och djurförädling i näringsproduktionen
- kunna bedöma de möjligheter, hot och etiska frågor som är förknippade med bioteknologins och genetikens tillämpningar
- kunna planera och genomföra ett experiment eller en undersökning som anknyter till tillämpning av biologi på egen hand eller tillsammans med andra.

Centralt innehåll

Bioteknologins tillämpningar och betydelse

- produktion av näring, energi, produkter och tjänster med hjälp av förnybara naturresurser
- biotekniska tillämpningar i industrin och inom miljövården

Mikrobiologins tillämpningar och betydelse

- bakteriernas och virusens uppbyggnad och funktion
- odling, behandling och identifiering av bakterier
- mikroberna i naturen och i människans tjänst

Genteknologins tillämpningar och betydelse

- genteknikens metoder
- genominformation
- mikrober inom genteknologin

Växt- och djurförädling

Ett försök eller en undersökning inom ett av biologins tillämpningsområden.

Mål:

Kursens mål är att den studerande ska:

- fördjupa sin kunskap om etiska problem som är förknippade med till exempel husdjursavel samt biologiska lösningsmodeller till dessa problem.
- bilda sig en uppfattning om bioteknologiska metoder och möjligheter att utnyttja dessa i framtiden. Som exempel kan Vandas egna miljöproblem och deras bioteknologiska lösningsmodeller användas.
- klara av att kritiskt bedöma gentekniska tillämpningar och deras betydelse.
- hitta nya synvinklar på inläring istället för att enbart använda sig av gamla, inbitna inlärningsmodeller.

Centralt innehåll:

- Under kursen är det möjligt att bekanta sig med bioteknologisk forskning som görs i närområden, till exempel i Biocentret i Vik.
- De studerande uppmuntras att aktivt påverka den egna miljön på ett positivt sätt.
- Experimentell undersökning och laborering är en betydande del av kursen.

Skolvisa tillämpade kurser

6. Östersjöns ekologi (BI6)

Kursens mål är att ge en djupare inblick i Östersjöns ekologi samt de arter som hittas här. Tyngden läggs särskilt på vad det är som skiljer vårt innanhav från andra hav samt de miljöproblem som är förknippade med Östersjön. Artkännedom är en väsentlig del av kursen. Kursen uppmuntrar de studerande till att aktivt främja miljöskydd och påverka politisk beslutsfattning.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- känna till grunderna i marina ekosystem
- bli bekant med de arter som hittas i Östersjön
- uppmuntras till aktivt medborgarskap och miljöskydd
- fundera på Östersjöns utmaningar och framtid.

Centralt innehåll

En allmän inblick i Östersjön som ekosystem

- Särdrag, tillrinningsområde, fysikaliska faktorer

Allmänna principer i marinbiologiska ekosystem

- Plankton och primärproduktion
- Ämnens kretslopp
- Trofinivåer
- Nyckelarter

Bottentyper och nyckelbiotoper

Artkännedom

- Rygggradslösa djur
- Alger och vattenväxter
- Ryggsträngsdjur

Miljöhot och eventuella lösningar

- Eutrofiering
- Miljögifter
- Muddring
- Oljetransport

Miljöskydd

Bedömning

Kursen bedöms med en vanlig sifferskala (4-10).

7. Repetitionskurs (BI t7)

Kursen förbereder de studerande så brett som möjligt inför studentskrivningarna i realämnena biologi, geografi och hälsokunskap. Kursen kan registreras som en tillämpad kurs i ett av dessa ämnen beroende på den studerandes huvudfokus.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- få en överblick av de viktigaste helheterna inom respektive läroämne
- få praktiska tips för goda essäsvär
- uppnå det tekniska kunnande som behövs inför de elektroniska studentskrivningarna
- förbereda sig mentalt inför realprovet

Centralt innehåll

- Kännetecken på goda svar inom naturvetenskaper
- Vetenskapligt tänkande och dispositionen av vetenskaplig text
- Repetition av vad som kännetecknar vetenskaplig forskning
- Genomgång av de viktigaste ämneshelheterna inom respektive ämne
- Tvärvetenskapligt tänkande; paralleller mellan olika läroämnena

Bedömning

Kursen bedöms som godkänd eller icke-godkänd (A/U).

5.8 Geografi

Undervisningen i geografi ska utveckla de studerandes geografiska världsbild och ge dem verktyg att förstå globala, regionala och lokala företeelser och problem och möjligheterna att lösa dessa. Undervisningen ska vägleda de studerande till insikt om de faktorer som bidrar till att världen förändras, lära sig att formulera motiverade åsikter, ta ställning till förändringar som sker i den egna miljön, i närområdet och i hela världen samt att arbeta aktivt för att främja naturens och människans välmående. Undervisningen övar upp den studerandes färdigheter att delta och påverka samt stöder den studerande i byggandet av en hållbar framtid.

Geografiundervisningen hjälper de studerande att bli medvetna om växelverkan mellan naturen och mänsklig verksamhet och att betrakta världen som en föränderlig och kulturellt pluralistisk livsmiljö. I geografiundervisningen integreras de naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga elementen. Undervisningen ger den studerande färdigheter att granska miljö- och människorättsfrågor och stödjer den studerandes utveckling till en ekosocialt bildad medborgare.

Undervisningen ska ta avstamp i de ungas levnadsvärld och i den studerandes vardagliga erfarenheter och observationer. Ett undersökande angreppssätt hjälper den studerande att fördjupa sitt geografiska tänkande och att förstå de förändringar som sker i vardagsmiljön på det lokala, regionala och globala planet. En mångsidig användning av geomedia hjälper den studerande att hämta, analysera och tolka information och presentera den visuellt. Med geomedia avses en mångsidig användning av kartor, geodata, diagram, bilder, videofilmer, skriftliga källor, olika medier, muntliga presentationer och andra sätt att ta fram och presentera geografisk information. Genom att man behandlar aktuella nyheter i undervisningen får den studerande stöd för att utveckla sin världsbild och sitt kritiska tänkande och att förstå de förändringar som sker i närmiljön och på andra håll i världen. I undervisningen utnyttjas också studiemiljöer utanför skolan och digitala studiemiljöer.

Geografiundervisningen ska förmedla en bild av lokala, globala och ortbundna områdesstrukturer till de studerande samt hur de kan utnyttja geografisk kunskap i den egna vardagen. Vanda som en mångkulturell miljö kan lyftas fram. Huvudstadsregionens naturformationer, forskningsinstitutioner och vetenskapscentrum kan utnyttjas inom undervisningen.

Mål för undervisningen

Målen för undervisningen i geografi är att den studerande ska

- förstå vad som karakteriserar geografin som vetenskap
- utveckla sin förmåga till geografiskt tänkande och bilda sig en uppfattning om världen och dess mångfald

- förstå, tolka, tillämpa och bedöma geografisk kunskap och använda geomediala mångsidigt för att söka, analysera och presentera information
- kunna observera vardagsmiljöer och beskriva regionala fenomen och strukturer samt regional växelverkan i naturen och i mänsklig verksamhet
- kunna kritiskt diskutera aktuella händelser i världen och faktorer som inverkar på dessa
- kunna observera och bedöma tillståndet i naturliga och byggda miljöer och de förändringar som pågår i dem samt människornas välmående lokalt, regionalt och globalt
- förstå vad regional utveckling innebär och kunna diskutera olika möjligheter att lösa jämlikhetsproblem
- förstå innebörden i begreppet mänskliga rättigheter och uppskatta kulturell mångfald
- känna till olika metoder för regionplanering och kunna delta i och påverka utvecklingen av sin närmiljö
- intressera sig för geografisk kunskap och bli motiverad att följa aktuella händelser i olika delar av världen
- kunna använda geografisk kunskap och geografiska färdigheter i vardagslivet
- veta i vilka yrken och arbetsuppgifter geografisk kompetens behövs
- handla som aktiv världsmedborgare som tar ställning i olika lokala, regionala och globala frågor och främjar hållbar utveckling.

De studerande uppmuntras till att följa med och kritiskt granska olika medier. Målet är att de skall kunna sälla fram väsentlig information om olika orter både med tanke på sig själv som individ men även med tanke på den egna närmiljön. De studerande bygger upp sin världsbild med hjälp av de verktyg som erbjuds inom geografiundervisningen.

Bedömning

I gymnasiets geografi bedöms hur väl den studerande når målen för undervisningen med fokus på de specifika målen för och innehållet i kursen i fråga. Bedömningen ska vägleda de studerande till att utveckla sina kunskaper. Centrala föremål för bedömningen är kunskap om centrala begrepp och förmågan att tänka och argumentera geografiskt och att bearbeta geografisk information. I bedömningen beaktas den studerandes förmåga att förstå, tillämpa, analysera, kombinera, utvärdera, åskådliggöra och presentera geografisk kunskap i olika situationer. Centrala färdigheter som ska bedömas i geografi är förmågan att läsa och tolka kartor, förmågan att presentera information grafiskt samt andra geomediala färdigheter.

Sina kunskaper och färdigheter i geografi kan den studerande visa förutom i skriftliga prov även muntligt i olika interaktionssituationer och genom att på egen hand eller tillsammans med andra utarbeta en geografisk undersökningsrapport eller ett geografiskt projektarbete, såsom en videofilm, ett spel, en motannons eller webbsidor. I bedömningen kan läraren även beakta de kunskaper och färdigheter som den studerande visar i ett projekt som handlar om delaktighet och påverkan i skolan.

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål och planerar sin kompetensutveckling.

Som stöd för bedömningen kan projekt som studerande/grupper av studerande utfört i den egna skolan eller närmiljön utnyttjas. Experter från de studerandes egna närkrets kan även konsulteras. De studerande utvecklar självutvärderingsförmågan och inlärningsförmågan genom att utnyttja IKT-verktyg.

Obligatorisk kurs

1. En värld i förändring (GE1)

Kursen lär den studerande granska vår föränderliga värld och dess regionala problem. Under kursen följer de studerande med aktuella nyheter från olika delar av världen och skapar sig en bild av globala riskområden med hänsyn till risker som rör naturen, miljön och mänskligheten. Kursen behandlar också den positiva utveckling som sker i olika delar av världen och möjligheter att hantera risker, skapa behövlig beredskap, förutse risker och anpassa sig till dem. Till de centrala synvinklarna hör ekosocial hållbarhet, kretsloppsekonomi och globala utvecklingsfrågor.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- få upplevelser och erfarenheter som fördjupar den studerandes intresse för geografi och geografins sätt att gestalta och utforska världen
- identifiera de riskområden på jorden som anknyter till naturfenomen, till människans verksamhet samt till växelverkan mellan människan och naturen
- förstå vilka slags risker som förekommer i olika områden på jorden och vilka faktorer som inverkar på dem
- kunna jämföra och bedöma hur riskkänsliga olika områden är och hur stor inverkan riskerna har med hänsyn till regionernas naturtillgångar och graden av utveckling
- veta vilka lösningar det finns för att hantera risker eller lindra deras följder och känna till möjligheterna att förutse och gardera sig mot risker och följa principerna för hållbar utveckling
- kunna analysera positiv utveckling i olika delar av världen och de faktorer som inverkar på denna
- inse att människan med sin verksamhet påverkar vår planets livsduglighet och människans välmående
- kunna använda digitala verktyg för att söka information om globala frågor, analysera och presentera informationen och kunna följa och kritiskt bedöma aktuella regionala nyheter i olika medier.

Centralt innehåll

Geografin som vetenskap

- hur geografin studerar miljön och världen
- den studerandes vardagliga erfarenheter och observationer av sin egen närmiljö och av en värld som förändras
- geografiska forskningsfärdigheter och geomedia
- hur geografin används i arbetslivet och i vardagen
- aktuella nyheter från olika delar av världen om regionala risker, positiv utveckling och innovationer
- fördjupning av kunskaperna om jordens kartbild och om ortnamn

Centrala globala riskområden gällande naturens system, identifiering av risker och riskberedskap

Centrala globala riskområden gällande naturresurserna och miljön samt riskhantering, riskberedskap och riskanpassning

- klimatförändringen och andra globala miljörisker
- förnuftig resursanvändning samt kretslopps- och bioekonomi
- möjligheter och styrkor i olika områden på jorden

Globala riskområden gällande mänskligheten och centrala utvecklingsfrågor

- de globala problemen i fråga om den mänskliga utvecklingen, välståndets fördelning, ojämlikhet, sårbarhet, hunger och flyktingskap

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- *få en uppfattning om globala riskområden, såväl naturligt förekommande som av människan skapade miljöer.*
- *efter kursen kunna beakta det egna agerandets inverkan på miljön till exempel genom att göra etiska konsumtionsval.*

Centralt innehåll

- *Under kursen uppföljs aktuella nyheter till exempel från den egna närmiljön. Under kursen kan de studerande även bekanta sig med risker i Vanda och annanstans i huvudstadsregionen samt därtill hörande, lokal problemlösning.*
- *Ekosocial välfärd, grå ekonomi och globala utvecklingsfrågor tas upp från Vandas synvinkel.*
- *Föräldrars sakkunskap och erfarenheter från arbetslivet kan utnyttjas inom kursen.*
- *Eventuella besöksmål under kursen bestäms gemensamt i början av kursen.*

Nationella fördjupade kurser

2. Den blå planeten (GE2)

Kursen behandlar naturgeografiska fenomen och fördjupar de studerandes kunskaper om atmosfärens, hydrosfärens och litosfärens struktur och processer. Den centrala infallsvinkeln är processerna i naturen och de orsakssamband som är förknippade med dessa. Under kursen bekantar sig de studerande med naturgeografins forskningsmetoder och övar sig i att tolka naturlandskap och deras uppkomst med hjälp av geomedia. Kursen ger förtrogenhet i att använda naturgeografisk information i samhället och i vardagen.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna använda centrala naturgeografiska begrepp
- kunna inhämta, analysera, tolka, bedöma och presentera naturgeografisk information med hjälp av geomedia
- förstå de fenomen som beror på jordklotets planetariska natur
- förstå den zonvisa indelningen av den icke-levande och den levande naturen på jordklotet
- förstå hur och varför naturlandskap förändras och kunna utläsa naturlandskapens struktur, uppkomst och utveckling via kartor och bilder
- förstå betydelsen av naturgeografisk kunskap i samhället och i människors vardag.

Centralt innehåll

Geografiskt tänkande

- naturgeografiska frågeställningar samt inhämtande, analys, bedömning och presentation av naturgeografisk information
- geomedia och andra naturgeografiska informationskällor och användningen av dem samt naturgeografiska forskningsmetoder

Jordens planetariska rörelser och de fenomen som beror på dem

Atmosfären och hydrosfären i rörelse samt indelningen i zoner

- atmosfärens struktur och vindarna
- regn
- havsvattnets rörelse
- väder och väderprognoser
- klimat- och vegetationszoner

Jordklotets uppbyggnad och föränderliga ytformer

- endogena och exogena processer som bearbetar jordens yta
- tolkning av naturlandskap med hjälp av kartor och bilder

- värdefulla naturlandskap

Tillämpning av naturgeografisk kunskap i samhället och i vardagslivet

Under kursen kan närmiljöns naturformationer samt deras uppkomst och förändringar lyftas fram.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- lära sig att känna igen regelbundenheter och koppla ihop information mellan naturvetenskapliga fenomen.
- få en inblick i naturvetenskaplig information och dess utnyttjande även inom den egna vardagen i Vanda.

Centralt innehåll

- Endogena och exogena processer som omformare av jordytan, såväl globalt som lokalt

3. En gemensam värld (GE3)

Kursen behandlar humangeografins fenomen och fördjupar de studerandes kunskap om regionala drag i den mänskliga verksamheten. Det centrala fokusområdet är analys av de möjligheter som naturresurserna och miljön erbjuder med tanke på den mänskliga verksamheten. I kursen bekantar sig den studerande med humangeografins forskningsmetoder och övar sig i att tolka hur den mänskliga verksamheten gestaltar sig på jordklotet med hjälp av geomedia. Kursen gör den studerande förtrogen med användningen av humangeografisk kunskap i samhället och i vardagslivet.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna använda de centrala humangeografiska begreppen
- kunna inhämta, analysera, tolka, bedöma och presentera humangeografisk information med hjälp av geomedia
- kunna analysera de regionala dragen i mänsklig verksamhet och bedöma deras beroende av de möjligheter som naturresurserna och miljön erbjuder
- känna till olika kulturer och uppskatta deras mångfald samt sätta värde på de mänskliga rättigheterna
- kunna bedöma det mänskliga välbefinnandet och miljöns tillstånd i olika delar av världen
- förstå betydelsen av en ekologiskt, ekonomiskt, kulturellt och socialt hållbar utveckling för världens framtid
- förstå betydelsen av humangeografisk kunskap i samhället och i människornas vardag.

Centralt innehåll

Geografiskt tänkande

- humangeografiska frågeställningar samt inhämtande, analys, bedömning och presentation av humangeografisk information
- de centrala begreppen inom humangeografin
- geomedia och andra humangeografiska informationskällor och forskningsmetoder
- tankekartor, upplevelse av platser och regional identitet

Befolkning och bosättning

- befolkningstillväxt, bosättning, flyttningsrörelser, urbanisering
- kulturell mångfald och genomförande av de mänskliga rättigheterna

Primärproduktion och miljö

- ett hållbart jord- och skogsbruk och en hållbar fiskerinäring

Industri och energi

- råvaror, energikällor, bioekonomi och industrins lokalisering

Tjänster, rörelser och växelverkan

- trafiken, turismen, den globala ekonomin och informationsteknikens utveckling

Den mänskliga verksamhetens regionala struktur

- markanvändning, centralorter och periferier
- tolkning av kulturlandskap med hjälp av kartor, bilder och andra geomedia

Användningen av humangeografisk kunskap i samhället och i vardagen

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- *få en inblick in globala, mänskliga fenomen.*

Centralt innehåll

- *Kursen kan ta upp kulturgeografiska fenomen såsom ekosocial hållbarhet, grå ekonomi och globala utvecklingsfrågor ur ett Vandaperspektiv.*
- *Genom kursen kan aktuella nyheter från det egna närområdet uppföljas.*
- *Eventuella besöksmål under kursen bestäms gemensamt i början av kursen.*
- *Föräldrars sakkunskap och erfarenheter från arbetslivet kan utnyttjas inom kursen.*

4. Geomedia – undersök, delta och påverka (GE4)

Kursen lär de studerande att tillämpa de geografiska kunskaper och färdigheter som de skaffat sig i de tidigare kurserna för att utarbeta en undersökningsrapport eller genomföra ett delaktighets- eller påverkansprojekt. Centrala infallsvinklar i kursen är

involverande planering, globala utvecklingstrender och användningen av geomedia i forskning och påverkansarbete.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna formulera geografiska frågeställningar och använda geomedia för att lösa geografiska problem
- utveckla sina färdigheter att inhämta, behandla, analysera, tolka, utvärdera och presentera geografisk information
- kunna använda applikationer inom geodata
- förstå betydelsen av geomedia i sin egen vardag och inom olika områden i samhället
- känna till globala utvecklingstrender och målen för Finlands utvecklingsbistånd
- förstå betydelsen av hållbar utveckling som grundprincip vid områdesplaneringen och känna till medborgarnas möjligheter att påverka planeringen och utvecklingen av sin egen miljö
- kunna använda geomedia för att utarbeta en geografisk undersökningsrapport eller i ett delaktighets- och påverkansprojekt som har en lokal, regional eller global dimension.

Centralt innehåll

Användningen av geomedia i vardagen och arbetslivet och för att främja hållbar utveckling

Geomedia och geografiska forskningsfärdigheter

- grunderna i kartografi och användning av geodata samt användning av andra geomedia i geografiska undersökningar
- att formulera problem och skaffa, behandla, analysera, tolka, utvärdera, åskådliggöra och presentera forskningsmaterial

Styrning av utvecklingen och hållbar utveckling

- områdesplanering och principerna för involverande planering
- skillnader i utvecklingsnivå på olika regionala nivåer samt internationellt samarbete, världsomfattande utvecklingstrender och åtaganden som anknyter till hållbar utveckling

En geografisk undersökning eller ett delaktighets- och påverkansprojekt

- utarbetande av en småskalig geografisk studie med hjälp av geomedia eller genomförande av ett delaktighets- eller påverkansprojekt på lokal, regional eller global nivå med hjälp av geomedia självständigt eller i samarbete med andra

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- inse betydelsen av hållbar utveckling inom regionplanering och bli medvetna om medborgarnas möjligheter att påverka och utveckla den egna miljön.

- inse nyttan av geomedia inom den egna vardagen samt inom samhällets olika sektorer, till exempel som verktyg inom regionplanering.
- efter kursen klara av att använda geomedia och vara insatt i grunderna av GIS (geografiska informationssystem).

Centralt innehåll

- Kursen kan utnyttja Vandas egna geografiska informationssystem.
- Lokala bygg- och markanvändningsprojekt inom huvudstadsregionen kan användas som exempel.

Skolvisa tillämpade kurser

5. Repetitionskurs (GE t5)

Kursen förbereder de studerande så brett som möjligt inför studentskrivningarna i realämnena biologi, geografi och hälsokunskap. Kursen kan registreras som en tillämpad kurs i ett av dessa ämnen beroende på den studerandes huvudfokus.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- få en överblick av de viktigaste helheterna inom respektive läroämne
- få praktiska tips för goda essäsvär
- uppnå det tekniska kunnande som behövs inför de elektroniska studentskrivningarna
- förbereda sig mentalt inför realprovet

Centralt innehåll

- Kännetecken på goda svar inom naturvetenskaper
- Vetenskapligt tänkande och dispositionen av vetenskaplig text
- Repetition av vad som kännetecknar vetenskaplig forskning
- Genomgång av de viktigaste ämneshelheterna inom respektive ämne
- Tvärvetenskapligt tänkande; paralleller mellan olika läroämnena

Bedömning

Kursen bedöms som godkänd eller icke-godkänd (A/U).

5.9 Fysik

Undervisningen i fysik ska hjälpa den studerande att utveckla ett naturvetenskapligt tänkande och en naturvetenskaplig världsbild som en del av en mångsidig allmänbildning. Undervisningen ska ge den studerande insikter om fysikens betydelse i vardagen och för miljön, samhället och teknologin. De studerande utvecklar sina färdigheter att bedriva studier inom naturvetenskapliga områden och inom områden där naturvetenskaper tillämpas. I undervisningen ska fysiken tillämpas i många olika situationer, vilket också främjar de studerandes jämlikhet och jämställdhet inom utbildningen. Undervisningen ska förmedla en bild av fysikens betydelse när vi bygger en hållbar framtid: fysiken behövs i utvecklingen av nya tekniska lösningar och när man ska trygga miljöns och människornas välmående. Undervisningen ska vägleda de studerande att ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön.

Undervisningen i fysik ska stödja de studerande att uppfatta och förstå fysikens begrepp både kvalitativt och kvantitativt. De studerande bearbetar sina tidigare erfarenheter, nya observationer och synvinklar i växelverkan med lärarna till en logiskt sammanhängande helhet som närmar sig en sådan uppfattning av den omgivande verkligheten som står i samklang med fysikaliska teorier. I undervisningen ska de studerande lära sig att tänka på ett naturvetenskapligt sätt, söka och använda information, komma med egna idéer, bedöma informationens tillförlitlighet och betydelse samt att växelverka. Informations- och kommunikationsteknik används bland annat som verktyg för att skapa modeller, göra undersökningar och producera arbeten.

Undervisningen i fysik ska utgå från observationer av omgivningen. Experiment i olika former gör det lättare för de studerande att tillägna sig och förstå begrepp, lära sig forskningsmetoder och förstå naturvetenskapernas karaktär. Genom experimentellt arbete utvecklar de studerande sina arbetssätt, sin samarbetsförmåga och sin förmåga till kreativt och kritiskt tänkande. Samtidigt inspirerar experimenten till studier i fysik. Under studiernas gång utvecklas de studerandes undersökningsfärdigheter både generellt och inom de centrala områden som behandlas i respektive kurs. I experimentellt arbete ska man följa arbetarskyddslagstiftningen.

I undervisningen kan man poängtera det internationella inom forskningen. Det internationella och arbetsrelaterade kan poängteras genom att besöka företag eller göra studieresor till tex Cern.

Mål för undervisningen

Målen för undervisningen i fysik är att den studerande ska

- få handledning i att identifiera sina kunskaper i fysik, ställa upp egna mål, möta utmaningar i lärandet och tillämpa olika studiestrategier i läroämnet fysik
- få möjligheter att sätta sig in i fysikens tillämpningar i olika sammanhang, exempelvis i naturen, näringslivet, organisationer och forskarsamfundet

- kunna formulera frågor om de fenomen som studeras och vidareutveckla frågeställningarna som utgångspunkt för undersökningar, problemlösning eller annan verksamhet
- kunna planera och genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra
- kunna behandla, tolka och presentera undersökningsresultat samt bedöma dem och hela undersökningsprocessen
- kunna ställa upp, tolka och bedöma olika modeller och använda dem för att beskriva fenomen och göra förutsägelser
- kunna använda mångsidiga informationskällor och bedöma dem kritiskt utifrån sina kunskaper i fysik
- kunna uttrycka slutsatser och synpunkter på sådana sätt som är karakteristiska för fysiken
- kunna strukturera sin uppfattning om naturens byggstenar och fenomen med hjälp av fysikaliska begrepp och principer
- förstå den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap
- kunna bedöma vilken betydelse fysiken och teknologin har för individen och samhället.
- Ta ansvar för sitt eget lärande
- Förstå att studerandes agerande är centralt för det egna lärandet.

Bedömning

Bedömningen ska basera sig på de allmänna målen för lärokursen i fysik med betoning på kursspecifika mål och centrala innehåll. Bedömning och respons som ges under läroprocessen ska stödja de studerande att utveckla och bli medvetna om sina kunskaper och färdigheter i fysik. Kursvitsordet baseras på olika slags prestationer samt på observation av den studerandes begreppsliga och metodiska kunskaper och färdigheter. Kunskaperna i fysik och förmågan att tillämpa dem kan visas på olika sätt, såsom genom förklaringar, grafiska modeller och matematiska modeller. Förutom olika arbeten kan läraren bedöma arbetsmoment, såsom formulering av frågor, strukturerade redogörelser för problemlösningsprocesser och undersökningsfärdigheter. Vid bedömningen ska man beakta den studerandes förmåga att arbeta experimentellt och att inhämta och behandla information.

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål och planerar sin kompetensutveckling.

Bedömningen bör vara uppmuntrande och stöda den studerandes framsteg. Inom bedömningen försöker man utnyttja även själv- och kamratutvärdering. Som kriterier kan man t.ex. ha aktivt deltagande i experimentellt arbete och lektioner, uppgifter gjorda under kursen, delprov, elektroniska förhör, grupp- och pararbeten, föredrag, arbetsbeskrivningar, självutvärdering och kamratutvärdering, inlämningsuppgifter och slutprov.

Obligatorisk kurs

1. Fysiken som naturvetenskap (FY1)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- få erfarenheter som väcker och fördjupar intresset för fysik och fysikstudier
- förstå hur naturvetenskaplig kunskap byggs upp genom experimentell verksamhet och modeller som ställs upp med hjälp av resultaten av experimenten
- kunna planera och genomföra enkla naturvetenskapliga försök
- bekanta sig med grundbegrepp som gäller materiens och universums struktur och bilda sig en uppfattning om de grundläggande strukturerna i naturen
- kunna använda och tillämpa fysikaliska begrepp för rörelse på fenomen i vardagen
- kunna använda informations- och kommunikationsteknik som stöd för studierna.

Centralt innehåll

- fysikens betydelse i nutiden, i fortsatta studier och i arbetslivet
- stifta bekantskap med grundformerna för växelverkan, universums strukturer och uppkomst samt materiens uppbyggnad
- kraft som orsak till att en rörelse förändras samt kinematikens fenomen
- betydelsen av experiment och modeller då fysikalisk kunskap byggs upp
- insamling och grafisk presentation av resultat samt bedömning av deras tillförlitlighet

Hållbar livsstil och globalt ansvar kan undervisas med hjälp av energins begrepp.

Nationella fördjupade kurser

2. Värme (FY2)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna använda och tillämpa värmelärans begrepp på fenomen i det dagliga livet, miljön, samhället och tekniken
- kunna undersöka fenomen som gäller materiens termodynamiska tillstånd och förändringar i aggregationstillstånd
- fördjupa sin förståelse av energi som centralt begrepp i fysiken
- utveckla sin förmåga att fatta beslut i frågor som gäller miljö och teknologi.

Centralt innehåll

- fysikens betydelse för energiproduktionslösningar och en hållbar utveckling
- värme och temperatur
- gasernas tillståndsförändringar, värmeutvidgning och tryck

- uppvärmning och avkylning av kroppar, förändringar i aggregationstillstånd och värmeenergi
- mekaniskt arbete, effekt och verkningsgrad
- energins bevarande i värmeläran och värmeflödets riktning
- framtagning av idéer och planering i experimentellt arbete eller i problemlösning

3. Elektricitet (FY3)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna använda och tillämpa ellärans begrepp på fenomen i det dagliga livet, miljön, samhället och tekniken
- få rutin i att ställa upp matematiska modeller och använda ekvationer som anger samband mellan storheter
- kunna undersöka fenomen med anknytning till elektricitet experimentellt och kunna utföra grundläggande mätningar inom elläran
- kunna använda informations- och kommunikationsteknik i samband med experiment.

Centralt innehåll

- fysikens och teknologins betydelse i det dagliga livet och i samhället
- elektrisk ström och spänning samt resistans och Ohms lag
- enkla likströmskretsar och Kirchhoffs lagar
- elektrisk effekt och Joules lag
- kondensatorn, dioden och lysdioden som komponenter
- elektrostatisk växelverkan, Coulombs lag och elektriskt fält
- elsäkerhet, att göra kopplingar och undersöka strömkretsar

4. Kraft och rörelse (FY4)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna använda och tillämpa begrepp för kraft och rörelse på fenomen i det dagliga livet, miljön, samhället och tekniken
- förstå konserveringslagarnas betydelse i fysiken
- experimentellt kunna undersöka fenomen som anknyter till kraft och rörelse
- få vana att använda och producera grafiska framställningar.

Centralt innehåll

- fysikens betydelse för individens och samhällets säkerhet
- växelverkan som orsak till att en rörelse förändras, likformig och likformigt accelererad rätlinjig rörelse
- Newtons lagar, kraftfigurer och krafterns sammanlagda verkan
- distanskrafter och kontaktkrafter: tyngd, friktion och lyftkraft samt mediets motstånd kvalitativt
- rörelseekvationen
- kraftmoment och jämvikt vid rotation i enkla fall
- lagen om rörelsemängdens bevarande, impulsprincipen och endimensionella kollisioner
- kinetisk och potentiell energi samt lagen om den mekaniska energins bevarande
- användning och uppgörande av modeller samt deras begränsningar och brister

5. Periodisk rörelse och vågor (FY5)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna använda och tillämpa begrepp för periodisk rörelse och vågor på fenomen i det dagliga livet, miljön, samhället och tekniken
- göra sig förtrogen med svängningsrörelsens och vågrörelsens grunder genom att undersöka mekanisk svängning och ljud
- kunna använda informations- och kommunikationsteknik som hjälpmedel för att ställa upp modeller.

Centralt innehåll

- fysikens betydelse inom medicin och musik
- likformig cirkelrörelse
- gravitationsväxelverkan
- harmonisk kraft och svängningsrörelse
- vågrörelsens uppkomst och utbredning
- vågrörelsens reflektion, brytning, diffraktion och interferens samt stående vågor
- ljudet som vågrörelsefenomen
- förhållandet mellan modeller och simuleringar och verkligheten

6. Elektromagnetism (FY6)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna använda och tillämpa begrepp för elektromagnetism och ljus på fenomen i det dagliga livet, miljön, samhället och tekniken
- kunna använda informations- och kommunikationsteknik för att producera arbeten
- få vana att uttrycka sig på sådana sätt som är karakteristiska för fysiken och att analysera argumenteringen i olika informationskällor.

Centralt innehåll

- fysikens betydelse i energitekniken och kommunikationstekniken
- magnetism, magnetisk växelverkan och magnetfält
- en laddad partikels rörelse i el- och magnetfält
- elektromagnetisk induktion, magnetfält, induktionslagen och Lenz lag
- generatoren, transformatorn, uppkomsten av växelström och överföring av energi med hjälp av elektrisk ström
- spektrum för elektromagnetisk strålning, ljusets reflektion, brytning, interferens och diffraktion
- strukturerad redogörelse för en undersökning eller en problemlösningsprocess

7. Materia och strålning (FY7)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna använda och tillämpa begrepp för materia och strålning på fenomen i det dagliga livet, miljön, samhället och tekniken
- fördjupa sin helhetsbild av fysiken som den vetenskap som förklarar materiens och universums uppbyggnad.

Centralt innehåll

- perspektiv på fysikens och kosmologins utveckling
- energins kvantisering
- den elektromagnetiska strålningens kvantisering och fotoner
- våg-partikeldualitet
- atomkärnans uppbyggnad
- kärnreaktioner, kärnenergi, kärnans bindningsenergi och ekvivalensen mellan massa och energi
- radioaktivitet och sönderfallslagen
- strålsäkerhet och nyttoanvändning av strålning
- inhämtning, presentation och bedömning av information

Skolvisa tillämpade kurser

FYt8 Fysik och vetenskap

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- se hur det är att arbeta med fysik som ett yrke.
- bekanta sig med de olika besöksmålen och fördjupa sina kunskaper gällande den fysik som tangerar besöksmålen.

Centralt innehåll

- Förberedande av studerande genom att se på moderna fysiken.
- Studiebesök till internationellt forskningsanstalt.
- Kursen består av en teoridel som förbereder studerande för resan och en praktisk del som är själva resan.

Fyt 9 Astronomi

Kursen består av individuella arbeten, utfärder/exkursioner i grupp samt traditionell klassrumsundervisning och demonstrationer.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- bekanta sig med hur världsaltet är uppbyggt: olika teorier om hur universum ser ut och hur det expanderar.
- bekanta sig med astronomiska uträkningar som har med himlakropparna i vår närhet.
- Att få studerande och inse hur stort universum är.

Centralt innehåll

- Standardmodellen, partikelfysik och kvantmekanik.
- Universums uppkomst och dess utveckling.
- Universums övergripande egenskaper.
- Livscykeln för stjärnor.
- Stjärnhimlens och dess röresle.
- Galaxernas och solsystems uppkomst och utveckling.
- Grundläggande uträkningar inom astrofysikens, så som rödljusförskjutning och parsec.
- Sannolikheten över att det skapas ett universum från Big Bang.

FYt10 Repetitionskurs

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- repetera det väsentliga innehållet i tidigare kurser

- -få en uppfattning om vilka kunskaper och färdigheter som krävs i studentexamern och förbättra dessa kunskaper och färdigheter
- -förbättra sina färdigheter i att lösa naturvetenskapliga problem

Centralt innehåll

- begrepp, modeller och beräkningar från de tidigare kurserna
- uppgifter som övar upp färdigheterna inför studentexamen

5.10 Kemi

Undervisningen i kemi ska hjälpa de studerande att utveckla ett naturvetenskapligt tänkande och en modern världsbild som en del av en mångsidig allmänbildning. Undervisningen ska ge de studerande insikter i betydelsen av kemi och dess tillämpningar i vardagen och för miljön, samhället och teknologin. De studerande utvecklar sina färdigheter att bedriva studier inom naturvetenskapliga områden och områden där naturvetenskaper tillämpas. I undervisningen ska kemin tillämpas i mångsidiga situationer, vilket också främjar de studerandes jämlikhet och jämställdhet i utbildningen. Undervisningen ska förmedla en bild av kemins betydelse när vi bygger en hållbar framtid: kemin behövs i utvecklingen av nya lösningar och när man ska trygga miljöns och människornas välmående. Undervisningen ska vägleda de studerande att ta ansvar för sitt eget agerande och för miljön.

Undervisningen i kemi ska stödja de studerande att förstå hur kemins begreppsapparat är uppbyggd och skaffa sig en förståelse av kemiska fenomen där den makroskopiska och mikroskopiska nivån och symbolnivån tillsammans bildar en logisk helhet. I undervisningen utgår man från de studerandes tidigare erfarenheter och observationer. Därefter beskrivs och förklaras fenomen, och modeller för materiens uppbyggnad och för kemiska reaktioner behandlas matematiskt och genom att använda kemins symbolspråk. De studerande lär sig tänka på ett naturvetenskapligt sätt, söka och använda information, komma med egna idéer, samt växelverka och bedöma informationens tillförlitlighet och betydelse. Informations- och kommunikationsteknik ska användas bland annat som verktyg för att skapa modeller, göra undersökningar och producera arbeten.

Undervisningen i kemi ska utgå från observation och undersökning av ämnen och fenomen som anknyter till de studerandes livsmiljö. Experiment i olika former gör det lättare för de studerande att tillägna sig och förstå begrepp, lära sig forskningsmetoder och förstå naturvetenskapernas karaktär. Genom experimentellt arbete utvecklar de studerande sina arbetssätt, sin samarbetsförmåga och sin förmåga till kreativt och kritiskt tänkande. Samtidigt inspirerar experimenten till studier i kemi. Under studiernas gång utvecklas de studerandes undersökningsfärdigheter både generellt och inom de centrala områden som behandlas i respektive kurs. I experimentellt arbete ska man följa kemikalie-, avfalls- och arbetarskyddslagstiftningen.

I kemiundervisningen kan man betona att forskning är internationell. Internationaliteten och närheten till arbetslivet kan främjas genom att besöka lokala företag eller universitetet.

Mål för undervisningen

Målen för undervisningen i kemi är att den studerande ska

- få handledning i att identifiera sina kunskaper i kemi, ställa upp egna mål, möta utmaningar i lärandet och tillämpa olika studiestrategier i läroämnet kemi

- få möjligheter att sätta sig in i kemins tillämpningar i olika sammanhang, exempelvis i naturen, näringslivet, organisationer och forskarsamfundet.
- kunna formulera frågor om de fenomen som studeras och vidareutveckla frågeställningarna som utgångspunkt för undersökningar, problemlösning eller annan verksamhet
- kunna planera och genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra på ett säkert sätt
- kunna behandla, tolka och presentera undersökningsresultat samt bedöma dem och hela undersökningsprocessen
- kunna använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen och göra förutsägelser
- kunna använda mångsidiga informationskällor och bedöma dem kritiskt utifrån sina kunskaper i kemi
- kunna uttrycka slutsatser och synpunkter på sådana sätt som är karakteristiska för kemin
- kunna strukturera sin syn på fenomen i det dagliga livet, miljön, samhället och teknologi med hjälp av begrepp från kemin
- förstå den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap
- kunna bedöma vilken betydelse kemin och den teknologi som anknyter till kemin har för individen och samhället.
- *lära sig ta ansvar för sin egen inläring*
- *förstå att det egna agerandet är centralt i inläringen*

Bedömning

Bedömningen ska basera sig på de allmänna målen för lärokursen i kemi med betoning på kursspecifika mål och centrala innehåll. Bedömningen och den respons som ges under läroprocessen ska stödja de studerande att utveckla och bli medvetna om sina kunskaper och färdigheter i kemi. Kursvitsordet baseras på olika slags prestationer samt på observation av den studerandes begreppsliga och metodiska kunskaper och färdigheter. Den studerande kan visa sin förmåga att förstå och tillämpa kemisk kunskap på olika sätt. Förutom olika arbeten kan läraren bedöma olika arbetsmoment, såsom formulering av frågor och undersökningsfärdigheter. Vid bedömningen ska man beakta den studerandes förmåga att arbeta experimentellt och att inhämta och behandla information.

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål och planerar sin kompetensutveckling. Bedömningen bör vara uppmuntrande och stödja den studerandes framsteg. I bedömningen eftersträvas också att använda självutvärdering och kamratutvärdering. Studerande bör utföra de överenskomna uppgifterna för att få ett vitsord i kursen. Kriterierna kan innehålla t.ex. aktivt deltagande i laborationsarbete och undervisning, uppgifter, delprov, elektroniska prov, grupp/pararbeten, föredrag, arbetsbeskrivningar, självbedömning, bedömning av de andra studerande, inlämningsuppgifter och kursprov.

Obligatorisk kurs

1. Kemi överallt (KE1)

Mål:

Kursens mål är att den studerande ska

- få erfarenheter som väcker och fördjupar intresset för kemi och kemistudier
- utveckla sina förutsättningar att delta i samhällsdebatten i frågor som anknyter till kemi
- kunna använda och tillämpa sina kunskaper om ämnens egenskaper i fråga om fenomen i det dagliga livet och i miljön
- kunna undersöka olika kemiska fenomen experimentellt och med hjälp av olika modeller samt beakta arbetarskyddsaspekterna
- kunna använda modeller av ett ämnes struktur, grundämnenas periodiska system och olika informationskällor för att dra slutsatser om ämnets egenskaper.
- *få en överblick över vad undervisningsämnet kemi är*
- *bekanta sig med kemin i den lokala omgivningen*

Centralt innehåll:

- kemins betydelse i nutiden, i fortsatta studier och i arbetslivet
- atomens uppbyggnad och grundämnenas periodiska system i huvuddrag
- egenskaper hos grundämnen och kemiska föreningar
- beskrivning av ämnens egenskaper utgående från ämnets struktur, kemiska bindningar och polaritet
- frågor som utgångspunkt för informationssökning
- säkert arbete, metoder för att separera ämnen från varandra, att undersöka och observera ämnens egenskaper och dra slutsatser om dem
- *sådan kemisk kunskap som är relevant för allmänbildningen*
- *kemin i den lokala omgivningen*

Nationella fördjupade kurser

2. Människans kemi och kemin i livsmiljön (KE2)

Mål:

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna använda och tillämpa begrepp som gäller organiska föreningar och substansmängd på fenomen i det dagliga livet, miljön, samhället och teknologin
- kunna undersöka fenomen som är förknippade med organiska föreningar, substansmängd och haltmått experimentellt och med hjälp av olika modeller

- förstå hur kunskap inom kemin byggs upp genom experiment och modeller som sammanhänger med dem
- kunna använda informations- och kommunikationsteknik som hjälpmedel för att ställa upp modeller.
- *utveckla sin förmåga till vetenskapligt tänkande*

Centralt innehåll:

- kemins betydelse för hälsa och välmående
- strukturmodeller för organiska föreningar, såsom kolväten och syre- och kväveföreningar, och beskrivning av föreningarna med hjälp av olika modeller
- rymdstruktur och isomeri
- förklaring av egenskaper hos organiska föreningar utgående från strukturen
- substansmängd och haltmätt
- användning av redskap och reagens samt framställning av lösningar
- metoder för analys av ett ämnes struktur, såsom spektroskopi
- *vetenskapligt tänkande*

3. Reaktioner och energi (KE3)

Mål:

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna använda och tillämpa begrepp för kemiska reaktioner på fenomen i det dagliga livet, miljön, samhället och teknologin
- kunna undersöka fenomen i samband med reaktioner experimentellt och med hjälp av olika modeller
- förstå innebörden av materiens och energins oförstörbarhet i kemin
- *utföra laborationer som har med reaktioner och energi att göra*

Centralt innehåll:

- kemins betydelse för energilösningar och miljön
- symbolisk framställning och balansering av kemiska reaktioner
- oorganiska och organiska kemiska reaktioner och deras tillämpningar
- materiens oförstörbarhet i kemiska reaktioner och enkel tillämpning av detta i beräkningar
- energins oförstörbarhet i kemiska reaktioner, bindningsenergi och Hess lag
- gasernas egenskaper och idealgaslagen
- experimentell undersökning av reaktioner, titrering som analysmetod, behandling, tolkning och presentation av undersökningsresultat
- *laborationer och/eller demonstrationer som stödjer det övriga innehållet*

4. Material och teknologi (KE4)

Mål:

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna använda och tillämpa kemiska begrepp som gäller material och teknologi på fenomen i det dagliga livet, miljön och samhället
- kunna undersöka fenomen som berör material och elektrokemi med hjälp av experiment och modeller
- få vana att uttrycka sig på sådana sätt som är karakteristiska för kemin och analysera argumenteringen i olika informationskällor
- kunna använda informations- och kommunikationsteknik för att producera arbeten
- *om möjligt besöka universitet eller ett lokalt företag inom kemiska industrin*

Centralt innehåll:

- kemins betydelse inom teknologi och samhälle
- egenskaper hos metaller och polymerer, deras användning och livscykel
- uppbyggnaden av atomens valensskal, och grundämnenas periodiska system som förklaring på periodiska egenskaper hos grundämnena
- oxidationstal och redoxreaktioner
- centrala principer i elektrokemin: metallernas elektrokemiska spänningsserie, normalpotential, elektrokemisk cell och elektrolys
- stökiometriska tillämpningar
- framtagning av idéer och planering i experimentellt arbete eller i problemlösning
- samarbetets betydelse i produktion av kemisk kunskap
- *om möjligt besöka ett universitet eller ett lokalt företag inom kemiska industrin*

5. Reaktioner och jämvikt (KE5)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna använda och tillämpa begrepp som gäller reaktioner och kemisk jämvikt på fenomen i det dagliga livet, miljön, samhället och teknologin
- kunna undersöka fenomen i anknytning till reaktioner och kemisk jämvikt med hjälp av experiment och modeller
- kunna använda matematiska och grafiska modeller för att beskriva och förklara reaktionshastighet och kemisk jämvikt och för att göra förutsägelser
- *ha ett bra helhetsbegrepp över undervisningsämnet kemi*

Centralt innehåll

- kemins betydelse i bygget av en hållbar framtid
- kemisk reaktionshastighet och de faktorer som inverkar på reaktionshastigheten
- homogen och heterogen jämvikt och påverkan på jämviktsstillståndet
- syra-basjämvikt, starka och svaga protolyter och buffertlösningar

- grafisk framställning av jämviktstillstånd
- matematisk behandling av homogen jämvikt och syra-basjämvikt
- bedömning av undersökningsresultat och undersökningsprocesser
- *ämnet kemi som helhet*

Skolvisa tillämpade kurser

6. Repetitionskurs KEt6

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *repetera det väsentliga innehållet i tidigare kurser*
- *få en uppfattning om vilka kunskaper och färdigheter som krävs i studentexamen och förbättra dessa kunskaper och färdigheter*
- *förbättra sina färdigheter i att lösa naturvetenskapliga problem*

Centralt innehåll

- *begrepp, modeller och beräkningar från de tidigare kurserna*
- *uppgifter som övar upp färdigheterna inför studentexamen*

5.11 Filosofi

Det filosofiska tänkandet omfattar hela verkligheten och olika sätt att gestalta den. Att känna till filosofiska frågeställningar ingår som en väsentlig del i allmänbildningen. Inom filosofin formulerar och klargör man problem med hjälp av begrepp och genom diskussion. Studier i filosofiskt tänkande utvecklar förmågan att rationellt reflektera över motiveringarna till olika uppfattningar. Utmärkande för filosofin är att den ifrågasätter och söker motiv, vilket hjälper de studerande att få grepp om och strukturera dagens ständigt växande informationsflöde. På så sätt främjar studierna i filosofi de studerandes förmåga att tänka och lära sig.

Inom filosofin lär sig de studerande att med hjälp av begrepp formulera frågor om värderingar, normer och betydelser. Detta främjar de studerandes förmåga till etiskt tänkande och förmågan att förstå vilken betydelse olika kunskaper och färdigheter har för individen och samhället. Genom studier i filosofi lär sig de studerande att uppfatta större begreppslika helheter och samband. Detta hjälper dem att se hur uppfattningar inom olika vetenskapsområden och tanketraditioner är uppbyggda och hur de skiljer sig från varandra.

Studierna i filosofi ska utveckla omdömesförmågan och främja kreativt och självständigt tänkande. I undervisningen i filosofi ska de studerande stödjas att formulera välgrundade personliga åsikter och lära sig att delta i en rationell diskussion. Genom att sätta sig in i filosofiska frågor som saknar enkla svar lär sig de studerande att formulera och motivera sina ståndpunkter. Samtidigt utvecklar de respekt för andra välgrundade ståndpunkter. Genom att reflektera kring invecklade frågor tillsammans med andra utvecklar de studerande tilltro till sin egen tankeförmåga och sina egna möjligheter att lösa även svåra problem. Studierna i filosofi ska stödja de studerande att bli aktiva och ansvarsfulla medborgare som visar respekt för andra individer och respekterar jämlikhet.

Mål för undervisningen

Målen för undervisningen i filosofi är att den studerande ska

- kunna gestalta filosofiska problem och tänkbara lösningar på dem inom den filosofiska traditionen och att kunna tillämpa problemformuleringarna på olika aktuella frågor
- kunna strukturera, analysera och bedöma information begreppslikt, i synnerhet olika påståenden, deras betydelser och motiveringar till dem
- behärska grundläggande logisk argumentation och därigenom lära sig att lita på och kritiskt granska sitt eget tänkande samt reflektera över dess begränsningar inom olika vetenskapsgrenar och i vardagslivet
- lära sig att reflektera över och begreppslikt analysera större helheter samt att tänka och handla på ett omdömesgillt sätt i såväl etiska frågor som inom andra livsområden, även då informationen är motstridig eller otillförlitlig.

- *träna sitt kritiska tänkande och lära sig planera, förverkliga och utvärdera sin egen inlärningsprocess*
- *lära sig färdigheter i forskande inläring, hur man bygger upp gemensam kunskap och bär ansvar för sin egen inlärningsprocess*
- *lära sig att på ett ändamålsenligt sätt använda informations- och kommunikationsteknik i sin inläring och kommunikation t.ex. genom insamling av fakta, källkritik, samproduktion med nätverktyg, digitalt material, textbehandling och elektroniska prov.*

Bedömning

Bedömningen i filosofiämnet ska fokusera på den studerandes kognitiva förmåga samt på förmågan att behärska centrala begrepp och uttrycka filosofiskt tänkande. Det innebär att man bedömer förmågan att kritiskt analysera och problematisera information, uppfatta och precisera informationens begreppsliga struktur och framföra ett motiverat omdöme i olika frågor. Bedömningen ska stödja och utveckla den studerandes förmåga att kritiskt granska sitt eget tänkande och uppmuntra den studerande att planera sina studier. Kursbedömningen ska basera sig på mångsidiga bedömningsmetoder. Målen och det centrala innehållet i de olika kurserna ska vara utgångspunkt för bedömningen av hur den studerande har uppnått de allmänna målen i filosofi.

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål, planerar sitt eget arbete och gör val och beslut i anslutning till sin egen inläring samt planerar sin kompetensutveckling. Vid bedömningen kan man använda självutvärdering, kamratbedömning samt kontinuerlig och uppmuntrande feedback.

Obligatoriska kurser

Introduktion i filosofiskt tänkande (FI1)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- bilda sig en underbyggd uppfattning om filosofins natur och metoder genom att sätta sig in i filosofiska problem och tänkbara lösningar på dem
- lära sig att bedöma sanningshalten i påståenden och att framföra och förutsätta motiveringar till åsikter och påståenden samt att uppfatta strukturen i framförda motiveringar och bedöma deras giltighet
- känna till och genom olika övningar lära sig att tillämpa filosofiska arbetssätt, såsom att ifrågasätta antaganden, klassificera och definiera begrepp samt använda tankeexperiment och motexempel
- fördjupa sig i några centrala filosofiska frågor och begreppsliga distinktioner i anslutning till dem
- känna till grundläggande kunskapsteoretiska distinktioner, kunna analysera och värdera olika tankeföreställningar och bekanta sig med kunskapsinnehållet i något av gymnasiets läroämnen.

Centralt innehåll

- vad filosofi är, de filosofiska frågornas och det filosofiska tänkandets natur i den filosofiska traditionen och tillämpning av filosofiskt tänkande i aktuella frågor
 - grunderna för logisk argumentation och giltig slutledning samt muntlig och skriftlig övning inom området
 - centrala filosofiska grundfrågor och distinktioner: ande och materia, frihet och tvång, begreppslogik och empirisk, objektiv och subjektiv
 - skillnaden mellan kunskap och information, vardagskunskap och vetenskaplig kunskap samt vetenskap och pseudovetenskap
 - kunskapens och argumentationens natur inom olika vetenskapsgrenar: hur man formulerar påståenden samt testar och motiverar dem i några av gymnasiets läroämnen
- *där det är lämpligt utnyttjas lokala samarbetspartner, t.ex. något konstmuseum*
- *av de gemensamma temaområdena för alla gymnasier betonas medier och multilitteracitet samt kulturkompetens och internationalism.*

2. Etik (FI2)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- lära känna den filosofiska etikens centrala begrepp, frågor och teorier samt grunderna i miljöfilosofi
- förstå vad som kännetecknar normativa påståenden och förhållandet till deskriptiva påståenden och kunna motivera uppfattningar om det goda och det rätta
- kunna analysera meningen med sitt liv och sina livsval med hjälp av filosofiska begrepp
- kunna motivera moralens förpliktande karaktär samt tillämpa filosofiska begreppsdistinktioner och logisk argumentation i moralfrågor
- kunna analysera och bedöma handlingar ur etisk synvinkel samt klargöra sina egna moraliska beslut och värderingar utgående från den filosofiska etiken.

Centralt innehåll

- moral samt normativ och tillämpad etik i moralfrågor; grunderna i dygd-, konsekvens-, kontrakts-, rättighets- och pliktetik
 - moralen som normsystem och skillnaden i förhållande till juridiska system och system som grundar sig på gängse normer, moralisk relativism
 - filosofiska teorier om ett gott liv, meningen med livet och en god livsstil
 - etik och individens moraliska beslut: mänskliga relationer och livsval
 - etiska frågor som gäller djur och miljö.
- *av de gemensamma temaområdena för alla gymnasier betonas välbefinnande och trygghet, hållbar livsstil och globalt ansvar, kulturkompetens och internationalism samt medier och multilitteracitet.*

Nationella fördjupade kurser

3. Samhällsfilosofi (FI3)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- bli förtrogen med centrala begrepp och inriktningar inom samhällsfilosofin samt de grundläggande samhällsfilosofiska uppfattningarna om individens relation till gruppen, samhället och staten
- lära sig använda centrala filosofiska begrepp för att analysera samhällelig och politisk verksamhet och för att motivera sina egna lösningar på samhällsproblem
- lära sig att beskriva rättvisa, maktutövning och arbetsfördelning i individers, grupper och institutioners verksamhet
- lära sig att begreppsligt bedöma samhällsordningens uppbyggnad, grunder och legitimitet
- kunna tillämpa sina kunskaper på aktuella samhällsfrågor.

Centralt innehåll

- samhällsordningens och centrala samhällsinstitutioners existens och legitimitet: teorier om samhällsfördrag och individ- och grupporienterade teorier om samhället
- olika former av rättvisa samt motivering och tillämpning av dem
- begreppet makt och olika former av makt, maktens legitimitet, olika former av demokrati och diktatur samt anarkism
- arbetsfördelning, ekonomi och välfärd, legitimering av ekonomiska verksamhetsprinciper och ägande
- politiska ideal och förverkligande av dem: frihet, jämlikhet och solidaritet; konservatismen, liberalismen och socialismen; nationalstater och det globala perspektivet
- spänningar och konflikter i samhället och hur man löser dem: rättsstaten och alternativ till den och upplösning av samhällsordningen; krig, inbördeskrig, terror samt förintelsen och andra brott mot mänskligheten som samhällsfilosofiska problem
- aktuella samhällsfilosofiska frågor: genus och könsroller, informationsteknik, kulturmöten, att skapa en hållbar framtid

Kursens innehåll och karaktär gör det möjligt att behandla alla gemensamma temaområden som nämns i läroplansgrunderna:

- *aktivt medborgarskap, företagsamhet och arbetsliv*
- *välbefinnande och trygghet*
- *hållbar livsstil och globalt ansvar*
- *kulturkompetens och internationalism*
- *medier och multilitteracitet*
- *teknologi och samhälle.*

4. Kunskap, vetenskap och verklighet (FI4)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- gestalta filosofiska uppfattningar baserade på olika vetenskaper och vardagslivet om hur verkligheten är uppbyggd
- kunna analysera och bedöma filosofiska teorier om verkligheten, sanning, kunskap och vetenskap
- kunna strukturera och analysera kännetecknen för vetenskaplig forskning, slutledning och tolkning
- kunna analysera hur observationer och kunskap samt vetenskapliga teorier och modeller förhåller sig till verkligheten
- lära sig att uppfatta vetenskapsfilosofiska frågor inom någon specialvetenskap i några av gymnasiets läroämnen.

Centralt innehåll

- metafysikens centrala frågor och begrepp, olika uppfattningar om metafysikens väsen samt verklighetens fundamentala uppbyggnad
- existentiella frågor: förändring och beständighet, entitet och egenskaper, det möjliga och det nödvändiga, det reella och det virtuella
- uppfattning och gestaltning av verkligheten
- det sannas natur och sanningsteorierna
- kunskapens möjligheter och gränser, kunskapens berättigande
- den vetenskapliga forskningens natur och metoder, vetenskaplig slutledning; begreppen fenomen, forskningsmaterial, modell och teori samt förhållandet mellan dem
- tolkning och kunskap inom natur- och humanvetenskaper samt formella vetenskaper: att veta och förutspå, förstå och tolka
- *där det är lämpligt utnyttjas lokala samarbetspartner, t.ex. något vetenskapscenter*
- *av de gemensamma temaområdena för alla gymnasier betonas medier och multilitteracitet samt teknologi och samhälle.*

5.12 Psykologi

I egenskap av en vetenskap som undersöker mänsklig aktivitet ger psykologin de studerande förutsättningar att på olika sätt iaktta och förstå människan och de faktorer som påverkar hennes beteende. Med hjälp av psykologisk kunskap och psykologiska begrepp kan de studerande bli medvetna om och bearbeta psykiska fenomen. Kunskaper och färdigheter i psykologi stödjer självkännedom, den personliga utvecklingen, förståelsen för andra människor och det psykiska välbefinnandet. Psykologins dels empiriska, dels reflekterande grepp ger de studerande möjlighet att utveckla sitt kritiska tänkande. De möjligheter som digitala verktyg ger ska mångsidigt användas i undervisningen.

Undervisningen ska skapa förutsättningar för de studerande att förstå psykologisk kunskap och själva kunna tillämpa den. De studerande ska få hjälp med att inse den psykologiska kunskapens koppling till sociala, kulturella och aktuella frågor samt med att förstå hur psykiska, biologiska och sociala faktorer samverkar och är beroende av varandra.

Undervisningen i psykologi ska vara forskningsbaserad. Det innebär att man i undervisningen ska behandla den psykologiska kunskapens karaktär och hur den uppkommer med betoning på de viktigaste resultat som framkommit genom forskningstraditionen och genom aktuell forskning. Den forskningsbaserade undervisningen ska användas för att skapa förståelse för människans dagliga liv och vardag. På detta sätt kan man föra forskningsresultaten närmare de studerande.

Mål för undervisningen

Målen för undervisningen i psykologi är att den studerande ska

- utgående från vetenskapliga fakta lära sig se mänskligt beteende som en helhet som är ett resultat av växelverkan mellan psykiska, biologiska, sociala och kulturella faktorer
- behärska psykologins centrala begrepp, frågeställningar och metoder att skaffa sig information samt känna till psykologiska forskningsresultat och utgående från dem kunna bedöma den vetenskapliga kunskapens och forskningsmetodernas möjligheter och begränsningar
- förstå etiska frågor inom psykologi och psykologisk forskning och kunna tillämpa sina kunskaper också för att bedöma psykologiska undersökningar
- tillägna sig psykologisk kunskap och kunna tillämpa den i sina studier och i vardagen, för att se sin livssituation och sina möjligheter, främja sin psykiska utveckling och hälsa samt för att utveckla sitt tänkande, sina människorelationer och sina sociala färdigheter
- kunna tillägna sig psykologisk kunskap genom olika informationskällor och kunna bedöma informationens tillförlitlighet
- kunna använda psykologisk kunskap för att analysera ämnesövergripande teman och fenomen

- kunna tillämpa psykologisk kunskap för att främja jämlikhet, jämställdhet och hållbar utveckling.
- *förstå psykologin som ett stöd i identitetsutvecklingen, den sociala utvecklingen, jagbilden och i relationer*
- *förstå psykologin som ett stöd för psykisk hälsa och välmående, optimism och för förebyggande av och återhämtning från kriser*
- *förbereda sig inför högskolestudier och övergångar i livet samt vara rustad att bära ansvar och att möta och undvika problem man ställs inför som individ och samhällsmedlem*
- *få en vetenskaplig förståelse för människor, kunna kritiskt analysera psykologisk kunskap och skilja den från vardagskunskap, för att höja medvetenheten om och toleransen av mångfald i kulturella variationer i kroppsspråk och uttryckssätt, attityder, tankar och motiv*
- *känna sin egna resurser och begränsningar, förstå sin egen inlärningsprocess och utveckla sin förmåga att styra studierna (t.ex. ansvarstagande, reglering av motivationen, disposition av tiden, val av studieteknik och bruk av metakognitiva förmågor), samt utveckla sin förmåga till kritiskt tänkande och vetenskaplig forskning*
- *lära sig att på ett ändamålsenligt sätt använda informations- och kommunikationsteknik i sin inläring och kommunikation.*

Bedömning

Vid bedömningen ska man fästa uppmärksamhet vid den studerandes teoretiska kunskaper såväl som förmågan att tillämpa psykologisk kunskap i vanliga situationer och i vardagslivet. Förmåga att bearbeta information och behärska helheter i stället för upprepning av enskilda fakta ska betonas. Den studerande ska på ett mångsidigt sätt visa att hen har förstått det centrala innehållet och kan utvärdera och tillämpa sina kunskaper.

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål, planerar sitt eget arbete och gör val och beslut i anslutning till sin egen inläring samt planerar sin kompetensutveckling. Vid bedömningen kan man använda självutvärdering, kamratbedömning samt kontinuerlig och uppmuntrande feedback.

Obligatorisk kurs

1. Psykisk aktivitet och lärande (PS1)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- förstå betydelsen av biologiska, psykiska, sociala och kulturella faktorer för att kunna förklara och förstå mänskligt beteende

- känna till psykologins centrala ämnesområden såsom känslor, motivation och kognitiva funktioner, samt kunna iaktta och reflektera över mänskligt beteende och sin egen psykiska hälsa med hjälp av begrepp som beskriver dessa
- fördjupa sig i psykologisk kunskap som berör lärprocesser och med hjälp av kunskapen kunna reflektera över sina studier
- kunna ge exempel på psykologiska forskningsområden och undersökningar inom dem samt analysera och bedöma motiven bakom forskningen och bevekelsegrund
- förstå att psykologisk kunskap baserar sig på forskning och kunna beskriva centrala kännetecken för vetenskapligt tänkande.

Centralt innehåll

Medveten och omedveten psykisk aktivitet

- biologiska faktorer som inverkar på mänskligt beteende samt grundläggande kunskap om nervsystemets funktion
- grundläggande kunskap om känslor och motivation
- betydelsen av kognitiva tolkningar i mänskligt beteende

Sociala och kulturella faktorerers inverkan på människans beteende

- grundläggande kunskap om socialisation och hur man tillägnar sig normer
- exempel på situationsfaktorer som påverkar individens beteende

Fördjupning i ett valbart fenomen, till exempel aggressivitet, nervositet, beroenden, ätbeteende, socialt samspel, lycka eller kärlek

Studier och lärande ur ett psykologiskt perspektiv

- den biologiska, kognitiva och sociokulturella grunden för lärande
- effektiva studiemetoder
- motivation och lärande

Uppkomsten av psykologisk kunskap

- psykologiska forskningsobjekt
- skillnaden mellan vardagskunskap och vetenskaplig kunskap
- exempel på psykologiska forskningsmetoder

Då man fördjupar sig i valfria fenomen kan man utnyttja lokala samarbetspartner, t.ex. Vanda stads hälso- och socialtjänster, organisationer knutna till småbarnsfostran, skolningstjänster eller fritidsaktiviteter. Då man granskar ett valfritt tema under någon av kurserna kan det inramas av vilket som helst av de gemensamma temaområdena för alla gymnasier, antingen fenomenbaserat utanför klassrummet eller som en del av den inlärningsmiljö som klassrummet erbjuder. De studerande kan t.ex. undersöka om upplevd lycka har någon betydelse för medborgarrollen, för ens val av livsväg eller en hållbar livsstil.

Nationella fördjupade kurser

2. Människans utveckling (PS2)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- veta hur man undersöker människans utveckling och kunna bedöma kunskapens tillförlitlighet
- kunna beskriva faktorer som påverkar människans utveckling och växelverkan mellan dem
- fördjupa sig i olika delområden av människans utveckling och kunna beskriva växelverkan mellan dem samt kunna förklara utvecklingens kontinuitet under människans levnadslopp
- fördjupa sig särskilt i barn- och ungdomspsykologi samt teorier och forskningsrön inom dem
- känna till principerna för nervsystemets funktion och förstå sambandet mellan nervsystemet och individens psykiska utveckling
- kunna bedöma utvecklingspsykologisk kunskap och tillämpa den för att förstå sig själv och andra människor.

Centralt innehåll

Forskning om utvecklingen

Olika utvecklingsområden och faktorer som påverkar dem i barndomen och ungdomen

- fysisk-motorisk utveckling
- kognitiv utveckling
- emotionell utveckling
- psykosocial utveckling
- utveckling av jaget och jaguppfattningen

Den psykiska utvecklingen under ungdomsåren och särskilda utmaningar som är förknippade med den

- tankeutveckling
- identitetsutveckling: personlig, social och kulturell identitet
- könsidentitet och sexuell utveckling
- utveckling av exekutiva funktioner och deras neurologiska orsaker

Utvecklingens kontinuitet under levnadsloppet

- begreppet levnadslopp
- växelverkan mellan faktorer som påverkar utvecklingen
- en teori som förklarar utvecklingens kontinuitet

Biologiska och sociokulturella faktorer som påverkar utvecklingen

- nervsystemets mognad
- hjärnans utveckling under en livstid
- växelverkan mellan arv och miljö
- tidigt socialt samspel och känslomässig anknytning
- socialisation och kulturella skillnader i utvecklingen

Under kursen kan man besöka någon instans där man tillämpar utvecklingspsykologisk kunskap, t.ex. ett daghem, lågstadium eller ålderdomshem. Besöken konkretiserar den psykologiska kunskapen och där kan man öva forskningsmetoder såsom intervjuer, tester och iakttagelser.

Under kursen kan man betona vilket som helst av de gemensamma temaområdena för alla gymnasier. Man kan t.ex. fördjupa sig i hur det teknologiserade livet påverkat utvecklingens delområden, nervsystemets mognad, livsvalens mångfald och människorelationerna.

3. Människan som informationsbehandlare (PS3)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- känna till de allmänna principerna som styr kognitiv aktivitet och kunna tillämpa dem för att undersöka kognitiva fenomen
- fördjupa sig i de grundläggande kognitiva funktionerna, dvs. perception, uppmärksamhet och minne, samt med en mer avancerad kognitiv aktivitet, till exempel beslutsfattande, problemlösning, sakkunskap eller språkliga funktioner
- fördjupa sig i forskningen om kognitiva funktioner och kunna bedöma den
- förstå den neurologiska bakgrunden till kognitiv aktivitet och sambandet mellan kognitiva och psykiska funktioner.

Centralt innehåll

- principer för kognitiv aktivitet, såsom inre modeller och varseblivningscirkeln
- den neuropsykologiska bakgrunden till kognitiva funktioner
- forskningsmetoder inom kognitiv psykologi och hjärnforskning
- de grundläggande kognitiva funktionerna perception, uppmärksamhet och minne och deras biologiska bakgrund
- undersökning av en valbar mera avancerad kognitiv funktion, till exempel språk, problemlösning, beslutsfattande eller sakkunskap

Då man granskar någon högre kognitiv funktion kan detta inramas av vilket som helst av de gemensamma temaområdena för alla gymnasier, antingen fenomenbaserat utanför klassrummet eller som en del av den inlärningsmiljö som klassrummet erbjuder. Man kan t.ex. fördjupa sig i vad studerandenas kommande arbetsliv kräver i fråga om utvecklade högre kognitiva funktioner eller hur kognitiva processer är inblandade i de problem som uppstår då olika kulturer möts (bl.a. kognitiva snedvridningar, fördomar) och i lösandet av dem.

4. Känslor, psykiskt välbefinnande och mental hälsa (PS4)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- få kunskap om forskning som gäller känslor och mental hälsa och förstå hur dessa kan undersökas samt kunna bedöma forskning kritiskt
- kunna beskriva hur känslor föds genom samverkan mellan biologiska och kognitiva faktorer och kunna reflektera över deras kulturbundenhet

- kunna analysera känslors betydelse för kommunikation och välbefinnande
- känna till faktorer som påverkar det psykiska välbefinnandet och olika sätt att upprätthålla den psykiska balansen
- kunna analysera sitt eget psykiska välbefinnande ur ett psykologiskt perspektiv och få verktyg att hitta lösningar som stödjer det egna välbefinnandet
- förstå psykologiska, biologiska, sociala och kulturella faktorer som påverkar den mentala hälsan
- känna igen de vanligaste mentala störningarna och problemen samt förstå svårigheten i att definiera mental hälsa och mentala problem
- tillägna sig djupare kunskap om minst en mental störning: orsaker, symptom och vård.

Centralt innehåll

- hur känslor uppkommer, den biologiska grunden för minst en känsla
- känslor som föremål för psykologisk forskning
- känslor som universella och kulturbundna företeelser
- känslornas betydelse som verktyg för att förstå sig själv
- psykiskt välbefinnande och upprätthållande av psykisk balans
- sömn och sovande som bidragande faktorer till välbefinnande
- stress, kriser och olika sätt att hantera dem
- centrala mentala problem och vård av dem
- faktorer som bidrar till uppkomsten av mentala problem
- betydelsen av den sociala miljön för individens välbefinnande

Alla gemensamma temaområden för gymnasierna är kopplade till kursens centrala teman, såsom individens välmående, stress/kris och mental hälsa. Man kan fördjupa sig i temaområdena t.ex. genom att undersöka hur kraven som ställs på en som samhällsmedlem eller arbetstagare syns i individens välmående eller hur livsmiljön och förändringarna inom teknologin påverkar människornas välmående.

5. Människan som individ och social varelse (PS5)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- förstå vidden av begreppet personlighet
- känna igen och kunna förklara centrala skillnader mellan individer, såsom temperament, personlighetsdrag, intelligens, begåvning och tolkningsmönster
- känna till den biologiska grunden för individuella skillnader
- tillägna sig kunskap om forskning som gäller personlighet och socialpsykologi
- fördjupa sin förståelse för psykologiska forskningsmetoder när det gäller undersökning av individuella skillnader och personlighetspsykologisk forskning
- kunna analysera individens beteende som ett resultat av växelverkan mellan personlighet, situationsfaktorer och kultur
- kunna tillämpa personlighetspsykologisk och socialpsykologisk kunskap för att förstå olikhet.

Centralt innehåll

- definition av personlighet

- det varaktiga och det föränderliga i personligheten
- minst två personlighetsteorier, -modeller eller -perspektiv, till exempel inom sociokognitiv, psykodynamisk eller humanistisk psykologi, temperamentsteori eller egenskapsteori
- undersökning av individuella skillnader
- hur situationsfaktorer och gruppfenomen påverkar individens beteende i grupper och sociala nätverk
- kulturens inverkan på personligheten, kommunikationen och den sociala aktiviteten

Alla gemensamma temaområden för gymnasierna kan kopplas fenomenbaserat till kursens centrala teman, såsom personlighetsteorier och kultur. Man kan t.ex. undersöka hur kulturen inverkar på uppkomsten av individuella skillnader – finns det mindre eller annorlunda individuella skillnader mellan människor som vuxit upp i en samfundscentrerad kultur eller mellan människor som vuxit upp i en individcentrerad kultur – eller hur den psykodynamiska teoritraditionen förändrats med den kulturella utvecklingen.

Skolvisa tillämpade kurser

6. Gruppdynamik (PS t6)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *tillämpa och fördjupa sin förståelse för människors olikheter i och utanför skolsamfundet och hur de inverkar på deras förutsättningar till växelverkan*
- *känna igen och kunna använda skillnader mellan individer vid skapande av fungerande grupper*
- *utveckla metoder att underlätta och effektivisera samarbete inom grupper*
- *gestalta sin roll som ansvarstagande samhällsmedlem med de resurser som psykologisk kunskap och insikt ger*
- *medvetet och aktivt bidra till en god sammanhållning, mindre utanförskap och ökad trivsel i skolsamfundet*

Centralt innehåll

- *aktivitets- och seminariebaserat arbete*
- *kartläggning av gruppdynamikens grunder, sociogram, roller och relationer inom grupper och hur de utvecklas*
- *analys av hinder för kommunikation och samverkan*
- *metoder för uppmuntran att delta i gemensamma aktiviteter, bryta stelheten, lära känna varandra och samarbeta med varierande uppgifter*
- *skapande av blandade grupper vid tillställningar inom skolan (julfest, provutdelningsdagar, utfärdsdagar, temadagar)*
- *inkluderande av nya studerande i skolsamfundet (tutorverksamhet)*
- *medverkan i sammanhang där skolans ansikte utåt ska analyseras och utvecklas (studiemässor, lokala evenemang, församlingars och föreningars ledarskolning)*

För godkänd kurs krävs förutom aktivt deltagande i kursens centrala innehåll även en skriftlig reflektion över hur väl kursmålen har uppnåtts och hurdan den

egna rollen har varit i arbetet för ökad trivsel i skolsamfundet. Kursen bedöms med en anteckning om avlagd kurs (A = avlagd, U = underkänd).

5.13 Historia

Undervisningen i historia ska stärka de studerandes allmänbildning och ge förutsättningar att förstå dagens värld och förändringsprocesser. Undervisningen ska även ge dem verktyg att förstå och förklara nutiden på historisk grund och med utblick mot framtiden. Historia är ett kulturorienterande ämne som ska fördjupa de studerandes individuella, nationella, europeiska och globala identitet. Historieämnet ska även stödja deras utveckling till aktiva och fördomsfria samhällsmedlemmar som inser att mångfald berikar.

Undervisningen ska utgå från historia som vetenskap. Man ska fästa uppmärksamhet vid hur historisk kunskap är uppbyggd, vid att kritiskt bedöma dess tillförlitlighet och vid att historiska företeelser kan tolkas på olika sätt. Undervisningen i historia ska utveckla förmåga att söka information, skilja på väsentliga och oväsentliga fakta och hantera stora kunskapsmängder. De studerande ska i synnerhet undersöka samband mellan det förflutna, nutid och framtid samt hur historiska fakta kan tolkas och brukas på olika sätt i samhället. Tid, förändring, kontinuitet, orsak och verkan samt empati utgör centrala begrepp i ämnet historia.

I undervisningen i historia studerar man den utveckling som har format nutiden, förhållandet mellan människan och miljön samt växelverkan mellan kultur, maktutövning och ekonomi. De studerande ska undersöka individens betydelse som samhällsaktör samt reflektera kring drivkrafter bakom, intentioner och motiv för individers och kollektivs agerande i historien. Undervisningen ska lyfta fram betydelsen av mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet samt de möjligheter som demokrati och internationellt samarbete ger för att lösa dagens och framtidens utmaningar. Finlands historia ska studeras i ett globalt perspektiv.

Vi bekantar oss med lokalhistoria och Finlands kulturarv. Historieundervisningens mål är att sträva till gemensamt ansvar och hållbar och rättvis utveckling genom att uppmärksamma både det lokala och det globala.

Mål för undervisningen

Målen för undervisningen i historia är att den studerande ska

- få insikt i att historiska företeelser har en mångfald av aspekter och olika kulturella uttrycksformer
- behärska huvuddragen och de viktigaste händelserna och processerna i Finlands historia och i världshistorien, samt bakgrunden till och följderna av dem, och kunna kritiskt analysera och utvärdera deras orsaker och verkningar
- förstå nuet som resultat av en historisk utveckling och som utgångspunkt för framtiden, kunna relatera sin egen tid och sig själv till det historiska skeendet och därmed fördjupa sitt historiemedvetande
- kunna, som en ansvarsfull medborgare, skapa sig en idé om att respekt för mänskliga rättigheter, jämlikhet och demokrati är förutsättningar för en god värld

- kunna analysera historiska händelser och mänskliga handlingar mångsidigt och ur ett samtida perspektiv
- kunna producera kunskap om det förflutna genom att använda relevanta källor, bedöma information kritiskt samt förstå att historisk kunskap är relativ och därmed kan tolkas på olika sätt
- kunna använda historia för att bilda sig en välgrundad åsikt samt kritiskt bedöma olika historiebruk för att påverka i samhället och i andra sammanhang
- kunna tillämpa sina kunskaper i historia för att bedöma kulturella, samhällsliga och ekonomiska problem i dag och i framtiden och finna alternativa lösningar.

Ett mål är att de studerande ska förstå den lokala kulturidentitetens utveckling och betydelse. I historieundervisningen inkluderas källkritik, samarbete och kommunikation. Dessutom understryks individens roll som en ansvarsfull medlem av samhället.

Bedömning

Bedömningen i historieämnet ska fokusera på hur väl den studerande behärskar kunskaper och färdigheter som är specifika för historia samt hur väl de allmänna målen för läroämnet uppnåtts. Bedömning och respons under lärprocessen stödjer och utvecklar den studerandes förmåga att utgående från sina kunskaper i historia se historiska förlopp i ett större perspektiv som strukturerade helheter, att skilja på väsentliga och oväsentliga fakta, att överblicka tidsförlopp och orsakssammanhang och att kunna bedöma historiska fenomen och användningen av historia.

Kursvitsordet ska grunda sig på kontinuerlig och mångsidig bedömning av den studerandes kunskaper och förmåga att tillämpa sina kunskaper i praktiken, såsom förmåga att använda historia för att bygga upp en argumentation, historiska fakta för att bilda sig en välgrundad åsikt och förmåga att kritiskt bedöma tolkningar och bruk av historia.

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål och planerar sin kompetensutveckling. I bedömningen används mångsidiga bedömningsmetoder som t.ex. IKT-verktyg i självutvärdering, kamratutvärdering och utvärderingssamtal med läraren. De studerande får kontinuerlig och positiv feedback om inlärningsprocessen.

Obligatoriska kurser

1. Människan i en föränderlig omvärld (HI1)

Under kursen granskas växelverkan mellan individen, samhället och naturen i den europeiska och globala kulturmiljön. Tyngdpunkten i undervisningen ska ligga på att förklara nutiden och granska historiska fenomen i ett långtidsperspektiv. Under kursen bekantar sig den studerande med centrala förändringar i de socioekonomiska strukturerna samt social- och miljöhistorien från jordbrukets början till nutid. Den studerande övar sig att använda olika typer av historiska källor.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- förstå beroendeförhållandet mellan människan, naturen och samhället samt vilka utmaningar det innebär med tanke på en hållbar framtid
- förstå centrala processer som format europeiska kulturkretsar och samhällen samt det globala ekonomiska systemet
- kunna analysera beroendeförhållanden mellan befolkningsutveckling, ekonomi och samhällsstrukturer samt vilka utmaningar de innebär
- kunna kritiskt bedöma hur tekniken, vetenskapen och ny kunskap formar människors levnadsförhållanden
- kunna producera historisk information självständigt eller i grupp genom att använda mångsidiga, kritiskt granskade källor.

Centralt innehåll

Historia som vetenskap

- historieforskning, forskningsmetoder och användning av källor

Från fångstkultur till högkulturer och handelsstater

- jordbruket, arbetsfördelningen och kulturens uppkomst
- kulturerna i de stora floddalarna
- Medelhavets ekonomiska sfär och samhällena under antiken

Medeltidens ekonomi och samhälle

- feodalsamhället
- befolkningen, handeln och städerna under medeltiden

Uppkomsten av en världsekonomi

- Upptäcktsfärdernas förutsättningar och deras påverkan på samhällena
- kolonialismen och de första stegen mot en global ekonomi

Förutsättningarna för industrialiseringen samt de ekonomiska och samhällseliga följderna av den

- utvecklingen av modern vetenskap och teknik, ökad produktivitet och högre levnadsstandard
- förändringar i könsrollerna och arbetsfördelningen mellan könen
- flyttningsrörelser och miljökonsekvenser

Utvecklingen av det moderna konsumtionssamhället och gränserna för ekonomisk tillväxt

- ökat välbefinnande och uppkomsten av servicesamhället
- demografisk transition och de samhällseliga förutsättningarna för och effekterna av den
- 2000-talets nätverkssamhälle

I undervisningen strävas det efter att utveckla mediekritik och läsförståelsen. Kursens mål är att lära sig analysera en hållbar livsstil, produktion och konsumtionsvanor samt kopplingen mellan politiska beslut och klimatförändringens påverkan på vår omgivning.

2. Internationella relationer (HI2)

Kursen behandlar centrala fenomen och förändrade maktförhållanden inom den internationella politiken från och med början av 1900-talet fram till i dag. Den internationella politiken analyseras utifrån olika ekonomiska och ideologiska modeller. Centrala teman är konflikten mellan konkurrens och samarbete, strävan efter balans och säkerhet samt konkurrensen mellan olika politiska system. Under kursen fördjupar den studerande sin förmåga att söka, analysera och producera information och att tolka och bedöma olika typer av källor som berör internationella relationer.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- behärska grundläggande begrepp och de viktigaste teoretiska modellerna inom internationell politik
- kunna använda mångsidiga informationskällor och urskilja propaganda som spritts i media under olika tider
- kunna beskriva betydelsen av ideologiska och ekonomiska intressekonflikter för de internationella relationernas utveckling och kunna bedöma hur de påverkar i dag och i framtiden
- kunna analysera orsakerna till och följderna av internationellt samarbete och internationella konflikter samt internationella samarbetsstrukturer och motsättningar
- följa med medierna aktivt och kritiskt granska aktuella internationella frågor samt kunna utreda och bedöma orsaker till konflikter och hur de kunde lösas.

Centralt innehåll

Grunderna i internationell politik

- bruket av historia som politiskt verktyg

Nationalstaternas blomstringstid och världskrigen

- imperialismens, nationalismens och andra ideologiers inflytande på internationell politik och samhällen
- följderna av första världskriget
- demokratiska och totalitära stater i internationell politik
- människorättsfrågor, förintelsen och andra folkmord
- andra världskriget och dess följder

En delad värld

- den ideologiska, ekonomiska och militära kampen mellan supermakterna under kalla kriget
- avkoloniseringen och dess följder
- kalla krigets slut och följder

En värld av ömsesidigt beroende

- Mellanöstern och andra konfliktområden samt olika typer av konflikter

- nya maktkoncentrationer i världen och växelverkan mellan dem
- FN och övriga internationella fredsorganisationer

I Vanda betonas mediekritik och multilitteracitet. Målet är att kritiskt bekanta sig med medier som producent, användare och distributör. Vi granskar även teknologins roll i den historiska processen.

3. Det självständiga Finlands historia (HI3)

Kursens syfte är att analysera viktiga förändringsprocesser och utvecklingslinjer i Finlands historia från slutet av den autonoma tiden till nutid. Centrala föremål för granskning är utvecklingen av Finlands politiska och internationella ställning, kriser i anslutning till förändringarna, övergången från ståndssamhälle till medborgarsamhälle samt politiska, ekonomiska och kulturella brytningar. Under kursen undersöker den studerande olika källor, nya tolkningar och bruk av historia med avseende på Finlands historia.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- känna till utvecklingsförlopp som format den finländska kulturen och det finländska samhället samt kunna reflektera över framtida möjligheter
- känna till de viktigaste samhälleliga och ekonomiska förändringarna och deras betydelse i det finländska samhället från 1860-talet fram till i dag
- kunna ställa den politiska utvecklingen i Finland mot den allmänneuropeiska och världspolitiska bakgrunden
- förstå sambanden mellan olika företeelser i det ekonomiska, sociala, kulturella, ideologiska och politiska livet förr och i dag
- kunna bedöma tolkningar av Finlands historia och motiven bakom dem i en historisk kontext
- kunna analysera ideal och föreställningar som förknippas med finländskhet och finländsk kultur under olika tider och hur de påverkat dagens Finland.

Centralt innehåll

Hur Finland blev Finland

- arvet från den svenska tiden och autonomins betydelse samt 1860-talets brytningstid
- kulturella och samhälleliga förändringar vid övergången från 1800- till 1900-talet

Finlands väg till självständighet och de första åren av självständighet

- självständigheten i en internationell kontext
- inbördeskrigets orsaker och följder samt återuppbyggnadstiden

Finland i internationella konflikter

- säkerhetspolitiska alternativ före andra världskriget

- Finland i andra världskriget
- Finlands inrikespolitik och ställning i den internationella politiken under och efter kalla kriget

Utvecklingen mot dagens Finland

- samhälleliga och ekonomiska strukturomvandlingar, välfärdsstaten
- kultur, vetenskap och kunskap
- det kulturellt mångskiftande och internationella Finland

De studerande fördjupar sig kritiskt i den finska lokala identitetens ideal och karaktär.

Nationella fördjupade kurser

4. En europeisk världsbild växer fram (HI4)

Under kursen granskas utvecklingen av samhälleligt tänkande, ideologier och mänskliga rättigheter samt mytiska, religiösa och vetenskapliga världsförklaringar från antiken till i dag. Under kursen fördjupar sig den studerande i kulturarvet, konsten och vetenskapen som uttryck för sin tid i Europa. Föremål för granskning är: den europeiska människan, förhållandet mellan individ och samhälle, kön och vardagsliv.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- känna till det viktigaste europeiska kulturarvet och förstå vilka faktorer som påverkat den europeiska kulturen
- kunna analysera betydelsen av vetenskapliga rön och världsbilder under olika tidsperioder
- kunna bedöma utvecklingen av olika ideologier samt deras effekter på den omgivande världen
- kunna analysera kultur i dess historiska kontext samt förstå växelverkan mellan kultur och politik
- kunna granska europeisk kultur som en del av den kulturella globaliseringen.

Centralt innehåll

Antikens kulturkrets

- kulturer och levnadssätt
- vetenskapens första steg och demokratins uppkomst

Den medeltida kulturen

- den medeltida världsbilden
- interaktion mellan religion, kultur och kulturkretsar

Den nya tidens genombrott

- renässansen och kunskapsrevolutionen
- reformationens betydelse
- kulturen under enväldets tid

Upplysningens tidevarv

- uppkomsten av en naturvetenskaplig världsbild
- upplysningens ideologiska grund och inflytande
- uppkomsten av mänskliga rättigheter och jämlikhetstänkande

Ideologiernas och industrialiseringens tid

- centrala idéer och konstströmningar
- vetenskapen utmanar religionen
- samhällsförändringar under borgerskapets århundrade

Den mångfasetterade nutiden

- massrörelsernas tid och den kommersialiserade populärkulturens uppkomst
- kulturell globalisering
- könsrollernas förändring
- vetenskapens utveckling och mediernas ökade betydelse

I Vanda betonas mediekritik och multilitteracitet. Under kursen undersöker de studerande hur det materiella och ickemateriella kulturarvet har formats och inser betydelsen av att värna om det.

5. Sveriges östra rikshalva blir Finland (HI5)

Kursen behandlar Finlands utveckling som en del av Östersjöområdets historia ända fram till autonomins tid. Under kursen undersöker den studerande utöver samhälle, ekonomi och miljö även växelverkan mellan grupper och individer, vardagshistoria och människors levnadssätt samt näringsgrenar under olika historiska tidsperioder. Man fördjupar sig i synnerhet i näromgivningens historiska källor och i olika forskningsmetoder.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- känna till det finländska kulturarvet
- känna till de historiska utvecklingslinjerna i Finland och deras koppling till Östersjöområdet
- kunna förknippa de historiska utvecklingslinjerna med sin hembygds historia och se utvecklingen också ur den enskilda människans synvinkel
- känna till befolkningens, de sociala förhållandenas och ekonomins utveckling i Finland

- kunna se och förstå sambanden mellan den finländska bildningen och den västerländska kulturen.

Centralt innehåll

Finlands område före korstågen

- forskningsmetoder och uppfattningar om folkgruppers ursprung i Finland
- det finländska stamsamhället under järnåldern

Medeltiden

- den statliga utvecklingen i Östersjöområdet
- fördelningen mellan religiös och världslig makt
- samhälle, näringar, levnadssätt och kultur

Nya tiden

- reformationen och en starkare regeringsmakt
- hur Finland påverkades av Sveriges stormaktssträvanden
- stånds- och jordbrukssamhället
- den framväxande ekonomin

En del av Sverige blir en del av Ryssland

- Finlands förändrade ställning och samhällsreformer i slutet av den svenska tiden
- Finlands införlivande med Ryssland och autonomins uppkomst
- det nationella uppvaknandet, bildning, vetenskap och konst

De studerande fördjupar sig kritiskt i den finska lokala identitetens ideal och karaktär. I mån av möjlighet görs även museibesök.

6. Globala kulturmöten (HI6)

Under kursen fördjupar sig den studerande i begreppet kultur och hur tänkandet i fråga om kulturella skillnader förändrats samt undersöker hur inställningen till olika kulturer har varierat i takt med att tänkandet och samhällsstrukturen förändrats. Kultur ska ses som ett övergripande begrepp. Under kursen granskas möten och växelverkan mellan europeiska och utomeuropeiska kulturer under olika historiska tidsperioder.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- behärska grundläggande begrepp inom kulturforskning och olika sätt att dela in världen i kulturområden
- uppfatta hur kulturella värderingar och världsbilder kommer till uttryck i vardagslivet och sociala relationer
- förstå den historiska utvecklingen samt olika värderingar och levnadssätt inom det kulturområde som utforskas och kunna analysera kulturella skillnader och likheter som uppstått genom växelverkan med andra kulturer
- kunna analysera kulturella värderingar och bruk som förekommer inom exempelvis konsten, religioner och sociala strukturer

- kunna bedöma kulturell mångfald som en historisk del av europeisk kultur och analysera olika definitioner av kulturell mångfald
- kunna kritiskt granska och värdera påståenden om kulturella skillnader samt stereotyper som kopplas ihop med olika kulturer.

Centralt innehåll

Grunder och begrepp inom kulturforskning

Under kursen väljer man att granska ett eller flera av följande kulturområden:

- Amerikas ursprungskulturer
- Australiens och Oceaniens ursprungskulturer
- Asiens kulturer
- Afrikas kulturer
- arktiska kulturer
- Latinamerikas kulturer
- Mellanösterns kulturer.

Skolvisa tillämpade kurser

7. Mellanösterns moderna historia (HI t7)

Varför är situationen i Mellanöstern ett evigt diskussionsämne? Varför verkar det omöjligt att stabilisera området? Vi försöker hitta förklaringar till dessa frågor genom att granska områdets historia och granska hur den påverkar Mellanöstern idag. Kursen behandlar de viktigaste händelserna och förändringarna inom Mellanöstern från och med slutet av 1800- talet till dagsläget. Särskild tyngdpunkt sätts på religiösa, ideologiska och maktpolitiska företeelser. Kursen följer även aktivt med aktuella händelser angående Mellanöstern. Kursen lämpar sig speciellt för andraårsstuderande och abiturienter. HI2 Internationella relationer, GE1 En värld i förändring samt kunskap kring islam och judendom är till fördel inför kursen.

Mål

Kursens mål är att de studerande ska

- *förstå bakgrunden till de olika kriserna i Mellanöstern.*
- *få en djupare förståelse för hur religion, ideologi, ekonomi och stormakters intressen formar verkligheten.*
- *bekanta sig med det aktuella i Mellanöstern och förstå hur olika förklaringar man kan få beroende på vem man frågar.*

Centralt innehåll

- *Utbredning av islam, Kalifaten och det Osmanska riket*
- *Skapandet av dagens Mellanöstern*
- *Sionism, antisemitism och skapandet av Israel*

- *Problematiken kring de tre stora religionerna*
- *Kampen mellan araber, palestinier och Israel*
- *Mellanösterns strategiska betydelse*
- *Iran och Irak samt USA:s intressen*
- *Kriget mot terrorismen*

Bedömning

Kursen bedöms med en vanlig sifferskala (4-10).

5.14 Samhällslära

Undervisningen i samhällslära ska fördjupa de studerandes kunskaper om det omgivande samhället och ge dem förutsättningar att utvecklas till aktiva och engagerade medborgare med intresse för samhällsfrågor. Medborgarsamhället samt samhällets struktur och centrala företeelser, makt, ekonomi och medborgarinflytande granskas ur finländsk, europeisk och global synvinkel. Samhällsläran bygger på samhällsvetenskaplig och juridisk kunskap.

Samhällsläran ska ge de studerande förutsättningar för att kritiskt granska aktuella företeelser samt reflektera över framtida trender och alternativ. Den ska också stärka de studerandes ekonomikunskaper och juridiska förståelse samt uppmuntra dem att aktivt delta i samhället. Utgångspunkten för undervisningen är att väcka ett genuint intresse för samhällsfrågor och världshändelser. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid att utveckla färdigheter av betydelse för rollen som samhällsmedborgare, såsom att kunna söka information på olika sätt, kritiskt tolka information och statistiskt material samt diskutera och argumentera.

I undervisningen i samhällslära ska värdegrunden präglas av demokratiska principer, såsom jämlikhet, socialt ansvar, respekt för de mänskliga rättigheterna, åsiktsfrihet och aktivt medborgarskap samt uppskattning av arbete och företagsamhet.

I undervisningen används metoder som inspirerar de studerande att bli aktiva medborgare på lokal, nationell och internationell nivå.

Mål för undervisningen

Målen för undervisningen i samhällslära är att den studerande ska

- förstå samhällets karaktär och förändring som ett resultat av den historiska utvecklingen
- känna till grunderna för hur kunskap om samhället uppstår och behärska centrala samhälls- och ekonomiska begrepp
- behärska grunderna för och tillvägagångssätten i det finska samhällssystemet, rättssystemet och näringslivet och kunna placera dem i europeiska och internationella sammanhang
- kunna bilda sig en samhällsuppfattning som bygger på ansvarskänsla, demokrati, respekt för jämlikhet och förståelse för olikhet
- känna till sina möjligheter att påverka som medlem i ett demokratiskt samhälle på lokal, nationell och internationell nivå och vara motiverad att delta som en aktiv och ansvarsfull medborgare
- kunna söka och hitta mångsidigt samhällsrelaterat och aktuellt material i olika källor, också med hjälp av digitala verktyg, samt kunna tolka och kritiskt granska verbal, visuell och statistisk information
- kunna bilda sig motiverade åsikter om värdefrågor, kontroversiella samhällsfrågor samt ekonomiska frågor

- kunna beskriva samband mellan komplexa samhällsfenomen, jämföra alternativa modeller för samhällsutveckling och ekonomisk utveckling samt bedöma olika motiv bakom och följder av samhällsbeslut och -åtgärder ur olika befolkningsgruppers perspektiv.

De studerande bekantar sig med Vandas politiska och ekonomiska verklighet. Ett mål är att den studerande inser sin roll som en medlem av samhället och förstår betydelsen av hållbar utveckling nu och i framtiden.

Bedömning

Bedömningen i samhällsläran ska fokusera på hur den studerande behärskar de kunskaper, färdigheter och förfaringssätt som är specifika för samhällslära samt når de allmänna målen för läroämnet. Bedömning och respons under läroprocessen utvecklar den studerandes förmåga att behärska centrala begrepp och större helheter samt att bedöma betydelsen av samband mellan orsak och verkan och mellan olika företeelser.

Bedömningen ska grunda sig på kontinuerlig och mångsidig utvärdering av kunskaperna. Man ska fästa uppmärksamhet vid den studerandes förmåga att söka information, uttrycka sina kunskaper och argumentera strukturerat samt kritiskt tolka samhällsfenomen och verbal, numerisk och grafisk information i olika former.

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål och planerar sin kompetensutveckling. I bedömningen används mångsidiga bedömningsmetoder som t.ex. IKT-verktyg i självutvärdering, kamratutvärdering och utvärderingssamtal med läraren. De studerande får kontinuerlig och positiv feedback om inlärningsprocessen.

Obligatoriska kurser

1. Det finländska samhället (SL1)

Kursen ger den studerande insikt i politiska system och samhällssystem och hur man kan påverka inom dem. Tyngdpunkten i kursen ska ligga på att analysera det finländska samhället med hjälp av statsvetenskapliga, socialpolitiska och sociologiska begrepp och teorier. Centrala perspektiv är demokrati, samhällets grundstrukturer och hur de uppstår och utvecklas, samt makt och påverkan med betoning på ett aktivt och engagerat medborgarskap.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- förstå grundstrukturerna i det finländska samhället på lokal och nationell nivå
- känna till grundläggande medborgerliga rättigheter, medel och möjligheter att påverka samt bli intresserad av att delta i samhället
- kunna granska samhället och dess utveckling analytiskt ur olika perspektiv

- känna till välfärds- och rättsstatens grundpelare och kunna jämföra olika välfärdsmodeller i Norden, Europa och på andra håll i världen
- kunna kritiskt granska samhällsinformation och motiveringar till samhällsbeslut på lokal och nationell nivå samt bedöma hur de påverkar olika befolkningsgrupper och samhällsaktörer.

Målet är att de studerande blir intresserade av de lokala samhälleliga påverkningsmöjligheterna och hittar verktyg att fungera som aktiva medborgare.

Centralt innehåll

Det finländska samhällets struktur

- Finlands befolkningsstruktur – demografiskt och socialt sett
- faktorer som påverkar förändringar i befolkningsstrukturen

Rättsstaten och intern säkerhet

- grundläggande medborgerliga rättigheter och skyldigheter
- rättsväsendet, domsrätten och ordningsmakten

Välbefinnande och jämlikhet

- välfärdsstatens uppgifter och resurser
- finansieringen av den nordiska välfärdsstaten, dess fördelar och utmaningar
- jämlikhet och rättvisa i samhället

Makt, påverkan och beslutsfattande

- olika former av maktutövning i samhället
- demokrati och andra politiska system
- den kommunala och statliga beslutsprocessen i Finland
- påverkningsmedel i medborgarsamhället: val, partier, föreningsverksamhet och betydelsen av ett aktivt medborgarskap
- det förändrade mediefältet

Under kursen bekantar de studerande sig med välfärd och säkerhet som utvecklingsredskap i samhället. De studerande uppmuntras till att utnyttja yttrandefriheten och läsa media kritiskt. Olika källor tolkas och analyseras kritiskt.

2. Ekonomikunskap (SL2)

Kursen grundar sig på ekonomiska vetenskaper och vägleder den studerande att förstå ekonomiska verksamhetsprinciper och den aktuella ekonomisk-politiska debatten. Mikro- och makroekonomiska frågor behandlas ur medborgarnas, företagens och staternas perspektiv. Under kursen undersöker den studerande samband mellan ekonomi och politik samt vilken betydelse arbete och företagande har för finansieringen av välfärdsstaten. Den studerande analyserar även sambandet mellan ekonomi och miljö ur ett hållbarhetsperspektiv.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna fatta ekonomiska beslut, ha kontroll över sin egen ekonomi och granska ekonomiska frågor också ur etiskt perspektiv samt förstå att Finland är en del av den globala ekonomin
- förstå betydelsen av arbete och företagsamhet för ekonomin och samhället
- känna till samhällsekonomin grunder, centrala begrepp och teorier samt förstå näringslivets strukturer och verksamhetsprinciper
- kunna kritiskt analysera argument i en ekonomisk debatt
- kunna analysera olika alternativ till ekonomisk-politiska lösningar och analysera bakgrunden till och följderna av dem.

Målet är att de studerande förstår innovationers betydelse för ekonomin och samhället.

Centralt innehåll

Samhällsekonomi och privat ekonomi

- grundläggande ekonomiska begrepp, hur ekonomisk kunskap uppstår
- hantering av den egna ekonomin
- arbete, företagsamhet samt företag och deras roll i samhällsekonomin
- det samhällsekonomiska kretsloppet samt växelverkan mellan privathushåll och samhällsekonomi

Marknaden, konjunkturer och näringsliv

- fri konkurrens och prisbildning
- finansinstitut, placering och riskhantering
- ekonomiska konjunkturväxlingar
- arbetslöshet och arbetskraftsbrist

Ekonomisk politik

- utgångspunkter för ekonomisk tillväxt, fördelar och problem
- beskattningens betydelse för skattebetalarna samt för den statliga och kommunala ekonomin
- ekonomisk-politiska medel
- politikens och marknadskrafternas betydelse för ekonomiska beslut

Den internationella ekonomin och Finland

- den globala ekonomin
- Finlands utrikeshandel och dess betydelse
- ekonomiska framtidsutsikter

Under kursen bekantar de studerande sig med arbetslivet och entreprenörskap på ett mångsidigt sätt. Kursen behandlar det globala ansvaret samt konsumtionsvalens inverkan även på lokal nivå. Vi granskar även huvudstadsregionens ekonomiska särdrag.

3. Finland, Europa och en värld i förändring (SL3)

Kursen fördjupar den studerandes kunskap om Europas ekonomiska och politiska integration och den enskilda medborgarens ställning i ett integrerat Europa och i en global värld. Under kursen lär sig den studerande att följa med aktuella händelser i världen. Kursen sporrar den studerande att delta i debatter om olika händelser inom internationell politik. I kursen betonas undersökande arbetssätt där man använder medier och andra mångsidiga informationskällor.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- få en bred överblick av verksamheten i Europeiska unionen och kunna söka jämförande information om den
- förstå sina möjligheter att påverka och kunna agera som en världsmedborgare
- kunna analysera fördelar och nackdelar, möjligheter och utmaningar som den europeiska integrationen medför
- kunna bedöma hur globaliseringen påverkar det egna livet samt Finlands ekonomiska och politiska system
- kunna analysera nya hot mot medborgarnas säkerhet och den internationella säkerhetsmiljön och möjligheter att avvärja dem.

Centralt innehåll

Europa och europeisk identitet

- värderingar, politiska kulturer och kulturell mångfald
- grundläggande friheter och medborgarskap
- Finland och Norden i Europa

Den europeiska integrationens mål och verksamhet

- EU:s beslutsfattande och gemensamma ekonomi-och finanspolitik samt utmaningar angående dem
- Finland som en del av Eurosystemet
- utmaningar och möjligheter inom EU och de närliggande områdena

Säkerhet och nya framtida utmaningar

- Finlands säkerhetsmiljö och säkerhetspolitik samt nya hot mot säkerheten
- Finland och främjande av internationellt samförstånd
- globaliseringen, miljön, befolkningen och en hållbar framtid

Vi reflekterar kring framtidens hållbara utveckling genom att diskutera klimatförändringen samt följden av de ekonomiska, sociala och politiska besluten. De studerande undersöker hur detta påverkar dem på lokal nivå.

Nationell fördjupad kurs

4. Medborgarens lagkunskap (SL4)

Under kursen fördjupar den studerande sig i grunderna för Finlands rättssystem och hur man kan utöva sina juridiska rättigheter. Hen bekantar sig med juridiska avtal och informationskällor och fördjupar sig i hur man behandlar allmänt förekommande juridiska frågor.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- ha grundläggande kunskaper om Finlands rättsordning och dess viktigaste principer
- känna till internationella domstolar som är relevanta för det finländska domstolsväsendet och den enskilda medborgaren
- kunna bedöma sina rättigheter, fördelar och skyldigheter som medborgare, arbetstagare och konsument samt själv kunna sköta de vanligaste rättsärendena
- kunna söka och använda central juridisk information
- kunna handla rätt och lagligt samt tillämpa sina kunskaper i lagkunskap.

Centralt innehåll

Grunderna i lagkunskap

- grundläggande begrepp och hur man söker juridisk information

Medborgarens vanligaste rättsområden

- familjerätt
- arbetsrätt
- konsumentskydd
- gäld, säkerheter och insolvens
- boende
- överklagande av myndigheters beslut
- upphovsrätt
- miljö rätt

Straff- och processrätt

- brottsutredning och åtalsprövning
- rättegångar och alternativ till dem
- olika former av straff
- internationell rätt och åberopande av den

Målet är att de studerande även ska känna till den lokala rättsprocessen.

5.15 Religion

Uppdraget för undervisningen i religion är att stödja de studerande att utveckla sin allmänbildning i religion och livsåskådning. I religionsundervisningen får de studerande kunskap om religioner, olika uttryck för religiositet samt irreligiositet. Religionerna studeras som en del av kulturen, kulturarvet och samhället och som en del av det individuella och kollektiva livet.

Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och livsåskådningar och hjälpa de studerande att förstå debatten kring dem. De studerande ska handledas att undersöka religioner och livsåskådningar analytiskt ur olika perspektiv. Religionsundervisningen ska ge de studerande förutsättningar att bygga sin egen världsåskådning och bedöma den samt att ta del av dialogen mellan religioner och livsåskådningar. Läroämnet stödjer de studerande att utvecklas till ansvarsfulla medlemmar i det demokratiska samhället. Olika synsätt ska tas i beaktande och den enskildes övertygelse ska respekteras i religionsundervisningen.

Teologisk och religionsvetenskaplig forskning såväl som kultur-, samhälls- och konstforskning ska utnyttjas i undervisningen. Också de olika religionernas egna källor och aktuellt material ur olika medier ska användas. Varierande studiemiljöer samt de möjligheter som digitala verktyg ger ska mångsidigt utnyttjas i undervisningen. Aktiverande arbetssätt ska betonas.

De studerande fördjupar sig i världsåskådningarnas historiska och aktuella betydelse i sin närmiljö samt övar sig i kritiskt tänkande och lär sig planera, förverkliga och utvärdera sin inlärningsprocess.

Religionsstudierna är utåtriktade. Viktiga samarbetspartner är religiösa samfund, ideella föreningar samt samhällsinriktade organisationer och museer i Vanda och huvudstadsregionen.

Mål för undervisningen

Målen för religionsundervisningen är att den studerande ska

- utveckla sin kulturella läskunnighet i anslutning till religioner och livsåskådningar
- uppfatta begreppet helig i olika religioner och kulturer och hur det påverkar människors beteende
- fördjupa sig i religionernas historiska och nutida betydelse på olika håll i världen
- fördjupa sig i den egna religionens särdrag och kulturella inflytande
- förstå religionernas inre mångfald
- känna till speciella kännetecken för religiöst språk och religiös symbolik
- förstå relationen mellan religiös och vetenskaplig kunskap samt känna till centrala perspektiv och metoder inom religionsforskning
- kunna bygga, gestalta och bedöma sin egen världsåskådning och kulturella identitet
- utveckla förmåga att förstå människor med en annan övertygelse och att umgås med människor som kommer från olika kulturer och har ett annat tänkesätt

- respektera de mänskliga rättigheterna och kunna analysera religioner och livsåskådningar ur ett människorättsperspektiv
- utveckla förmåga att leva som en ansvarsfull och aktiv medborgare
- ha förmåga att diskutera och reflektera kring religiösa och etiska frågor och på egen hand kunna söka fram och kritiskt bedöma fakta om religion
- *utveckla färdighet till inläring genom forskning, gemensamt uppbyggande av kunskap samt lära sig ansvara för sin egen inlärningsprocess*
- *lära sig att på ett ändamålsenligt sätt använda IKT i sin inläring och kommunikation genom att träna färdigheter t.ex. i insamling av fakta, källkritik, (sam)skrivning med hjälp av nätverktyg, digitalt material, textbehandling och elektroniska prov.*

Bedömning

Bedömningen ska handleda och uppmuntra den studerande att långsiktigt planera, utvärdera och utveckla sin egen läroprocess. Bedömningen i religion ska fokusera på den studerandes kunskaper i religion samt förmåga att tillämpa och utvärdera dem och förmåga att samtala om religion och livsåskådning. Bedömningen ska ha fokus på kommunikativa färdigheter samt på allmänbildande kunskaper om religions- och åskådningsfrågor.

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål, planerar sitt eget arbete och gör val och beslut i anslutning till sin egen inläring samt planerar sin kompetensutveckling. Vid bedömningen kan man använda självutvärdering, kamratbedömning samt kontinuerlig och uppmuntrande feedback.

Övriga färdigheter som kan beaktas i bedömningen är förmågan att disponera tid, att kunna arbeta i grupp, tillämpa självstyrning, använda informations- och kommunikationsteknik för inläringen, bygga upp meningsfull kunskap samt lösa praktiska problem.

5.15.1 Evangelisk-luthersk tro

Obligatoriska kurser

1. Religion som fenomen – i kristendomens, judendomens och islams fotspår (RE1)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- förstå religiösa och icke religiösa livsåskådningars natur och inre mångfald
- kunna analysera religion som ett fenomen och känna till religionsforskning
- känna till judendomens, kristendomens och islams gemensamma rötter samt deras centrala drag, kulturarv och inflytande i samhället
- kunna diskutera aktuella frågor som berör judendomen, kristendomen och islam
- utveckla förmåga att komma till rätta i mångreligiösa och mångkulturella miljöer och arbetsmiljöer.

Centralt innehåll

- religionen som fenomen, definition av religion, religionsforskning
- modern andlighet, sekularisering, irreligiositet och religionsfrihet
- den religiösa situationen i Finland och i världen
- den kulturella bakgrunden till Mellanösterns monoteistiska religioner, deras uppkomst, centrala och gemensamma drag
- de heliga skrifternas tillkomst och ställning samt hur de används och tolkas i judendomen, kristendomen och islam
- judendomens och islams inre mångfald, etik, levnadssätt, förhållande till samhället på olika håll i världen och betydelse för den västerländska kulturen
- aktuella frågor som gäller möten mellan olika livsåskådningar
- de heliga skrifternas tillkomst och ställning samt hur de används och tolkas i judendomen, kristendomen och islam
- de heliga skrifternas tillkomst och ställning samt hur de används och tolkas i judendomen, kristendomen och islam
- *huvudstadsregionens religiösa läge samt lokala frågor och religionsdialog mellan judendom, kristendom och islam*
- *av de gemensamma temaområdena för alla gymnasier betonas välbefinnande och trygghet, hållbar livsstil och globalt ansvar, kulturkompetens och internationalism samt medier och multilitteracitet.*

2. Kristendomen som världsomfattande religion (RE2)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- förstå kristendomens betydelse ur kulturellt, samhälleligt och individuellt perspektiv

- känna till centrala riktningar inom kristendomen samt bakgrunden till deras uppkomst och kunna jämföra deras centrala drag
- fördjupa sig i olika tolkningssätt och uttrycksformer inom kristendomen på olika håll i världen
- kunna analysera och bedöma den aktuella debatten om kristendomen
- *bekanta sig med huvudstadsregionens religiösa mångfald av kristendom och samfund grundade på kristendomen samt i mån av möjlighet lokal ekumenik och åskådningsdialog.*

Centralt innehåll

- kristendomens ställning och samverkan med den omgivande kulturen i olika delar av världen
- den katolska, ortodoxa och protestantiska, i synnerhet den lutherska, kyrkans uppkomst, särdrag, etiska tänkande och inflytande i samhället
- karismatisk kristendom och kontextuell teologi
- huvuddragen i religioner som har sina rötter i kristendomen
- religionens ställning och bakgrunden till den i olika delar av Europa
- ekumenik och dialog mellan olika livsåskådningar
- aktuella frågor som berör kristendomen och bakgrunden till dem
- *av de gemensamma temaområdena för alla gymnasier betonas kulturkompetens och internationalism samt medier och multilitteracitet.*

Nationella fördjupade kurser

3. Religioner och religiösa rörelser i världen (RE3)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- känna till religioner som uppkommit i Indien, Kina och Japan som en del av det individuella och kollektiva livet samt religionernas inflytande på kultur och samhälle
- känna till hur religioner som uppkommit i Indien och Kina syns och påverkar i västländerna
- känna till naturreligionernas utbredning och centrala drag
- fördjupa sig i bakgrunden till nyreligiösa rörelser och deras centrala drag
- utveckla förmåga att komma till rätta i arbetslivet och i internationella miljöer
- *i mån av möjlighet bekanta sig med i huvudstadsregionen verksamma nya religiösa rörelser samt religioner som uppstått i Indien, Kina och Japan.*

Centralt innehåll

- den hinduiska världsbilden och livsstilen samt hinduismens mångfald och inflytande på Indiens kultur, samhälle och politik

- den religiösa situationen i dagens Indien
 - centrala drag i jainismen och sikhismen
 - den buddhistiska livsstilen, buddhistiska läror och riktningar samt buddhismens inflytande på asiatiska kulturer
 - centrala drag i den gamla kinesiska folktron, konfucianismen och taoismen och deras inflytande på det kinesiska tänkesättet och samhället
 - den religiösa situationen i dagens Kina
 - shintoismen som etnisk religion i Japan samt religionernas inflytande på det japanska samhället och japansk politik
 - de asiatiska religionernas inflytande i västländerna
 - naturreligionernas och voodoons centrala drag och utbredning
 - bakgrunden till nyreligiösa rörelser och deras centrala drag
- *av de gemensamma temaområdena för alla gymnasier betonas kulturkompetens och internationalism samt medier och multilitteracitet.*

4. Religion i det finska samhället (RE4)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- få en mångsidig bild av samverkan mellan religion och samhälle i dagens Finland
 - fördjupa sig i religionernas inflytande och betydelse inom den offentliga, privata, tredje och fjärde sektorn
 - förstå att kunskap om religioner behövs på olika områden i samhällslivet
 - kunna analysera den aktuella debatten kring religionsfrihet och kring samverkan och dialog mellan religion och samhälle
 - kunna leva som en aktiv medborgare och medlem i samhället
 - utveckla förmåga att ta del av dialogen mellan religioner och livsåskådningar
- *bekanta sig med den religiösa mångfalden samt uttryck för sekularisering och religionslöshet i Vanda och huvudstadsregionen*
- *ges möjlighet att delta i lokalt frivilligarbete t.ex. inom något religiöst samfund, förening eller organisation.*

Centralt innehåll

- den religiösa situationen och andligheten i Finland, sekularisering
- olika former av religiösa samfund och deras förhållande till det övriga samhället
- hur religionerna format det finska samhället under olika tider
- dialogen mellan religioner och livsåskådningar i dagens Finland
- religion och religiösa samfund i den finländska och allmäneuropeiska lagstiftningen, religions- och livsåskådningsfrihet samt frågor om jämställdhet och diskriminering
- religionens betydelse och synlighet inom den offentliga sektorn, i politiken, arbetslivet och ekonomin
- religiösa samfund som aktörer inom tredje sektorn
- religionens betydelse i individens och familjernas liv samt seder och bruk
- irreligiositet, religionskritik och icke religiösa seder och bruk i Finland

- som en del av kursen kan de studerande genomföra ett frivilligt projekt eller fördjupa sig i den sociala verksamheten inom något religiöst samfund
- *av de gemensamma temaområdena för alla gymnasier betonas aktivt medborgarskap, företagsamhet och arbetsliv, kulturkompetens och internationalism, samt medier och multilitteracitet.*

5. Religion inom vetenskapen, konsten och populärkulturen (RE5)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- känna till religionsvetenskapliga perspektiv och metoder inom olika vetenskapsområden samt aktuell forskning
- uppfatta samband mellan religion och konst: betydelsen av religiös konst och arkitektur i olika religioner och religionernas inflytande på konstens utveckling
- fördjupa sig i hur man genom religiös konst uttrycker centrala läror inom en religion, i synnerhet kristendomen
- få kunskap om religiös symbolik och hur religiösa teman behandlas inom konst och populärkultur
- känna till hur den fornnordiska tron och kristendomen har påverkat det finländska kulturarvet.

Centralt innehåll

- aktuella religionsvetenskapliga perspektiv och metoder inom olika vetenskapsområden: olika forskningsområden inom religionsvetenskap och teologi samt konstforskning, kulturforskning och samhällsvetenskaper
- samverkan mellan religion och olika former av konst och populärkultur
- hur arkitekturen i religiösa rum återspeglar religionen och dess särdrag
- religiösa teman, symbolik och myter i olika konstformer och inom populärkulturen
- analys av olika tolkningar av Bibelns berättelser och den kristna läran med hjälp av olika konstformer
- den fornnordiska trons och kristendomens inflytande på det finländska kulturarvet
- *studiebesök, bl.a. museer, utställningar, religiösa byggnader och minnesmärken*
- *kursen kan förverkligas som ett seminarium*
- *av de gemensamma temaområdena för alla gymnasier betonas kulturkompetens och internationalism, medier och multilitteracitet samt teknologi och samhälle.*

6. Religioner och medier (RE6)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- lära känna religionsrelaterade aktuella teman i medierna
- kunna analysera och bedöma förhållandet mellan religion och medier
- kunna bedöma religionsrelaterad information och dess källor kritiskt
- delta i produktionen av religionsrelaterat medieinnehåll eller genomföra en medieanalys.

Centralt innehåll

- religiösa medier och användningen av medier i religiösa sammanhang
 - användningen av religiöst språk och religiösa bilder i olika medier
 - religioners mediesynlighet
 - religiösa medier och användningen av medier i religiösa sammanhang
 - mediernas inverkan på religionsrelaterade fenomen, såsom attityder och föreställningar kring religioner, religioner och konflikter, religioner och fredsbyggande, religionskritik
 - produktion av religionsrelaterat medieinnehåll eller medieanalys
-
- *av de gemensamma temaområdena för alla gymnasier betonas aktivt medborgarskap, företagsamhet och arbetsliv, kulturkompetens och internationalism, medier och multilitteracitet samt teknologi och samhälle.*

5.15.2 Ortodox tro

Obligatoriska kurser

1. Religion som fenomen – den ortodoxa läran, judendomen och islam (RO1)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna analysera religion som ett fenomen och känna till religionsforskning
- få kunskap om judendomens, kristendomens och islams uppkomst och väsen
- förstå förhållandet mellan judendomen, kristendomen och islam förr och i dag
- känna till de tre monoteistiska religionernas centrala drag, kulturarv och inflytande, i synnerhet på kristendomen och samhället i öst
- känna till de viktigaste skedena i kristendomens uppkomst och utveckling
- förstå orsakerna till delningen av den kristna kyrkan och uppkomsten av frikyrkor samt känna igen deras särdrag
- kunna diskutera aktuella frågor i Mellanöstern och Europa ur ett religiöst perspektiv
- urskilja olika livsåskådningars betydelse i individens vardag och i arbetslivet.

Centralt innehåll

- religionen som fenomen, definition av religion, religionsforskning
- den moderna tidens religiositet, sekularisering, irreligiositet och religionsfrihet
- de monoteistiska religionerna i Mellanöstern: gemensamma rötter och drag, kulturell bakgrund
- de heliga skrifternas ställning och betydelse samt hur de tolkas i judendomen, kristendomen och islam
- hur Mellanösterns religioner påverkat den europeiska kulturen och vardagen
- aposteln Paulus missionsresor från Jerusalem till Europa
- de första kristna synoderna
- den kristna kyrkans delning
- den katolska kyrkan och protestantismens uppkomst
- Luther och de nordiska länderna
- kristna frikyrkor
- irreligiositet

2. Ortodoxin i världen (RO2)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- känna till den ortodoxa kyrkans apostoliska tradition
- uppfatta kyrkolärarnas betydelse i kyrkans tradition
- känna till det centrala innehållet och grunden för etiskt tänkande i den ortodoxa läran

- kunna analysera den ortodoxa kyrkans betydelse ur ett individuellt och kollektivt perspektiv
- fördjupa sig i den ortodoxa läran och dess praxis
- veta vilka historiska faktorer som bidragit till uppkomsten av asketismen och klosterväsendet
- känna till lokala ortodoxa kyrkor och olika inriktningar inom den östliga kyrkan
- förstå hur den ortodoxa kyrkans administration utvecklats och fungerar i dag
- fördjupa sig i särdragen för den ortodoxa kyrkan i Finland
- få kunskap om kontakten mellan olika kyrkor.

Centralt innehåll

- den kristna kyrkans expansion
- patriarkaten och lokala kyrkor
- de orientaliska kyrkorna
- uppkomsten av asketismen och klosterväsendet och deras samhälleliga betydelse
- den ortodoxa läran, etiken och antropologin genom synoderna och kyrkans stora lärare
- människans livscykel och den ortodoxa läran
- ortodoxa seder och bruk
- den ortodoxa tron i Östeuropa och den nyortodoxa världen
- den ortodoxa kyrkan i Finland förr och nu
- ekumenik och dialog mellan religioner

Nationella fördjupade kurser

3. Religioner och religiösa rörelser i världen (RO3)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- känna till religioner som uppkommit i Indien, Kina och Japan som en del av det individuella och kollektiva livet samt religionernas inflytande på kultur och samhälle
- känna till hur religioner som uppkommit i Indien och Kina syns och påverkar i västländerna
- känna till naturreligionernas utbredning och centrala drag
- fördjupa sig i bakgrunden till nyreligiösa rörelser och deras centrala drag
- utveckla förmåga att komma till rätta i arbetslivet och i internationella miljöer
- kunna studera religiösa drag också ur den egna religionens perspektiv.

Centralt innehåll

- den hinduiska världsbilden och livsstilen samt hinduismens mångfald och inflytande på Indiens kultur, samhälle och politik
- den religiösa situationen i dagens Indien
- centrala drag i jainismen och sikhismen

- buddistiska läror och riktningar, den buddhistiska livsstilen samt buddhismens inflytande på asiatiska kulturer och samhällen
- den gamla kinesiska folktron, konfucianismen och taoismen och deras inflytande på det kinesiska tänkesättet och samhället
- den religiösa situationen i dagens Kina
- shintoismen som etnisk religion i Japan samt religionernas inflytande på det japanska samhället och japansk politik
- de asiatiska religionernas inflytande i västländerna
- naturreligionernas och voodoons centrala drag och utbredning
- bakgrunden till nyreligiösa rörelser och deras centrala drag

4. Religion i det finska samhället (RO4)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- fördjupa sig i andlighet i Finland i ett historiskt och i ett nutidsperspektiv
- få en bild av samverkan mellan religion och samhälle i dagens samhälle
- fördjupa sig i religionernas inflytande och betydelse inom den offentliga, privata, tredje och fjärde sektorn
- se kyrkans verksamhet som ett stöd för människan i vardagen och som en del av det moderna samhället
- förstå att kunskap om religioner behövs på olika områden i samhällslivet
- kunna analysera den aktuella debatten kring religionsfrihet samt samverkan mellan religion och samhälle och anknytande lagstiftning
- utveckla förmåga att leva som en aktiv medborgare och medlem i samhället utifrån den egna religionens utgångspunkter
- utveckla förmåga att ta del av dialogen mellan religioner och livsåskådningar.

Centralt innehåll

- finländsk andlighet förr och i dag, religion och religiösa samfund i Finland, sekularisering
- olika former av religiösa samfund och deras förhållande till samhället
- hur religionerna format det finländska samhället under olika tider
- dialogen mellan religioner och livsåskådningar i dagens Finland
- religion och lagstiftning, religions- och livsåskådningsfrihet samt frågor om jämställdhet och diskriminering
- religionens betydelse, synlighet och rättigheter inom den offentliga sektorn, politiken, i arbetslivet och ekonomin
- ortodoxa samfund som aktörer inom tredje sektorn
- religionens betydelse i individens och familjernas liv, seder och bruk i Finland
- irreligiositet, religionskritik och icke religiösa seder och bruk i Finland

5. Konsten i den ortodoxa kyrkan och andra religioner (RO5)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- lära känna olika konstformer som uttryck för religion
- känna igen och ha kunskap om den ortodoxa konstens särdrag
- fördjupa sig i uttrycksformer som förmedlar läran inom både ortodox konst och annan religiös konst
- känna igen uttrycksformer för olika religiösa läror inom konsten
- förstå skillnaden mellan sakral och religiös konst
- uppfatta religiös påverkan i modern konst och populärkonst.

Centralt innehåll

- religioner, konst och andra kulturformer
- skillnaden mellan sakral och religiös konst
- den ortodoxa konstens särdrag: gudstjänsten, kyrkomusik, arkitektur, ikonkonst
- uttryck för religiösa läror genom konst: bildkonst, musik, arkitektur och drama

6. Ortodox tro, religioner och medier (RO6)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- lära känna religionsrelaterade aktuella teman i medierna
- kunna analysera och bedöma förhållandet mellan religion och medier
- kunna bedöma religionsrelaterad information och dess källor kritiskt
- undersöka mediernas bild av den ortodoxa kyrkan och andra religioner nationellt och internationellt
- delta i produktionen av religionsrelaterat medieinnehåll eller genomföra en medieanalys.

Centralt innehåll

- religiösa medier och användningen av medier i religioner
- användningen av religiöst språk och religiösa bilder i olika medier
- religioners mediesynlighet
- den ortodoxa kyrkans medievärld
- mediernas inverkan på religionsrelaterade fenomen, till exempel attityder och föreställningar kring religioner, religioner och konflikter, religioner och fredsbyggande, religionskritik
- produktion av religionsrelaterat medieinnehåll eller medieanalys

5.16 Livsåskådningskunskap

Livsåskådningskunskap är ett tvärvetenskapligt läroämne som bygger på humanistiska vetenskaper, kultur- och samhällsvetenskaper samt filosofi. I undervisningen i livsåskådningskunskap betraktas människan som en naturlig aktör som skapar och reproducerar betydelser tillsammans med andra. Olika livsåskådningar och mänskliga sedvänjor ses som resultat av interaktion och samverkan mellan individer, samfund och traditioner. Undervisningen i livsåskådningskunskap bygger på en människosyn som betonar människors möjlighet att leva som fria, jämlika, aktiva och målmedvetna individer. I läroämnet betonas också människans förmåga att undersöka sin omvärld och utveckla sin kunskap om den samt att medvetet styra sitt liv i samverkan med andra. Med dessa mål som utgångspunkt ska läroämnet hjälpa de studerande att forma sin livsåskådning och identitet samt att bygga sina ideal och handlingsmönster för ett socialt gott liv. De möjligheter som digitala verktyg ger ska mångsidigt användas i undervisningen.

Undervisningen i livsåskådningskunskap ska genom reflektion och samtal öka de studerandes kulturella allmänbildning och kunskap om olika livsåskådningar, deras omdömesförmåga och sensibilitet i olika situationer, deras respekt för andra människor och jämställdhet samt deras förmåga att diskutera, lyssna och uttrycka sig.

Mål för undervisningen

Målen för undervisningen i livsåskådningskunskap är att den studerande ska

- få stöd och underlag för att bygga sin identitet och livsåskådning
- utveckla kommunikativa färdigheter och kunna tillämpa dem för att behandla frågor där målet är att hitta en gemensam hållbar linje oberoende av synsätt
- bredda och fördjupa sin kulturella allmänbildning och kunskap om olika livsåskådningar
- utveckla sin omdömes- och handlingsförmåga genom att lära sig reflektera över sitt eget och andras tänkande och handlande
- respektera och kunna motivera principer och handlingssätt som främjar de mänskliga rättigheterna, positiva möten mellan olika kulturer, samhällelig och global rättvisa samt en hållbar utveckling.
- *förstå sin egen inlärningsprocess och utveckla sin förmåga till självreglering (t.ex. att ta ansvar, reglera motivation, välja olika studietekniker och utveckla sina metakognitiva förmågor)*
- *lära sig att på ett ändamålsenligt sätt använda informations- och kommunikationsteknik i sin inläring och kommunikation.*

Bedömning

I livsåskådningskunskap ska man bedöma såväl den studerandes förmåga att skickligt och mångsidigt kunna analysera och uttrycka livsåskådningsfrågor som den allmänna

förståelsen för begreppet livssyn. Livsåskådningsfrågor är ofta personliga, men reflektionen kring dem bygger på intellektuella dygder, såsom kritiskt tänkande, konsekvens, entydighet och systematik. Vid bedömning och beskrivning av olika livsåskådningar, värderingar och föreställningar är det viktigare att kunna beakta olika synvinklar och alternativa synsätt än att enbart framföra sina åsikter.

Bedömningen ska stödja och utveckla den studerandes förmåga att utvärdera hur den egna livsåskådningen och identiteten utvecklas samt uppmuntra den studerande att planera och utveckla sina studier. Den studerandes kommunikativa färdigheter och allmänbildning i livsåskådningsfrågor ska betonas och beaktas på ett mångsidigt sätt i bedömningen av kurserna.

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basis av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål, planerar sitt eget arbete och gör val och beslut i anslutning till sin egen inlärnin samt planerar sin kompetensutveckling. Vid bedömningen kan man använda självutvärdering, kamratbedömning samt kontinuerlig och uppmuntrande feedback.

Obligatoriska kurser

1. Världsåskådning och kritiskt tänkande (LK1)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- förstå och kunna tillämpa begrepp som beskriver världsåskådningar, uppfatta samband mellan dem och kunna beskriva olika världsåskådnings särdrag och utgångspunkter
- förstå hur individuella och samhälleliga faktorer påverkar formandet av en världsåskådning och kunna beskriva hur ens egen världsbild och olika föreställningar som hänger samman med den har formats
- kunna kritiskt granska både sina egna och andras föreställningar samt information i olika medier
- kunna dra nytta av sina kunskaper i olika läroämnen för att forma sin livsåskådning och skilja mellan en vetenskaplig, icke vetenskaplig och ovetenskaplig världsbild.

Centralt innehåll

- begrepp som anknyter till världsåskådning, världsbild och livsåskådning, deras inbördes samband och roll i den egna livsåskådningen
- olika världsåskådningar – till exempel sekulära, religiösa, politiska och livsstilsrelaterade – samt undersökning av deras särdrag och utgångspunkter med hjälp av olika vetenskapliga verktyg
- undersökning av typiska kognitiva förvrängningar i samband med behandling av information och gestaltning av den omgivande verkligheten, såväl i eget som andras tänkande

- skolans, mediernas, politikens, vetenskapens, konstens, nöjesindustrins samt religiösa och kulturella samfunds inverkan på världsbilder och -åskådningar samt den egna livsåskådningen
- logiken enligt vilken medier och andra informationskällor fungerar, kritisk granskning av dem ur ett livsåskådningsperspektiv samt argumentationsanalys kring livsåskådningsfrågor, ur olika synvinklar

Kursens innehåll och läroämnets tvärvetenskapliga karaktär möjliggör att vilket som helst av de för alla gymnasier gemensamma temaområdena kan behandlas inom kursen. Kritiskt tänkande och bekännelser är centrala både i uppbyggandet av medborgarskap och levnadssätt samt i förståelse av olika kulturer och granskning av medier. Man kan med studerandena undersöka t.ex. individers eller samfunds globala ansvarstagande eller konflikter mellan olika förkunnelser i anknäpning till det globala ansvarstagandet.

2. Människan, identiteten och ett gott liv (LK2)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- känna till olika människosyner och kunna beskriva och bedöma hur olika människosyner och -ideal leder till olika och ibland motstridiga svar på viktiga livsfrågor
- kunna reflektera över faktorer som bidragit till den egna identiteten samt tillämpa alternativa människosyner och livsåskådningar i viktiga frågor som berör det egna livet
- förstå den etiska grunden för människovärdet, känna till de centrala dokumenten om mänskliga rättigheter och kunna tillämpa människorättstänkande i olika sammanhang, till exempel i frågor som gäller religions- och yttrandefrihet
- få kunskap om olika uppfattningar om ett gott liv och kunna beskriva och bedöma de världsåskådningar dessa uppfattningar bygger på
- utveckla sin förmåga att uttrycka sin identitet och livsåskådning, sina åsikter och känslor logiskt och kreativt och med respekt för jämställdhet och andra människor.

Centralt innehåll

- natur- och humanvetenskapliga, sekulära och religiösa, filosofiska och populärkulturella människosyner och -ideal
- grundläggande existentiella frågor: människorelationer, könsroller och sexualitet, studier och arbete, åldrande och död
- identitet, livsval och livsbalans: individens möjligheter att påverka sitt liv, arvsanlagens och miljöns betydelse
- människovärdet, mänsklig värdighet och mänskliga rättigheter, dokument om mänskliga rättigheter: FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, FN:s konvention om barnets rättigheter och Europakonventionen
- olika uppfattningar om ett gott liv samt vilken roll andra människor, djur och miljö spelar i ett gott liv

Kursens innehåll och läroämnets tvärvetenskapliga karaktär möjliggör att vilket

som helst av de för alla gymnasier gemensamma temaområdena kan behandlas inom kursen. Temaområdena kan betraktas som den egna tidsepokens ideal eller som utgångspunkt då man diskuterar existentiella frågor eller kriterier för ett gott liv.

Nationella fördjupade kurser

3. Individen och samhället (LK3)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- inse betydelsen av social gemenskap för mänskligheten och för den egna identiteten och få insikt i hur man kan dra nytta av positiva sociala sammanhang för att utveckla sin identitet
- förstå att man kan undersöka sociala företeelser, samhällsstrukturer och -förändringar vetenskapligt och inse att de har stor betydelse för individens livsval
- kunna uppfatta sin egen position som individ i olika grupper, som medborgare i en stat och som aktör i ett ekonomiskt system samt bedöma individens ansvar och möjligheter att påverka inom olika områden och utveckla sin förmåga att delta i samhället på ett konstruktivt sätt
- förstå och kunna motivera utgångspunkterna och principerna för mänskliga rättigheter, religions- och samvetsfrihet, jämställdhet, demokrati, fred, samhällelig och global rättvisa samt en hållbar utveckling
- kunna granska samhället och dess strukturer kritiskt samt utveckla sin fantasi och aktivitet när det gäller samhällsfrågor för att uppfatta framtida möjligheter och alternativa händelseförlopp som man också själv kan påverka.

Centralt innehåll

- människan som social varelse, interaktion och gemenskap mellan individer: det privata och det offentliga, erkännanderelationer och signifikanta andra, roller och gemensamma normer
- samhällsforskningens grunder, såsom sociala realiteter, samhällsstrukturer, och kännetecken för det moderna västerländska samhället samt hur dessa grunder påverkar individens liv
- sambandet mellan ekonomisk och politisk makt i dagens Finland och i den globala marknadsekonomin, följderna av individens val som konsument och medborgare på olika samhällsnivåer
- mänskliga rättigheter, religions- och samvetsfrihet, global rättvisa och en hållbar utveckling som moraliska och politiska villkor samt synsätt och handlingar som utgör hot mot dessa villkor, inklusive kränkningar av de mänskliga rättigheterna och förintelsen
- samhälleliga utopier och dystopier samt deras kritiska potential: ideal och skräckbilder som förstöringsglas och drivfjädrar i dagens samhälle

Kursens innehåll och läroämnets tvärvetenskapliga karaktär möjliggör att vilket som helst av de för alla gymnasier gemensamma temaområdena kan

behandlas inom kursen. Spänningen mellan individen och samfundet syns i alla temaområden. Det västerländska samhällets särdrag kan betraktas ur vilket som helst temaområdes synvinkel.

4. Kulturens inverkan på människans livsåskådning (LK4)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- förstå kulturens betydelse för mänskligheten och den egna livsåskådningen och få verktyg för att utveckla sin kulturella identitet på ett positivt sätt
- kunna använda begrepp inom kulturforskning och bilda sig en egen välgrundad åsikt i frågor som gäller kulturer samt kunna känna igen hatretorik och kunna skilja den från ansvarsfull yttrandefrihet
- uppfatta finskhet som en kontinuitet som utvecklas och förändras genom historien och som omfattar såväl yttre influenser som inre mångfald och minoritetskulturer
- förstå att kulturer befinner sig i interaktion med varandra och att ingen kultur har utvecklats isolerat, utan yttre influenser på de kulturella särdragen, såsom livsstil, språk, teknik och olika uppfattningar
- kunna förstå olika livsåskådnings- och identitetsrelaterade val och beslut samt se den kulturella mångfalden i världen som en rikedom och försvara jämlik behandling av alla kulturer.

Centralt innehåll

- begreppet kultur och kulturens betydelse, olika kulturella klassificeringar och sätt att ta del av kultur, kultur som meningsbaserad mänsklig verksamhet, olika teorier om kulturers utveckling och förhållande till varandra
- kulturarvet: olika seder och bruk, kulturellt självuttryck, kulturens inverkan på individens världsbild och livsåskådning, Unescos världsarvskonvention
- den finländska kulturens och identitetens historiska utveckling, mångfald och minoritetskulturer i Finland
- växelverkan mellan kulturer och civilisationer samt monokulturalismens omöjlighet: kulturell mångfald och global kultur samt deras olika inverkan på livsåskådningar och samhällen
- etnocentrism och rasism samt ömsesidig respekt och jämställdhet i olika kulturer i ett historiskt perspektiv

Kursens innehåll och läroämnets tvärvetenskapliga karaktär möjliggör att vilket som helst av de för alla gymnasier gemensamma temaområdena kan behandlas inom kursen. Kultur är en central aspekt hos alla temaområden: Hur formar t.ex. teknologiseringen den gemensamma kulturen och den individuella identiteten?

5. Livsåskådningarnas värld (LK5)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- utveckla sin förmåga att läsa, tolka och förstå olika religiösa och icke religiösa världsåskådningar samt jämföra deras utgångspunkter och livsstil med sin egen livsåskådning
- förstå att världsåskådningar, religion och religiositet är historiskt uppkomna, mångfasetterade och föränderliga fenomen med stor kulturell och samhällslig betydelse
- få kunskap om vetenskaplig forskning, definition och förklaring av religioner, religiositet och irreligiositet samt uppfatta forskningens utgångspunkter och mål
- behärska begrepp samt kunskaper och färdigheter som behövs för att kunna analysera och reflektera kring världsåskådningsfrågor, till exempel frågor med anknytning till sekulär humanism och religioner, och kunna bilda sig en egen välgrundad åsikt i frågorna
- fördjupa sig i religionskritikens centrala argument och lära känna humanismens och fritänkandets historia
- fördjupa sig i Mellanösterns religioner och i några andra religioner och världsåskådningar och uppfatta deras särdrag, inre mångfald samt inflytande på kulturen och samhället, i synnerhet ur finländskt perspektiv.

Centralt innehåll

- undersökning, definition och förklaring av livsåskådning och religion samt religiositet och irreligiositet, olika uppfattningar om religioners ursprung
- begrepp som används vid tolkning av religiösa fenomen, såsom myt, rit, symbolteism och helig
- de världsåskådningar som religionskritik, ateism, agnosticism och sekulär humanism grundar sig på
- kristendomens, islams, judendomens samt några andra religioners och världsåskådningars historiska och geografiska utbredning och uppdelning, heliga skrifter, lära, livsstil och förhållande till samhället
- hur vår tids mest betydande världsåskådningar, såsom sekulär humanism och de stora världsreligionerna förhåller sig till samhället, seder och bruk, moral, politik och vetenskap; liberal och fundamentalistisk religiositet, sekularisering och irreligiositet

Kursens innehåll och läroämnets tvärvetenskapliga karaktär möjliggör att vilket som helst av de för alla gymnasier gemensamma temaområdena kan behandlas inom kursen. Med studerandena kan man t.ex. bekanta sig med hur olika åskådningar formar medborgarskap eller levnadssätt.

Under kursen kan man i mån av möjlighet bekanta sig med religiösa och ickereligiösa rörelser i huvudstadsregionen.

6. Teknologi, världsåskådningar och mänsklighetens framtid (LK6)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- känna till historiskt, kulturellt och ideologiskt viktiga vändpunkter i mänsklighetens sätt att leva och hur de påverkat och påverkar nutida världsåskådningar
- förstå kulturers och samhällsformers kontingenta och strukturella natur
- kunna bedöma betydelsen av evolutionen, abstrakta etiska system, upplysningen och den vetenskapstekniska revolutionen för nutida världsåskådningar och för sin egen livsåskådning
- förstå olika attityder till teknologin och dess utveckling samt förstå hur de teknologiska och tekniska förändringarna står i relation till förändringar i miljön, samhället och kulturen
- kunna bedöma vilken roll den teknologiska utvecklingen spelar för en hållbar framtid samt kunna ta del av diskussioner om mänsklighetens och jordens framtid.

Centralt innehåll

- människans evolution och den kulturella evolutionen: språkets roll för uppkomsten av mänskliga kulturer och innovativitet
- utvecklingen av de stora filosofernas, världsåskådningarnas och religionernas etiska och ideologiska grunder till abstrakta och allmänmänskliga fenomen
- vändpunkter gällande människans världsbilder och världsåskådningar samt tekniska genombrott som påverkat människans uppfattning om världen och sig själv: människan som en aktör som aktivt påverkar sitt liv och sin omgivning
- från myten om Prometheus till tekniska utopier och dystopier, människans förhållande till upplysningens ideal och den tekniska utvecklingen
- framtidsforskning, artificiell intelligens, humanism, transhumanism och kritik av dessa med stöd av de nyaste forskningsresultaten

Kursens innehåll och läroämnets tvärvetenskapliga karaktär möjliggör att vilket som helst av de för alla gymnasier gemensamma temaområdena kan behandlas inom kursen. Framtidsorientering är en naturlig synvinkel; med studerandena kan man t.ex. begrunda hurdan framtid vi håller på att bygga upp och vad vi kan kräva av oss själva och andra ur olika temaområdets synvinkel.

5.17 Hälsokunskap

Hälsokunskap är ett läroämne som vilar på tvärvetenskaplig grund och har som mål att främja kunskap som stödjer hälsa, välbefinnande och trygghet. Utgångspunkten för läroämnet är respekt för livet och ett värdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna. Hälsa ses som fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande samt funktions- och arbetsförmåga. Företeelser med anknytning till hälsa och trygghet ska granskas inom olika delområden i läroämnet hälsokunskap. Dessa delområden innefattar hälsorelaterade kunskaper och färdigheter, självkännedom, kritiskt tänkande och etiskt ansvar.

I undervisningen i hälsokunskap i gymnasiet ska hälsa och sjukdomar, hälsofrämjande arbete samt förebyggande och vård av sjukdomar behandlas utgående från erfarenhet och forskning samt ur individens, familjens, gruppens, samhällets och ur globalt perspektiv. Vid sidan av teoretiska kunskaper och praktiska färdigheter i fråga om hälsa och sjukdom omfattar hälsokunskap även förmåga att söka information om hälsa, att kritiskt bedöma, tolka och tillämpa informationen samt förstå hur miljö och arv påverkar hälsan. Till ämnet hälsokunskap hör också att kunna reflektera kring värderingar som gäller hälsa och beskriva olika hälsokulturer samt hälsa och sjukdomar i ett historiskt perspektiv och i en internationell värld.

Undervisningen i hälsokunskap ska samarbeta med undervisningen i övriga läroämnena och de studerande ska delta i utvecklandet av den gemensamma studerandevården med hjälp av sina kunskaper inom hälsokunskapsområdet.

Hälsa, sjukdomar samt främjande av hälsa och preventiva hälsoåtgärder kan i Vanda granskas ur en lokal synvinkel genom att utnyttja aktörer inom hälsosektorn, till exempel forskningsinstitutioner och hälsocentraler. Även de studerandes egna erfarenheter kan utnyttjas inom undervisningen. Inom undervisningen betonas Vandas värderingar; hållbar utveckling, innovativitet och samhörighet.

Mål för undervisningen

Målen för undervisningen i hälsokunskap är att den studerande ska

- kunna iaktta och förklara företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom som mångdimensionella helheter ur individens, gruppens och samhällets samt ur ett globalt perspektiv
- förstå skillnaden mellan erfarenhet och vetenskaplig kunskap när det gäller att förklara risker, orsaker, effektmekanismer och följder i anknytning till hälsa och sjukdom
- kunna främja sin egen och omgivningens hälsa och trygghet, förstå principerna för förebyggande och vård av de vanligaste sjukdomarna samt åtgärder som vidtas som egenvård och för att skydda den mentala hälsan

- lära sig olika sätt att söka information om hälsa, använda hälsorelaterade begrepp på ett korrekt sätt samt kritiskt kunna bedöma och tolka information om hälsa och sjukdomar, kommunikation kring hälsofrågor och olika företeelser i olika hälsokulturer
- reflektera över etiska frågor förknippade med hälsa och kunna motivera sina åsikter
- förstå hur samhällsförhållanden, hälso- och övriga samhällspolitiska beslut påverkar folkhälsan, skillnaderna mellan olika befolkningsgrupper, strukturerna inom hälso- och sjukvården samt människors hälsobeteende.

Målsättningen är att de studerande ska få en inblick både i hur politisk beslutsfattning och politiska åtgärder såväl som det egna agerandet påverkar den hållbara utvecklingen och miljön. De studerande får en inblick i hur lokalpolitik påverkar hälsotjänster och hälsa överlag i Vanda.

Bedömning

Bedömningen ska fokusera på hur målen nåtts inom de olika delområdena av hälsokunskap med betoning på målen och det centrala innehållet i varje kurs. Vid bedömningen ska läraren fästa uppmärksamhet vid den studerandes förmåga att förstå information och orsakssamband gällande hälsa och sjukdom samt att tillämpa, analysera, bedöma och kombinera information från olika källor. Vid bedömningen ska även beaktas hur den studerandes praktiska färdigheter har utvecklats. Bedömning och respons under läroprocessen hjälper den studerande att utveckla sin förmåga att reflektera över etiska värderingar om hälsa och sjukdom, att motivera sitt sätt att sköta sin hälsa samt att kritiskt granska samhälleliga beslut om hälsa och sjukdom. Kursvitsordet ska basera sig på kontinuerlig och mångsidig bedömning av den studerandes färdigheter inom de olika delområdena av hälsokunskap. Den studerandes värderingar, attityder, hälsobeteende eller övriga personliga egenskaper ska inte bedömas.

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål och planerar sin kompetensutveckling.

Bedömningen verkställs på ett mångsidigt sätt och beaktar de olika styrkorna hos de studerande. Självutvärdering och kamratutvärdering kan utnyttjas i mån av möjlighet.

Obligatorisk kurs

1. Hälsans byggstenar (HÄ1)

Den obligatoriska kursen ska fördjupa den hälsokunskap som den studerande tillägnat sig i den grundläggande utbildningen och förståelsen för främjandet av hälsa och välbefinnande. Den studerande ska också lära sig att identifiera och bedöma

förutsättningarna för hälsa i sitt eget liv, den närmaste omgivningen och miljön samt i det samhälleliga beslutsfattandet. Viktigt är också att utveckla kunskaper i egenvård och hälsa i vardagen, skydda den mentala hälsan och behandla aktuella frågor samt frågor som de studerande tar upp.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- fördjupa sina kunskaper om hälsa i vardagen, förstå vilka faktorer som påverkar den fysiska, psykiska och sociala arbets- och funktionsförmågan och kunna bedöma hur de förverkligas och vilken betydelse de har i den egna livsstilen och omgivningen
- kunna söka, använda och bedöma information om hälsa och sjukdomar samt reflektera över fenomen förknippade med hälsokulturen, medier och den tekniska utvecklingen ur etiskt och hälsorelaterat perspektiv
- känna igen och förstå teorier, modeller och företeelser som belyser hälsa och sjukdomar samt hälsovanor ur forsknings- och erfarenhetsperspektiv
- tillämpa modeller och tillvägagångssätt inom egenvård
- veta vad folksjukdomar och de vanligaste smittsamma sjukdomarna innebär ur individens och samhällets perspektiv och fundera över hur de kan förebyggas och vilka faktorer som inverkar på uppkomsten av hälsoskillnader i samhället.

Centralt innehåll

- den fysiska, psykiska och sociala funktions-, studie- och arbetsförmågan: hälsofrämjande motion och föda, viktkontroll, sömn och vila, sexuell hälsa, elevhälsa
- omsorg om den egna hälsan och övriga färdigheter i egenvård, livräddande första hjälp
- olika former av beroende, tobak, alkohol och droger, spel- och nätberoende
- folksjukdomar och vanliga smittsamma sjukdomar
- centrala biologiska, psykologiska och kulturella fenomen, teorier och modeller som belyser hälsa, hälsovanor och -problem

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- *lära sig om faktorer som påverkar den egna hälsan både på kort- och långsikt*
- *känna till den egna närmiljöns inverkan på hälsan*
- *få en inblick i hur man undersöker finländarnas hälsa.*

Centralt innehåll

- *De studerande uppmuntras till att fundera över faktorer som påverkar arbetsförmågan, välmåendet och tryggheten i den egna skolomgivningen.*
- *Under kursen kan man fundera över riskfaktorer som skapar segregering av hälsa inom kommunen, samt över de vanligaste folk- och infektionssjukdomarna och deras prevention på ett lokalt plan.*

Nationella fördjupade kurser

2. Människan, miljön och hälsan (HÄ2)

Under kursen granskas hälsa, välbefinnande och trygghet som resurser samt social hållbarhet som ett mål för en hållbar framtid. Kursen fokuserar också på att undersöka hur arvs- och miljöfaktorer påverkar hälsan och funktionsförmågan.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- uppfatta och bedöma hur arvs- och miljöfaktorer, såsom den psykosociala, byggda och naturliga miljön, står i samband med och påverkar hälsan och funktionsförmågan
- uppfatta skeenden som hör till utvecklingen och livet och kunna presentera olika sätt att hantera och klara av dem
- kunna tillämpa sin hälsokunskap i frågor som gäller hälsa, sjukdom och trygghet och för att begrunda värderingar som är förknippade med dem
- kunna bedöma betydelsen av socialt stöd och samspel för hälsan, redogöra för centrala faktorer och mekanismer som påverkar den mentala hälsan samt beskriva alternativa lösningar för att hantera kriser
- kunna tolka och kritiskt bedöma olika fenomen i anslutning till hälsokommunikation
- kunna motivera och bedöma hur val i fråga om levnadsvanor, kultur och miljö påverkar hälsan och välbefinnandet
- kunna analysera faktorer som gäller trygghet och förebyggande av våld och förstå vikten av att respektera och skydda den personliga integriteten i olika kommunikationssituationer, grupper och omgivningar.

Centralt innehåll

- hur arvet, naturmiljöer, den byggda miljön, den psykosociala miljön och olika grupper påverkar hälsan
- hälsa och liv, döden som en del av livet
- mänskliga relationer och socialt stöd
- sexualitet och sexuella rättigheter, sexuell och reproduktiv hälsa
- faktorer som skyddar respektive belastar den mentala hälsan
- olika kriser och krishantering
- arbetshälsa och ergonomi
- trygghet och förebyggande av våld
- betydelsen av medie- och kulturmiljöer samt hälsokommunikation och kritisk tolkning av dem

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- *inse hur det egna agerandet påverkar det vardagliga livet, samhället idag och i framtiden.*

Centralt innehåll

- *Den egna när- och skolmiljön kan utnyttjas inom undervisning av välmående på arbetet, välmående hos studerande och ergonomiska aspekter.*
- *Samarbete med lokala aktörer inom hälsovårdssektorn och den tredje sektorn kan ingå i kursen.*

3. Hälsa och forskning (HÄ3)

Kursen ska ge en helhetsbild av den historiska utvecklingen och de viktigaste framtida utmaningarna vad gäller främjande av hälsa och förebyggande av sjukdomar. Kursen ska stärka den studerandes förmåga att inhämta och bedöma hälsorelaterad vetenskaplig kunskap och vardagskunskap och att tillämpa sin hälsokunskap som en aktiv medborgare. Under kursen ska den studerande lära sig att kritiskt bedöma faktorer som påverkar hälsan och att reflektera kring möjligheterna att med hjälp av forskning och beslutsfattande främja hälsan i den närmaste omgivningen, i samhället och globalt.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna beskriva och analysera hur samhällsförhållandena, hälso- och den övriga samhällspolitiken, tekniken samt hälso- och sjukvårdstjänsterna har förändrats och utvecklats och vilket samband de har med befolkningens hälsa
- kunna bedöma faktorer som påverkar hälsa och ojämlikhet i hälsa i Finland och globalt och kunna beskriva faktorer som bidrar till minskade hälsoskillnader
- kunna inhämta och bedöma hälsorelaterad vetenskaplig kunskap och vardagskunskap samt planera mindre hälsoundersökningar eller mätningar av funktionsförmågan
- undersöka den vetenskapliga forskningens möjligheter i främjandet av hälsa samt förebyggande och vård av sjukdomar
- kunna reflektera kring etiska frågor förknippade med hälsa och sjukdom
- identifiera centrala globala hälsofrågor och förstå vilken roll och uppgift de organisationer som arbetar med dem har för att främja hälsan.

Centralt innehåll

- hur samhällsförhållandena, hälso- och den övriga samhällspolitiken, den vetenskapliga forskningen, uppfattningen om hälsa samt tekniken utvecklats och förändrats och vilket samband de har med befolkningens hälsa
- hur hälso- och socialtjänsterna utvecklats, förändrats och vilket samband de har med befolkningens hälsa, centrala aktörer inom hälso- och socialvård
- hälsoskillnader och faktorer som påverkar dem i Finland och i världen, minskning av hälsoskillnader
- undersökning av hälsa och hälsobeteende

- centrala etiska och rättsliga frågor i anslutning till hälsa och sjukdom, patientens rättigheter
- globala hälsofrågor och hur de går att påverka

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- använda mångsidiga tillvägagångssätt då hen söker fram bakgrundsinformation till forskningsprojektet
- förhålla sig kritiskt till olika källor och medier.

Centralt innehåll

- Studerande uppmuntras till att studera den egna närmiljön och det lokala samhället samt till att främja välmåendet lokalt genom att utnyttja de forskningsresultat som framgår ur den egna studien.
- Kommunalpolitiska besluts inverknings på hälsan och tryggheten i Vanda kan studeras.

Skolvisa tillämpade kurser

4. Repetitionskurs (HÄ t4)

Kursen förbereder de studerande så brett som möjligt inför studentskrivningarna i realämnena biologi, geografi och hälsokunskap. Kursen kan registreras som en tillämpad kurs i ett av dessa ämnen beroende på den studerandes huvudfokus.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- få en överblick av de viktigaste helheterna inom respektive läroämne
- få praktiska tips för goda essäsvär
- uppnå det tekniska kunnande som behövs inför de elektroniska studentskrivningarna
- förbereda sig mentalt inför realprovet

Centralt innehåll

- Kännetecken på goda svar inom naturvetenskaper
- Vetenskapligt tänkande och dispositionen av vetenskaplig text
- Repetition av vad som kännetecknar vetenskaplig forskning
- Genomgång av de viktigaste ämneshelheterna inom respektive ämne
- Tvärvetenskapligt tänkande; paralleller mellan olika läroämnena

Bedömning

Kursen bedöms som godkänd eller icke-godkänd (A/U).

5.18 Gymnastik

Syftet med undervisningen i gymnastik är att ge de studerande sådana kunskaper och färdigheter som behövs för att kunna upprätthålla och utveckla sin fysiska, sociala och psykiska funktionsförmåga och hälsa. Gymnastikundervisningen ska stödja de studerande att på ett ansvarsfullt sätt upprätthålla sin fysiska aktivitet, funktions- och studieförmåga och motverka en passiv livsstil. Betydelsen av en aktiv livsstil och motion som främjar hälsan och välbefinnandet ska betonas i undervisningen. I undervisningen i gymnastik ska de studerande få uppleva glädje, känslan av att lyckas och känna att de har fysisk kapacitet samt lära sig olika sätt att upprätthålla och utveckla sin kondition. I undervisningen i gymnastik ska man främja alla studerandes jämlikhet, likabehandling, delaktighet, samarbetsförmåga samt färdigheter för en hållbar livsstil och förmåga att ta hänsyn till andra. Gymnastikundervisningen ska även stärka gemenskapen bland de studerande.

Gymnastikens uppdrag och mål ska förverkligas genom undervisning i sommar- och vinteraktiviteter samt inomhus- och utomhusaktiviteter och genom att mångsidigt beakta vilka möjligheter studiemiljöerna erbjuder. Innehållet som gäller funktionsförmåga ska genomföras i samarbete med hälsokunskapen. Den psykiska och fysiska tryggheten och säkerheten ska beaktas i undervisningen och vid gruppbildning. De studerande ska delta i planeringen av aktiviteter samt ta ansvar för sin egen och gruppens aktiviteter. Användning av sportteknologi kan bidra till att nå målen för undervisningen. Vid differentiering av undervisningen ska de studerandes individuella utgångspunkter och utvecklingsbehov beaktas.

Vandagymnasiernas särprägel i innehållet är att göra tillsammans, stödja en aktiv livsstil och främja studerandes välmående.

Samhörighet och att göra tillsammans främjas i mån av möjlighet genom samarbete med andra läroanstalter samt genom ett internt ämnesövergripande arbete. Motion och idrott utövas med respekt för omgivningen, genom utnyttjande av befintlig teknologi samt genom att de studerande uppmuntras till innovation.

I undervisningen poängteras självstyre samt förmågan att lära sig att lära.

Mål för undervisningen

Målet för undervisningen i gymnastik är att främja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Den studerande ska lära sig att röra på sig aktivt och tryggt och att upprätthålla sin fysiska aktivitet och funktionsförmåga.

Beträffande den fysiska funktionsförmågan är målet att lära sig tillämpa sina grundläggande fysiska kunskaper och färdigheter i olika gymnastikövningar,

gymnastikformer och idrottsgrenar under olika årstider och i olika förhållanden. Den studerande ska lära sig bedöma och utgående från bedömningen träna sina fysiska egenskaper (styrka, uthållighet, rörlighet och snabbhet). Till gymnastikundervisningens mål för den sociala och psykiska funktionsförmågan hör att lära sig att försöka sitt bästa, arbeta aktivt, utveckla sig själv långsiktigt och respektera andra. Den studerande ska ta ansvar för sina egna och gemensamma aktiviteter, ta hänsyn till andra och lära sig att hjälpa och stödja andra under gymnastiklektionerna.

Gymnastikundervisningens mål är att ta i beaktande Vanda stads värderingar hållbar utveckling, innovativitet och gemenskap. Målen och de centrala innehållen varierar i de olika kurserna. Gymnastikundervisningens centrala mål i Vandagymnasier är att stödja inläringen av inläring. Studerande uppmuntras till att utöva motion långsiktigt, målmedvetet och ihärdigt.

Bedömning

Syftet med bedömningen i gymnastik är att ge den studerande respons på hur målen för undervisningen nåtts och hur studierna förlöpt och att främja den studerandes lärande. Bedömningen i gymnastik ska beskriva hur målen för undervisningen nåtts såväl i fråga om den fysiska funktionsförmågan som i fråga om den sociala och psykiska funktionsförmågan. Den studerandes fysiska konditionsnivå ska inte användas som grund för bedömningen. Den studerandes hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i undervisningen och bedömningen.

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål och planerar sin kompetensutveckling. I bedömningen används mångsidiga bedömningsmetoder som t.ex. IKT-verktyg i självutvärdering, kamratutvärdering och utvärderingssamtal med läraren. De studerande får kontinuerlig och positiv feedback om inlärningsprocessen. Kriterier för ett godkänt vitsord är tillräcklig närvaro och deltagande, tillräcklig uppvisning av fysisk, psykisk och socialt aktivitet enligt överenskomna mål. De studerande kan också utvärdera sig själv.

Obligatoriska kurser

De obligatoriska kurserna ska fördjupa de kunskaper och färdigheter i gymnastik som inhämtats i grundskolan och de studerande ska ges möjlighet att mångsidigt bekanta sig med nya gymnastikformer och idrottsgrenar. Undervisningen ska stödja de studerandes funktionsförmåga, totala välbefinnande och utveckling mot delaktighet samt uppmuntra dem att utöva motion som främjar hälsan och att tillägna sig en aktiv livsstil.

1. Motion ger energi (GY1)

Målet är att den studerande ska förstå att fysisk aktivitet och funktionsförmåga är en grundläggande förutsättning för hälsa och välbefinnande. Den studerande ska utveckla sina fysiska färdigheter och sin kroppsliga uttrycksförmåga och få kunskaper och erfarenheter av mångsidig träning av fysiska egenskaper. Den studerande ska få erfarenheter av att utöva idrott gemensamt enligt principen om rent spel. Uppfattningen om den egna fysiska kapaciteten stärks när den studerande lär sig nytt och upplever glädje och avkoppling i gymnastiken.

Centralt innehåll i kursen är tillämpning av grundläggande fysiska färdigheter och träning av fysiska egenskaper i olika gymnastikövningar, gymnastikformer och idrottsgrenar genom att mångsidigt utnyttja möjligheterna i studiemiljön.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- *lära sig att ta hand om och utveckla sin egen funktionsförmåga, i synnerhet utveckla de olika delområdena av den fysiska funktionsförmågan*
- *förstå hur funktionsförmågan påverkar det egna välbefinnandet.*
- *lära sig att uppskatta sin egen fysiska kapacitet genom positiva erfarenheter, glädje och avkoppling genom fysisk aktivitet.*
- *stärka också den sociala förmågan och samhörigheten.*

Centralt innehåll

För att förstå och upprätthålla fysisk aktivitet och funktionsförmåga övas grund- och sensomotoriska färdigheter samt kroppsuppfattning t.ex. genom:

- *Motion i naturen*
- *Friidrott*
- *Bollspel*
- *Aktiviteter i vatten*
- *Aktiviteter i enlighet med olika årstider*
- *Kropps- och muskelvård*
- *Musikgymnastik*
- *Muskelträning*
- *Studerande gör möjligen en motionsdagbok*

2. En aktiv livsstil (GY2)

Målet är att undervisa och uppmuntra den studerande att tillägna sig en motions- och hälsoinriktad livsstil och få tillräcklig fysisk aktivitet varje dag. Den studerande ska vägledas att förstå att fysisk aktivitet som stödjer funktionsförmågan, hälsan och välbefinnandet förutom idrottsintressen också består av vardagsval och undvikande av långvarigt sittande.

Centralt innehåll i kursen: utvärdering av fysiska egenskaper, motion som belastar andnings- och cirkulationsorgan, muskelträning och kroppsvård. De studerande ska vägledas att iaktta sina vanor och val i vardagen ur ett perspektiv av fysisk aktivitet och hälsa. De ska få handledning och respons som uppmuntrar till en motions- och hälsoinriktad livsstil och en aktiv vardag.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- *erhålla en sund och aktiv livsstil och uppmuntras till att inse motionens betydelse för det fysiska, psykiska och sociala välbefinnandet. Positiva erfarenheter inom idrott och motion stärker den psykiska aktiviteten och hjälper studerande att orka i skolarbetet.*
- *delta i aktiviteter som utvecklar fysiska och motoriska egenskaper och stöder en balanserad tillväxt och mognad. Genom aktiviteterna stärks också den sociala förmågan och samhörigheten.*
- *ledas till att ta ansvar, till att förstå betydelsen av rent spel och till att iaktta goda vanor samt upprätthålla en aktiv livsstil.*

Centralt innehåll

Kursinnehållet är mångsidigt och varierande och består bl.a av

- *Kropp- och muskelvård*
- *Musikgymnastik*
- *Muskelträning*
- *Bollspel*
- *Aktiviteter i enlighet med olika årstider*
- *Studerande kartlägger möjligen sitt personliga förhållande till nyttomotion*

Nationella fördjupade kurser

Syftet med kurserna är att utöva motion som främjar det totala välbefinnandet och hälsan, lära sig ta ansvar för egna och gemensamma aktiviteter samt få positiva upplevelser av sin egen kropp, sin fysiska kapacitet och den sociala gemenskapen. Läraren ska precisera innehållet i de fördjupade kurserna tillsammans med gruppen.

3. Motion och hälsa (GY3)

Kursen ska särskilt fördjupa kunskaper och färdigheter som anknyter till den fysiska funktionsförmågan. Kursens syfte är att främja regelbunden motion samt att iaktta och utveckla sina fysiska egenskaper. Läraren ska leda planeringen och genomförandet av ett motionsprogram. Motionsprogrammet ska i mån av möjlighet genomföras med hjälp av sportteknologi.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- utveckla sin förmåga i att planera och genomföra motionerande regelbundet.
- lära sig ge och ta emot kritik
- lära sig leda en grupp
- öva sin förmåga att planera kontinuerliga helheter

Centralt innehåll

- Kursen kan samarbeta med hälsokunskapen
- Planering och genomförande av motionsprogram
- Studerande tränar samarbete, både i planering och genomförande
- Studerande bekantar sig i mån av möjlighet med befintlig sportteknologi
- Studerande planerar relevanta motionsprogram enligt målgruppens nivå
- Studerande utvecklar vanan i att uppträda inför andra genom att leda en grupp
- Studeranden bekantar sig med motionsmöjligheter i närmiljön

4. Att motionera tillsammans (GY4)

Kursen ska särskilt fördjupa kunskaper och färdigheter som anknyter till den sociala funktionsförmågan. Syftet med kursen är att främja de studerandes sociala gemenskap. Arbetssätten ska präglas av de studerandes delaktighet, aktivitet och samverkan. Kursinnehållet kan bestå av någon gemensam aktivitet, till exempel de gamlas dans eller någon annan projekthelhet.

Under kursen tränas olika former av gruppdynamik, teamarbete samt samarbetsförmåga.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- lära sig teamarbete samt samarbetsförmåga
- stärka gemenskap och delaktighet i grupp via gemensamma upplevelser
- lära sig att uppträda framför en större publik

Centralt innehåll

- Studerande bekantar sig med traditionella danser
- Övning i ett tiotal traditionella danser
- Studerande lär sig ansvarstagande och samarbete i grupp som har olika uppgifter som behövs för att uppvisningen av danserna ska lyckas
- Studerande tar ansvar för en del av koreografierna i danserna
- Uppvisning av danserna för studerande och släktingar

5. Motion och välbefinnande (GY5)

Kursen ska särskilt fördjupa kunskaper och färdigheter som anknyter till den psykiska funktionsförmågan. Syftet med kursen är att hjälpa de studerande att orka och att öka sin studieförmåga genom avslappnande och stimulerande upplevelser av motion och idrott. Mångsidiga gymnastikövningar ger möjlighet till delaktighet, känsla av fysisk kapacitet och erfarenheter av att uttrycka sig med kroppen.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *få nya motionsupplevelser och erfarenheter*
- *få en stärkt gemenskap och delaktighet i grupp via gemensamma upplevelser*
- *få ge uttryck till sina egna idéer och kreativitet*
- *hitta motionsformer och motionsomgivningar som stödjer både den fysiska och psykiska funktionsförmågan.*
- *finna en regelbunden motionsform med tanke på framtiden.*

Centralt innehåll

- *Studerande ges möjlighet att bekanta sig med olika, mer annorlunda motionsformer samt nya omgivningar jämfört med tidigare gymnastikkurser.*
- *I mån av möjlighet görs besök till olika idrotts- och motionsanläggningar som ligger lokalt eller i närregionerna.*
- *Aktiviteterna sker både utomhus och inomhus.*

6. Kurs i alpina grenar (Gyt6)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- *utveckla sina kunskaper i olika alpina grenar*
- *få nya erfarenheter och färdigheter i en mindre bekant alpin gren*
- *träna samarbete och tolerans inom gruppen*
- *känna sammanhållning inom gruppen via positiva erfarenheter tillsammans.*

Centralt innehåll

- *Kursen går av stapeln i ett skidcenter.*
- *Studerande bor och övernattar tillsammans under kursen och sköter vardagssysslor tillsammans inom gruppen.*
- *Kursen fördjupar kunskaperna i olika alpina grenar.*
- *Kursen ger nya erfarenheter i mindre bekanta alpina grenar*
- *Vissa delmoment filmas och analyseras*

- *Studerande får feedback för att få stöd i sin utvecklingen i alpin åkning.*

GY7–20 Individuell träning

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- *utveckla sitt idrottsutövande*
- *lära sig planera sin träning*
- *lära sig välja de optimala träningsmetoderna*
- *lära sig de centrala faktorerna i livsstilen som är betydelsefulla för att prestera optimalt i tränings- och tävlingsverksamhet.*

Centralt innehåll

- *Studeranden och tränaren planerar träningsmetoder och sammansättning av individuellt anpassade träningsprogram. Studeranden och tränaren planerar träningsmetoder*
- *Genomförande av individuellt anpassade träningsprogram baserad på individuell utveckling*
- *I träningen väljer den studerande sådana metoder som kan vara av betydelse för att förbättra resultatet och för att förebygga skador.*

Bedömning

- *avlagd/underkänd*
- *kriterier för godkänd kurs: Bokföring av träningar, inlämnad dokumentering med tränarens underskrift. Lämnas in under provveckan.*

5.19 Musik

Undervisningen i musik i gymnasiet har som utgångspunkt att musik är en central del av kulturen och all mänsklig verksamhet. Målet för musikundervisningen är att de studerande ska bli medvetna om och fördjupa sitt förhållande till musiken. Ett personligt förhållande till musiken stärker självkännet och det totala välbefinnandet samt stödjer självkänslan. De studerande ska lära sig att förstå och värdesätta olika musikaliska former och deras betydelse. Studierna i musik ska ge upplevelser, erfarenheter, kunskaper och färdigheter samt möjlighet att använda fantasin. På detta sätt stärks de studerandes musikaliska bildning och de uppmuntras till kreativt konstnärligt tänkande och ett livslångt intresse för musik.

Det väsentliga i musikundervisningen och det musikaliska lärandet är att de studerande får uttrycka sig, samverka och får positiva upplevelser. Det musikaliska kunnandet, liksom förmågan att tänka kreativt och kritiskt, ska utvecklas i samverkan med andra. Att musicera tillsammans är en unik form av gruppssamverkan som stärker de sociala och kommunikativa färdigheterna. Att sjunga, spela, lyssna och kreativt producera ska utgöra både arbetssätt och centralt innehåll i undervisningen, som kan berikas genom att musiken kombineras med andra konstnärliga uttrycksformer. I valet av innehåll ska de studerandes olika färdigheter och intressen beaktas. Målet är att kurserna i musik ska erbjuda varje studerande meningsfulla musikaliska övningar.

I egenskap av konstämne ska musiken skapa kulturell verksamhet i skolan och stärka gemenskapen. Musiken ska vara en viktig del av gymnasiets fester och andra evenemang. Genom studier i musik fördjupas kunskapen om den egna kulturen och andra kulturer. Musiken hjälper oss att värdesätta kulturell mångfald och förstå hur olika kulturer och konstarter samverkar. De studerande ska utveckla sin förmåga att arbeta konstnärligt, att aktivt påverka kulturen, att utnyttja teknik för att uttrycka sig musikaliskt och att kritiskt granska mediernas musikutbud.

I musikundervisningen vid gymnasierna i Vanda stad är avsikten att utveckla kreativt skapande och produktivitet. Genom att skapa och uppleva tillsammans förstärker man färdigheter att tänka och kommunicera. Interaktivitet och tolerans är vårt gemensamma mål.

De studerande uppmuntras till självstyrning och initiativtagande samt ett processinriktat arbetssätt både självständigt och i grupp. Förutom de traditionella metoderna och verktygen kan man även dra nytta av de möjligheter som IKT erbjuder, t.ex. mobil- och nätteknologi, samt elektroniska inlärningsmetoder.

Mål för undervisningen

Målen för musikundervisningen är att den studerande ska

Musikens betydelse för välbefinnandet

- bli medveten om sitt eget förhållande till musik och lära sig använda musik för att främja sitt välbefinnande
- lära sig att respektera olika uppfattningar om musik

Musikaliskt kunnande

- lära sig att uttrycka sig musikaliskt genom att sjunga, spela och komponera
- utveckla sin förmåga att lyssna på musik och tolka musiken, också medan man musicerar
- fördjupa sina kunskaper om olika musikstilar, -genrer och musikhistoria

Kulturell förståelse och multilitteracitet

- bli medveten om sin egen kulturella identitet och lära sig förstå mångfalden av musikkulturer samt kunna ta del av interkulturell kommunikation också i internationella sammanhang
- lära sig att uppfatta ljudets och musikens påverkan i vardagliga miljöer
- lära sig att tolka användningen av ljud och musik i medierna

Att lära sig lära

- kunna arbeta ansvarsfullt och långsiktigt i aktiv samverkan med sin grupp
- kunna ställa upp mål för sina musikstudier samt utvärdera sitt arbete och styra det i riktning mot målen.

Musikundervisningen i Vanda beaktar stadens värden, såsom innovativitet, samhörighet och hållbar utveckling.

Bedömning

I undervisningen i musik ska bedömningen på ett positivt sätt stödja och fördjupa varje studerandes musikaliska utveckling och förhållande till musiken. Under lärprocessen ska den studerande få och ge mångsidig respons, vilket stödjer den studerande då det gäller att utvärdera och underlätta det egna lärandet.

Bedömningen ska ske i en förtroendefull och trygg atmosfär och fokusera på hela den musikaliska processen och på de mål som ställts upp för studierna. Vid bedömningen bör man ta hänsyn till den studerandes utgångsnivå och till att den studerandes kunnande kan komma till uttryck inom vilket musikaliskt delområde som helst. Det som ska bedömas är den studerandes musikaliska aktivitet i skolan, inte den studerandes allmänna musikalitet.

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål och planerar sin kompetensutveckling.

Obligatoriska kurser

1. Musiken och jag (MU1)

Kursens mål är att den studerande ska hitta sitt eget sätt att ta del av och skapa musik. Den studerande ska genom att delta i musikalisk verksamhet få erfarenheter av att musicera, fördjupa sitt kunnande och reflektera över sin roll som musikåhörare, -tolkare, -skapare och användare av kulturtjänster. Utifrån sitt personliga förhållande till musiken ska varje studerande uppnå insikt i musikens betydelse i livet och i kommunikationen mellan människor. Under kursen ska de studerande bekanta sig med varandras musikintressen och med det lokala musiklivet.

Den studerande ska utveckla sin röst användning och sin förmåga att spela något instrument för att utveckla sitt musikaliska uttryck och tänkande. Under kursen ska den studerandes kännedom om musik och musikaliska begrepp fördjupas genom praktiskt musicerande. Den studerande ska lära sig att iakttä sin ljudmiljö och bli insatt i hörselvård.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *hitta sitt eget sätt att ta del av, skapa och tolka musik.*
- *reflektera över musikens betydelse för sig själv och för sin närmiljö och andra.*

Centralt innehåll

- *Den studerande bekantar sig med den lokala musikverksamheten inom Vanda och huvudstadsregionen.*
- *Den studerande lär sig att dra nytta av de lokala och andra kulturella tjänster och aktörer.*
- *Ett studiebesök, en exkursion eller en inbjuden gäst inom kursens ramar kan i mån av möjlighet ingå.*

2. Ett flerstämmigt Finland (MU2)

Kursens mål är att den studerande ska lära känna den finländska musiken och utveckla sin kulturella identitet. Den studerande ska undersöka olika musikkulturer i Finland, inklusive subkulturer, och lära sig förstå bakgrunden till dem, hur de utvecklats och deras centrala drag. Det är också viktigt att beakta att de finländska musikkulturerna är en del av den europeiska och globala musikvärlden.

I undervisningen ska mångsidiga arbetssätt användas, i synnerhet musicerande och musiklyssnande. I samband med musicerande ska man fästa avseende vid att utveckla den konstnärliga uttrycksförmågan samt förmågan att lyssna och kommunicera. Musikekspertoaren ska innehålla olika musikgenrer, allt från populärmusik till konstmusik och folkmusik.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- *vidareutveckla sina färdigheter i att skapa och tolka musik.*
- *uppnå en bred förståelse för olika subkulturer och genrer inom musik.*
- *lära sig att dra nytta av de lokala och andra kulturella tjänster och aktörer.*

Centralt innehåll

- *Den studerande vidgar sina vyer och ökar sin insikt i mångfalden inom musikens område.*
- *Den studerande bekantar sig med den lokala musikverksamheten inom Vanda och huvudstadsregionen.*
- *Den studerande drar nytta av de kulturella tjänsterna och aktörerna på lokalt och bredare håll.*
- *Ett studiebesök, en exkursion och/eller en inbjuden gäst inom kursens ramar får i mån av möjlighet ingå.*

Nationella fördjupade kurser

3. Fritt fram för musik (MU3)

Kursens mål är att den studerande ska lära känna musikgenrer, -stilar och -kulturer som den studerande inte är bekant med från förr, samt fördjupa sin förståelse för musikens kulturbundenhet. Den studerande ska undersöka likheter och olikheter i musikalisk praxis inom olika musikkulturer och lära sig förstå hur varje kultur själv definierar sin uppfattning om musik. Under kursen ska den studerande fördjupa sig i några musikgenrer eller musikkulturer. Den studerande ska utveckla sin förmåga att musicera och sin förmåga att söka och hantera information. Kursen kan även genomföras som ett projekt.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- *öka sin medvetenhet om musikkulturer genom att analysera musikens utveckling och betydelse inom respektive kulturer.*
- *fördjupa sin insikt i minst en från tidigare främmande musikgenre eller -stil.*

Centralt innehåll

- *Den studerande bekantar sig med det lokala mångkulturella musikutbudet inom Vanda och huvudstadsregionen genom att dra nytta av de kulturella tjänsterna.*
- *IKT används för att ge mervärde i undervisningen.*

4. Musikens budskap och makt (MU4)

Kursens mål är att den studerande ska tillägna sig kunskap om hur musiken används och om musikens möjligheter att påverka inom olika konstformer, i multimediala

informations- och kommunikationsmiljöer och i samhället. Den studerande ska undersöka sambandet mellan musik och text, bild och rörelse samt med hjälp av några avgränsade exempel fördjupa sig närmare i hur musiken används i exempelvis filmer, teater, medier eller webbmiljöer. Vid analys av ovan nämnda musikuttryck ska man fokusera på att förstå helheter. Genom att analysera existerande eller självproducerat material kan de studerande utforska möjligheterna att påverka genom musik. Kursen kan även genomföras som ett tvärkonstnärligt eller ämnesövergripande projekt.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- *få insikt i musikens betydelse och möjligheter i vardagen och i olika sammanhang i närmiljön och i samhället.*

Centralt innehåll

- *Den studerande bekantar sig med verksamheten inom den lokala kultur- och mediabranschen.*
- *Den studerande fördjuper sig i någon eller några av de konstformer inklusive musik som en uttrycksform, som är synnerligen aktuella i närmiljön/webbmiljön/medierna.*

Nationella tillämpade kurser

Gymnasiediplom i musik (MUGD6)

Kursens mål är att den studerande under gymnasietiden ska ge prov på speciell kompetens inom musikens område och visa sitt musikintresse. Den studerande ska visa sitt musikaliska kunnande och intresse genom att förbereda ett projekt som påvisar kunskaper och färdigheter i musik eller genom att sammanställa en portfölj över sina musikstudier och sin musikaliska verksamhet under gymnasietiden. Gymnasiediplomet i musik kan avläggas antingen självständigt eller i grupp.

Det centrala innehållet i kursen ska basera sig på de olika sätten att avlägga och de olika delarna av gymnasiediplomet i musik.

För att kunna avlägga gymnasiediplom i musik skall den studerande ha avlagt minst fyra kurser i musik i gymnasiet.

Under kursen följs de riksomfattande anvisningarna av utbildningsstyrelsen(www.edu.fi/gymnasiediplomet)

De studerande informeras om gymnasiediplomet redan när gymnasiestudierna inleds. Gymnasiet beslutar själv när gymnasiediplomarbetet skall lämnas in eller utföras så, att det blir tillräckligt med tid över för bedömningen. För prestationen ges föutom vitsord en verbal bedömning som fogas till diplomarbetet, som ges tillbaka till den studerande. Arbetets innehåll antecknas på gymnasiediplombetyget.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska:

- *visa sitt kunnande inom musik.*

- *sammanställa en portfölj som påvisar de färdigheter som den erhållit under den musikaliska verksamheten under gymnasietiden, under musikkurser, och i samband med projekt*

5.20 Bildkonst

Undervisningen i bildkonst tar avstamp i en kulturellt mångskiftande verklighet. Denna utforskas genom att man producerar och tolkar bilder. De studerandes upplevelser, fantasi, kreativa tänkande och målinriktade arbete utgör grunden för ett konstnärligt lärande som sker med alla sinnen. Ett centralt syfte är att de studerande ska lära sig förstå fenomen inom bildkonst och annan visuell kultur i sitt eget liv och i samhället. De studerandes kännedom om kulturarvet fördjupas genom att de bekantar sig med traditioner och når insikt i hur traditioner förnyas. De studerande ska utforska estetiska, ekologiska och etiska värden och värderingar inom konsten och inom andra visuella kulturuttryck. Undervisningen ska ge förutsättningar för att utveckla ett kritiskt tänkande, för att påverka livsmiljön och främja en hållbar livsstil.

I undervisningen i bildkonst ska de studerande betrakta, skapa, tolka och värdera bilder med hjälp av visuella uttryck och andra metoder för att skapa kunskap. Undervisningen ska även utveckla de studerandes multilitteracitet. De studerande ska undersöka individuella, samhälleliga och globala betydelser inom bildkonst och annan visuell kultur samt fördjupa sig i olika konstsyner. Det centrala innehållet ska utgöras av de studerandes egna bildkulturer, bildkulturer i omgivningen och inom konstens olika världar och dessa granskas genom att man skapar samband mellan dem. Innehållet ska fokusera på bildkulturer som är relevanta men obekanta för de studerande och de studerande ska delta i valet av innehåll och uttryckssätt. I undervisningen fördjupar man sig i aktuella visuella kulturfenomen, förfaringssätt och olika former av delaktighet.

Undervisningen ska ge förutsättningar för en mångsidig användning av olika arbetssätt och studiemiljöer. De studerande ska uppmuntras att experimentera med olika redskap, material och uttryckssätt och att tillämpa dem på ett kreativt sätt. Ny teknologi och nya mediemiljöer ska betraktas både som fenomen som ska utforskas och som redskap för visuellt skapande. De studerandes kulturella kompetens ska fördjupas i samarbete med museer och andra lokala aktörer. Undervisningen i bildkonst ska erbjuda möjligheter att utveckla gymnasiets verksamhetskultur och ge de studerande förutsättningar för vidare studier efter gymnasiet.

Bildkonstens innehåll i Vanda präglas av hur den studerande upplever världen i sin vardag. Kulturutbudet och kulturtjänsterna inom Vanda stad bidrar som en naturlig del till kulturkännedom.

En väsentlig del inom bildkonst som ämne är att lära sig genom att skapa i växelverkan med andra gruppmedlemmar. Inom bildkonsten eftersträvas metoder som framhäver hållbar utveckling enligt Vanda stads värderingar. Bildkonsten ger verktyg för att utveckla nytänkande.

Mål för undervisningen

Målen för undervisningen i bildkonst är att den studerande ska

- förstå konstens, omgivningens och den övriga visuella kulturens betydelse i sitt eget liv, i samhället och i en global värld
- utveckla sin kulturella identitet genom att producera och tolka olika bilder
- fördjupa sin multilitteracitet och kulturella kompetens genom att utveckla sin visuella läskunnighet, mediekunskap och förmåga att tolka omgivningen
- uttrycka sina iakttagelser, tankar och sin fantasi genom bilder och på andra sätt
- fördjupa sin förmåga att skapa bilder genom att använda olika material, tekniker och uttryckssätt på ett ändamålsenligt sätt
- lära sig att arbeta tematiskt, process- och målinriktat samt att utvärdera sig själv och samarbeta med andra
- förstå betydelsen av sinnlig njutning, känslor, skönhetsupplevelser och kreativt tänkande för det egna lärandet
- använda ett undersökande arbetssätt för att skapa bilder självständigt eller i samverkan med andra
- tillämpa visuella kommunikationsmedel för att delta och påverka med hjälp av bilder
- tolka bildkonst och annan visuell kultur genom att använda olika bildtolkningsmetoder och -begrepp
- utforska vilken betydelse konst och annan visuell kultur haft för individen, gruppen och samhället under olika tider och i olika kulturer
- undersöka nutid och framtid i sina bilder med fokus på kulturell mångfald och hållbar utveckling.

I Vanda eftersträvar vi att inom bildkonstkurserna utnyttja ny teknologi som en naturlig del av innehållet samt som ett verktyg för att skapa konst. Målet med undervisningen är att stödja och uppmuntra till mångsidiga inlärningsmetoder samt erbjuda ett brett utbud av innovativa studietekniker.

Bedömning

Bedömningen i bildkonst ska vara uppmuntrande, långsiktig, interaktiv och utveckla den studerandes bildkonstnärliga färdigheter. Bedömningen ska stödja den studerandes personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur. Mångsidig bedömning under alla faser av läroprocessen ska stödja den studerande att nå målen som ställts upp för studierna. Detta stödjer den studerande att fördjupa sin förmåga att lära sig lära. Bedömningen ska även omfatta självvärdering och kamratvärdering. Bedömningen ska fokusera på den studerandes förmåga att iaktta och tänka visuellt, skapa bilder samt tolka och värdera visuell kultur ur estetisk, ekologisk och etisk synvinkel. I bedömningen ska läraren beakta hur den studerandes bildkonstnärliga färdigheter utvecklats, de olika arbetsprocesserna och resultaten av arbetet. Bedömningen ska sporra den studerande att använda arbetssätt och studiemiljöer på ett ändamålsenligt sätt, individuellt och i grupp.

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål och planerar sin kompetensutveckling.

Mångsidig bedömning omfattar självutvärdering, kamratutvärdering, utvärderingssamtal samt portfolioutvärdering både skriftligt, muntligt och digitalt. Bedömning är en del av inläringen, processen är fortgående och utförs i kontinuerlig växelverkan.

Utvärderingens mål är att utveckla studerandens studieteknik, självkännedom samt att uppmuntra till processinriktat projektarbete både självständigt och i grupp.

För godkänd kursprestation deltar studeranden i utforskning av bildkonstens innehåll, i de planerade arbetssätten samt tar del av utvärderingspraxis.

Obligatoriska kurser

Den studerande får fritt välja kurser i konst- och färdighetsämnen och kan till och med avlägga alla konstkurser och musikkurser. För slutvitsord i konst- och färdighetsämnen krävs dock att studeranden har godkänt vitsord åtminstone i den första obligatoriska kursen i musik och bildkonst, samt i antingen KO2 eller MU2.

1. Bilder och kulturer (KO1)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- undersöka innehåll, fenomen, processer och förfaringssätt inom bildkonsten och annan visuell kultur
- använda uttryckssätt som är typiska för bildkonsten och annan visuell kultur i sina bilder och fatta egna beslut
- iaktta sina egna och andras bildkulturer samt aktuella fenomen inom konst, i medier och annan visuell kultur
- utforska bildkonst och annan visuell kultur ur individens, gruppens och samhällets perspektiv, individuellt och i grupp
- iaktta olika bilder ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv med hjälp av olika bildtolkningsmetoder
- förstå bildkonstens och den övriga visuella kulturens betydelse i sitt eget liv, i samhället och i en global värld.

Centralt innehåll

- egna bilder som identitetsbyggare, uttryck för kulturell mångfald och förnyare av kulturarvet
- påverkan i egna och andras bilder, inom konst, i medier och andra miljöer
- olika syner på konst och annan visuell kultur
- begrepp, bildtyper och bildsamlingar inom bildkonsten
- visuella, verbala och andra bildtolkningsmetoder
- aktuella fenomen inom konst, medier och annan visuell kultur

I Vanda utnyttjas kulturutbudet i näromgivningen. I undervisningen ingår mångsidiga arbetssätt, samarbete och ny teknik.

1. Formgivna och byggda miljöer (KO2)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- fördjupa sin visuella uttrycksförmåga genom att undersöka samband mellan omgivningens bildkulturer och kulturarvet, konsten och de egna bilderna
- iaktta byggda och naturliga miljöer ur ett perspektiv av kulturell mångfald och hållbar utveckling
- använda innehåll, processer och förfaringssätt som är typiska inom arkitektur, design och produktifiering som utgångspunkt för att skapa bilder
- delta och påverka i olika miljöer med hjälp av visuella metoder och andra metoder att producera kunskap
- undersöka naturens, arkitekturens och designens betydelser för individen, gruppen, i samhället och globalt
- förstå konstens betydelse i olika miljöer och planeringen av dem samt i aktuella samhällsfrågor.

Centralt innehåll

- bildkulturer i omgivningen som identitetsbyggare och förnyare av kulturarvet
- naturen, den byggda miljön, design, produktifiering, tjänster, mediemiljöer och virtuella världar som utgångspunkter för visuellt skapande
- begrepp och bildsamlingar som anknyter till miljöplanering och design
- olika sätt att tolka omgivningens bildkulturer
- aktuella fenomen i naturen, inom arkitektur och design

I Vanda fästes uppmärksamhet vid närmiljön och på de möjligheter den erbjuder för formgivning och arkitektur ur ett perspektiv som baserar sig på hållbar utveckling. Studierna är möjligast mångsidiga och omfattar användning av IKT.

I kursen används mångsidiga datainsamlingsmetoder som en del av studierna. Reflektion samt kamratutvärdering ingår i kursen. Utvärderingen stödjer inlärningen under kursen och utvärderingssamtal kan användas som ett verktyg.

Nationella fördjupade kurser

2. Medier och delaktighet (KO3)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- fördjupa sina färdigheter i visuell kommunikation samt informations- och kommunikationsteknologi genom att utforska samband mellan medier och andra miljöer, egna bilder, konst och kulturarv
- iaktta mediekulturer med fokus på kulturell mångfald och hållbar utveckling
- använda medieinnehåll och – fenomen, olika förfaringssätt och mediala planeringsprocesser som utgångspunkt för att skapa bilder
- delta och påverka i mediemiljöer med hjälp av visuella metoder och genom andra sätt att producera kunskap
- undersöka mediekulturers betydelser för individen, gruppen, i samhället och globalt
- förstå betydelsen av det visuella i mediekommunikation, mediemiljöer och mediepresentationer samt i planeringen och skapandet av dem.

Centralt innehåll

- mediekulturer som identitetsbyggare och förnyare av kulturarvet
- medieinnehåll, -produkter, -tjänster, olika förfaringssätt och mediemiljöer som utgångspunkt för visuellt skapande
- begrepp, bildtyper och bildsamlingar som anknyter till medier
- olika sätt att tolka mediepresentationer
- aktuella mediefenomen och -frågor

I Vanda bekantar sig den studerande med olika sätt att påverka via bilder samt med kritiskt tänkande. I undervisningen används mångsidiga undervisningsmetoder och man kan utnyttja lokala aktörer inom media. Under kursen producerar de studerande digitala bilder och arbetar med IKT.

3. Konstens olika världar (KO4)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- undersöka samband mellan konstinnehåll och -fenomen, olika förfaringssätt och egna bilder, omgivningen och kulturarvet på ett fenomenorienterat sätt
- iaktta bildkonst som producerats under olika tider och i olika miljöer med fokus på kulturell mångfald och hållbar utveckling
- tillämpa olika material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder, individuellt och i grupp
- granska bildkonstens betydelser för individen, gruppen och samhället genom att tillämpa bildtolkningsmetoder
- utforska fenomen i sin egen livsmiljö och i samhället genom bilder och på andra sätt
- förstå konstens betydelse i byggda och naturliga miljöer, egna bilder samt för att påverka och delta.

Centralt innehåll

- konstens världar som identitetsbyggare, uttryck för kulturell mångfald och förnyare av kulturarvet
- bildkonst producerad under olika tider, i olika miljöer och kulturer
- begrepp, bildtyper och bildsamlingar inom bildkonsten

- visuella, verbala och andra metoder för att tolka konst
- aktuella konstfenomen och -frågor

I Vanda beaktas i mån av möjlighet konstutställningar samt kulturevenemang i närregionen. Mångsidiga undervisningsmetoder ger de studerande färdigheter att förstå konstens utveckling som en del av historien.

Multilitteracitet är en del av kursinnehållet och undersökande arbetssätt fungerar som ett verktyg för informationsanskaffning. Den studerande fördjupar sina kunskaper genom att lära sig tillsammans med och av andra.

Nationella tillämpade kurser

Gymnasiediplom i bildkonst (KOGD2)

Kursens mål är att den studerande under gymnasietiden genom en särskild prestation visar sina kunskaper och färdigheter i och sitt intresse för bildkonst. Målet för gymnasiediplomet i bildkonst är att den studerande visar sitt breda kunnande inom bildkonst och annan visuell kultur genom att producera, tolka och värdera olika bilder på ett mångsidigt sätt. Det centrala innehållet i kursen ska basera sig på de mål som den studerande ställt upp för gymnasiediplomet och den uppgift, det perspektiv och det sätt att genomföra uppgiften som den studerande valt. Gymnasiediplomet i bildkonst omfattar ett verk och arbetsprocessen, självvärdering och en portfölj som beskriver kunskapen om bildkonst.

Gymnasiediplom i bildkonst är ett konstnärligt prov som genomförs självständigt och handleds av bildkonstläraren. Under kursen följs de riksomfattande anvisningarna av utbildningsstyrelsen (www.edu.fi/gymnasiediplomet). För att kunna delta i kursen krävs minst 4 godkända kurser i bildkonst.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- visa sitt intresse för och sitt breda kunnande inom bildkonst och annan visuell kultur genom att producera, tolka och värdera olika bilder på ett mångsidigt sätt
- kunna arbeta självständigt

Centralt innehåll

- I kursen väljer den studerande en av fem alternativa uppgifter, samt gör en portfolio över arbetsprocessen.
- Det centrala innehållet i kursen ska basera sig på de mål som den studerande ställt upp för gymnasiediplomet och den uppgift, det perspektiv och det sätt att genomföra uppgiften som den studerande valt

För godkänd kursprestation bör bedömningskriterierna som utbildningsstyrelsen fastställt uppnås. Kursen bedöms på avgångsbetyget som godkänd eller underkänd.

Skolvisa tillämpade kurser

Konsthistoria (KO t6)

Denna allmänbildande kurs består av en kombination av teori och praktiskt arbete i bildkonst. Bildkonst och historia integreras. Kursen behandlar västerländsk konsthistoria ända ~~allt~~ från grottmålningar, konst och visuell kultur i olika former från antiken fram tills i dag. Kursen ger kännedom om västerlandets mest kända konstverk, arkitektur och konstutövare.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *få en bredare allmänbildning samt förståelse för de olika epokerna och för de enskilda konstnärerna och konstverken som påverkat vår historia.*
- *få ett mer konkret perspektiv på konsthistoria genom praktiska övningar*

Centralt innehåll

- *Konstens historia, främst ur europeisk synvinkel, samt de mest kända konstverk och konstutövare i Västvärlden.*
- *Undervisningen bygger på föreläsningar med bildvisning samt praktiska övningar.*
- *Som kursmaterial gör de studerande egna kompendier och stenciler, konstverk.*

SLÖJD

Skolvisa tillämpade kurser

1. Robotik (SD t1)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- lära sig att arbeta med robotik i Arduino-miljö
- förstå hur samhället håller på att ändras och många mekaniska arbetsplatser ersätts av robotar
- skapa en slutprodukt som är något som kan användas och visas upp på tillställningar, tex robotikfestival.

Centralt innehåll

- frunderna i robotik och programmering samt i elektronik
- komponenter så som Led, motstånd, motorer, avbrytare, avståndsmätare, ljusmätare.

Bedömning

Kursen bedöms med siffervitsord.

2. Träslöjd, möbelrestaurering eller möpeltapetsering

Mål: att ge den studerande kunskap om trädets
möjligheter som material inom möbeltillverkning
och -restaurering, alternativt teoretisk och praktisk
kunskap om traditionell möbeltapetsering.

Centralt innehåll: traditionell träslöjd, olika
arbetsmetoder inom möbelrestaurering
och/eller -tapetsering. Användning av
traditionella verktyg och
träbearbetsningsmaskiner.

Kurser som kan räknas till godo för detta kursinnehåll:

- de blåmärkta kurserna nedan (puutyö, huonekalujen kunnostus m.fl.)

3 - Metallslöjd eller teknologiprojekt

Gymnasiekursen Konst med alla sinnen (KON3) fyller kraven för detta kursinnehåll. Om kursen genomförs som "baskurs" för slöjddiplomet, sätts tyngdpunkten på metallslöjden eller teknologiprojektet.

Mål: att ge den studerande kunskap om metallens egenskaper och möjligheter, alternativt ge insikt i vilka möjligheter modern teknologi kan underlätta vardagliga situationer.

Centralt innehåll: experimentell metallslöjd, svetsning, metallsvavning, ytbehandlingsmetoder samt övriga tekniker och arbetsmetoder inom metallslöjden.

Alternativt kan den studerande planera och genomföra ett teknologiprojekt enligt egna intressen och önskemål.

Nationella tillämpade kurser

Gymnasiediplom i slöjd (SDGD3)

Kursens mål är att den studerande under gymnasietiden genom en särskild prestation visar sitt kunnande i och sitt intresse för slöjd. Målet för gymnasiediplomet i slöjd är att den studerande utvecklar sin förmåga att självständigt planera och framställa slöjdprodukter av hög kvalitet samt bedöma sitt kunnande. Det centrala innehållet i kursen ska basera sig på den uppgift och idé som den studerande valt, planerings- och framställningsprocessen samt en självvärdering av dem. Gymnasiediplomet i slöjd omfattar en slöjdprodukt eller ett slöjdalster och en portfölj som beskriver planerings- och framställningsprocessen samt självvärderingen.

Kursen följer Utbildningsstyrelsens anvisningar (http://www.edu.fi/planera/teman/gymnasiediplomet/gymnasiediplomet_i_sl%C3%B6jd).

Enligt Utbildningsstyrelsens föreskrift för diplomet i slöjd fastställs att man för att kunna avlägga gymnasiediplom i slöjd skall ha avlagt minst två (2) slöjdkurser som gymnasiet har godkänt.

De slöjdkurser som föregår avläggandet av gymnasiediplomet är minst två av de tre skolvisa tillämpade kurserna, som även kan avläggas vid en annan läroanstalt men motsvarar kurserna till mål och innehåll.

5.24 Ämnesövergripande kurser i konststudier

De ämnesövergripande konststudierna omfattar kurser som förenar olika konstarter. Syftet med kurserna inom dessa studier är att skapa en helhet genom att bredda och kombinera undervisningen i musik, bildkonst och andra enligt läroplanen fastställda konstämnen. De ämnesövergripande konststudierna erbjuder möjligheter till konstnärliga läroprocesser som bygger på breda tematiska helheter. Studierna ska stärka förståelsen för och uppskattningen av kulturell kompetens i det egna livet. Under kurserna ska de studerande tolka och producera kultur på de sätt som kännetecknar olika konstarter. Studierna ska stärka de studerandes aktivitet och delaktighet i sin egen livsmiljö, i samhället och i den globala världen. De ämnesövergripande konststudierna ger möjligheter att utveckla gymnasiets verksamhetskultur och att samarbeta med aktörer utanför gymnasiet.

Utbildningsanordnaren kan besluta om att erbjuda de ämnesövergripande konststudierna som beskrivs i grunderna för läroplanen. Ifall gymnasiet ger möjlighet till ämnesövergripande konststudier, ska målen och innehållen preciseras och konkretiseras i läroplanen.

Mål för undervisningen

Målet för de tvärkonstnärliga kurserna är att den studerande ska

- fördjupa sin kulturella kompetens genom att dra nytta av samband mellan olika konstarter
- utforska företeelser och teman som är relevanta för den studerande, både individuellt och i samarbete med andra
- utnyttja och tillämpa sin kompetens inom olika konstarter och vetenskapsområden
- kunna tillämpa metoder eller kombinationer av metoder som är typiska för olika konstarter
- utveckla sin kompetens genom att använda arbetssätt, tekniker, arbetsprocesser och studiemiljöer som är typiska för respektive konstarter
- kunna arbeta målinriktat och kollaborativt som en medlem i gruppen
- utveckla sin förmåga att uttrycka sig genom flera olika sinnen och med hjälp av upplevelser och aktiviteter.

Bedömning

Den studerande ska under kursen ges konstruktiv, mångsidig och handledande respons. Bedömningen av de ämnesövergripande konstkurserna ska främja målen som ställts upp för studierna i alla faser av lärprocessen. Bedömningen ska även omfatta självvärdering och kamratvärdering. Bedömningen ska fokusera på hur målinriktat och strukturerat den studerande arbetar, producerar kunskap och tillämpar färdigheter. I bedömningen ska man beakta hur kunskaperna utvecklats, hur arbetssätt och studiemiljöer använts, hur arbetsprocessen förlöpt och vad den resulterat i, det vill säga olika alster, produktioner och presentationer. Den studerande ska även ges respons på sin kommunikations- och samarbetsförmåga samt på användningen av arbetsredskap, material och tekniker.

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål och planerar sin kompetensutveckling.

Nationella tillämpade kurser

1. Tvärkonstnärligt musikprojekt (KON1)

Kursen ska ge den studerande möjligheter att utveckla sitt konstnärliga, kreativa och speciellt musikaliska tänkande och sin musikaliska uttrycksförmåga i tvärkonstnärligt arbete, även i samarbete med andra. Kursen ska förverkligas så att den studerande i grupp eller självständigt planerar och genomför en konstnärlig helhet. I planeringen och genomförandet av denna helhet ska den studerande tillämpa och kombinera sina tidigare utvecklade kulturella, musikaliska och övriga konstnärliga färdigheter. Under lärprocessen ska den studerande utvärdera sitt arbete och lära sig att agera på ett för helheten ändamålsenligt sätt. I genomförandet av den konstnärliga helheten kan den studerande också använda sådana ständigt nyutvecklade konstnärliga uttrycksformer som den moderna tekniken erbjuder.

Mål

- Den studerande planerar och genomför ett musikaliskt projekt med möjlighet till samarbete med bildkonst och slöjd.
- De studerande använder sig av ett processinriktat arbetssätt både individuellt och i grupp.

Centralt innehåll

- Den studerande gör en musikvideo, en videodokumentation, eller en minidokumentär.
- Den studerande använder sig av de intresseområden och kunskaper hen från tidigare studier och annan verksamhet besitter.
- Den studerande fördjuper sitt kunnande inom det delområde hen valt att sätta sig in i.

Bedömning

- Kursen bedöms med ett vitsord som grundar sig på *f* den studerandes individuella projekt, dess planering och genomförande, slutprodukt, även självbedömning och kamratbedömning, samt arbetsprocessen som en helhet.

2. Samtidskonst (KON2)

Kursens mål är att den studerande ska fördjupa sitt personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur på ett sätt som är karakteristiskt för samtidskonst. Den studerande ska undersöka kulturella fenomen genom att använda och tillämpa uttrycksformer inom olika konstarter. Under kursen ska den studerande vid sidan av visuella metoder också använda andra sätt att producera kunskap. Den studerande ska fördjupa sig i olika syner på konstens uppgift och undersöka personliga och samhälleliga betydelser inom bildkonsten och annan visuell kultur. Konsten ska användas som underlag för att delta och påverka. De fenomen som undersöks, liksom de redskap, tekniker och uttrycksformer som används, ska väljas tillsammans med de studerande. Under kursen ska den studerande skapa tvärkonstnärliga verk, produktioner och presentationer för olika miljöer.

Mål:

f

- *Eleven får insikt i samtidskonstens mångfald. f*
- *lära sig att förstå och använda samtidskonstens medel då de arbetar med olika fenomen f*
- *vänja sig vid att arbeta process- och målinriktat. Lära sig att följa med och bedöma aktuella fenomen inom samtidskonst.*

Centralt innehåll:

- *Den studerande genomför ett projekt med fritt valbar teknik.*
- *Månsidiga möjligheter att bekanta sig med konstgrenar inom konst.*
- *Konst är här en sammanfattande beteckning som omfattar såväl bildkonst i traditionell mening, måleri, skulptur, grafik m.m. som nyare medier av olika slag (t.ex. fotografi, video, performance, installationer, datorbilder. Även design samt byggnader, stadsmiljöer ingår som viktiga delar i den visuella kulturen.*
- *Denna bildkonstkurs ger också möjlighet att integrera med slöjd och musik.*

Bedömning

- *Kursen bedöms med vitsord som grundar sig på f den studerandes eget projekt och arbetsprocess som helhet.*

3. Konst med alla sinnen (KON3)

Målet för kursen är att den studerande ska lära känna och kunna värdera aktuella fenomen och metoder inom olika konstarter. Under kursen ska den studerande undersöka förhållandet mellan konst och kultur samt konstens betydelse i det egna livet, samhället och världen. Teman och ämnesområden som är relevanta för den studerande ska undersökas med hjälp av metoder som är typiska för olika konstarter och genom att kombinera dessa. Kursen ska genomföras som en helhet där man kombinerar minst två konstarter. Det centrala innehållet i kursen kan också väljas bland temaområdena. Tyngdpunkten i denna kurs är på slöjdens tekniker och arbetsmetoder.

Mål:

- *Den studerande kan självständigt planera och genomföra en slöjdprocess.*
- *Den studerande kan på ett kreativt sätt förverkliga sina planer och använda arbetsmetoder och material på ett nytänkande sätt.*
- *Den studerande inser sambandet mellan ämnena slöjd, musik, och bildkonst.*
- *Den studerande undersöker och fördjupar sig i aktuella fenomen inom dessa konstarter.*

Centralt innehåll

- *Det praktiska arbetet kan bestå av metallslöjd och/eller träslöjd.*
- *3D-printning, experiment med ljud och olika material samt andra ändamålsenliga metoder.*
- *Arbetssätt och innehåll inom ovan nämnda ämnen kan tas upp.*

Bedömning

- *Kursen bedöms med vitsord som grundar sig på f den studerandes förmåga att självständigt kunna planera och genomföra sin arbetsprocess.*
- *Nyskapande och kreativa metoder och materialanvändning betonas i bedömningen*

5.21 Studiehandledning

Studiehandledningen har som uppdrag att stödja de studerande i studierna under gymnasietiden och se till att de får tillräckliga kunskaper och färdigheter som de behöver vid livsförändringar och olika övergångsskeden i livet, till exempel vid övergången till fortsatta studier och arbetslivet samt för att bli fullvärdiga och aktiva samhällsmedborgare.

Handledningsverksamheten ska utgöra en kontinuitet som pågår under hela gymnasieutbildningen. Kurserna i studiehandledning samt all övrig handledning ska ge de studerande möjligheter att inhämta sådana grundläggande kunskaper och färdigheter som de behöver för att kunna planera sina gymnasiestudier och fortsatta studier och sin karriärinriktning. Individuell handledning, handledning i klass eller smågrupper och kamrathandledning stödjer den studerande att kartlägga sina intressen, upptäcka sina styrkor, planera sin karriär, göra val och lösa problemsituationer. Under den individuella handledningen ska den studerande kunna diskutera frågor som berör gymnasiestudier, karriärplanering, fortsatta studieval, livssituation och framtid. I smågrupper ska den studerande ha möjlighet att diskutera frågor som kan delas med övriga studerande och som det är meningsfullt att ta upp i gruppen.

Studiehandledningens uppgift är att stödja studerande i deras gymnasiestudier, karriärplanering och i livets olika övergångsskeden. I studiehandledning uppmuntrar man studerande att aktivt använda IKT som ett verktyg i studie- och karriärplanering. Studerande uppmuntras också att söka information om fortsatta studier och arbetsmöjligheter i Finland och utomlands. I Vanda genomförs studiehandledning i enlighet med skolans verksamhetskultur.

Mål för studiehandledningen

Handledningen ska genomföras på ett sätt som stärker den studerandes aktivitet, delaktighet och ansvar. Målet är att den studerande hittar egna sätt att lära sig, som också stödjer livslångt lärande. Den studerande ska stödjas att upptäcka sina styrkor och utvecklingsområden och att söka information om hur och var hen kan få hjälp vid eventuella svårigheter i studierna. Handledningen ska utveckla studiefärdigheterna och främja studierna samt stödja den ungas förmåga att planera och ha kontroll över sitt liv och att fatta beslut som gäller utbildning och karriärval. Målet är att den studerande på ett realistiskt sätt ska kunna bedöma sina förutsättningar och möjligheter då hen planerar sin karriär och fattar beslut kring den.

Förmågan att söka information ska stärkas genom att den studerande på ett mångsidigt sätt handleds att utnyttja olika studiemiljöer och att aktivt och kritiskt söka och tillämpa information. Målet är att den studerande ska känna till de viktigaste informationskällorna, handledningstjänsterna och digitala ansökningssystemen som gäller fortsatt utbildning,

yrkesval och karriärplanering och ska kunna använda dessa för att planera sin karriär och söka till fortsatta studier.

Studiehandledningen ska ge den studerande information om undervisningen vid andra läroanstalter, studiealternativ efter gymnasiet samt kunskap om arbets- och näringslivet och företagande. Den studerande ska ges möjlighet att bekanta sig med många olika yrken och med arbetslivet samt med utbildningsutbudet vid folkhögskolor, yrkesläroanstalter på andra stadiet, yrkeshögskolor och universitet. Den studerande ska också lära sig att söka information om möjligheterna att studera eller arbeta utomlands.

Den studerande ska få handledning i att planera sina fortsatta studier och i att ansöka till fortsatta studier. Målet är att den studerande i god tid ska planera sina gymnasiestudier och göra sina val för att kunna söka till fortsatta studier direkt efter gymnasiet. Den studerande ska få hjälp med att göra upp en individuell studieplan, en plan för studentexamen och en plan för fortsatta studier och för sin yrkeskarriär samt med att uppdatera planerna

Inom studiehandledningen i Vanda samarbetar gymnasierna med högskolor och andra instanser som erbjuder fortsatta studier för gymnasiestuderande. Gymnasierna i Vanda samarbetar också aktivt med varandra för att utveckla och genomföra nya metoder inom handledning till fortsatta studier. Kännedom om arbetslivet och entreprenörskap samt färdigheter för arbetssökning förstärks med företagsbesök, expertgäster och alumniverksamhet i skolan.

Målet är att utveckla och stärka gymnasiets samarbete med högskolorna och arbetslivet. Studiehandledaren stödjer de studerande i att planera och aktivt uppdatera sin studie- och karriärplan under gymnasiestudierna.

Studiehandledningen stödjer individens självkännedom och hjälper hen att finna sina styrkor.

BEDÖMNING

SH-kurserna bedöms som godkänt (G) eller Icke bedömt (I). Godkänt vitsord förutsätter att den studerande har gjort överenskomna uppgifter och deltar aktivt i timaktiviteter under kursen.

I början av varje kurs går läraren igenom undervisningens mål och kommer tillsammans med studerandena överens om bedömningsgrunderna. På basen av dessa ställer studerandena upp egna inlärningsmål och planerar sin kompetensutveckling.

Obligatoriska kurser

1. Jag som studerande (SH1)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- få information om gymnasiestudierna, studiernas uppbyggnad och studentexamen
- vidareutveckla studiefärdigheter som förutsätts i gymnasiet samt centrala kunskaper och färdigheter som behövs för att kartlägga sina styrkor och intresseområden

- fundera över frågor i anslutning till livslångt lärande och personlig utveckling.

Centralt innehåll

- studiefärdigheter och förmåga att söka information, förmåga att lära sig
- planering av gymnasiestudierna och studentexamen; individuell studieplan och en plan för studentexamen
- reflektion kring fortsatta studier och yrkesinriktning; plan för fortsatta studier och yrkeskarriär
- självkännedom och att utveckla den
- livsfärdighet
- utvärdering av det egna lärandet
- informationskällor, digitala handledningstjänster och ansökningssystem som anknyter till fortsatta studier och framtidsplanering
- orientering i arbetslivet och information om olika utbildningar på andra stadiet och på universitet och högskolor
- aktuella frågor som tangerar gymnasiestudierna

I Vanda styr gymnasiernas verksamhetskultur SH1-kursens genomförande t.ex. som klassundervisning, små- och stödgruppsundervisning, personlig handledning, temadagar, expertgäster och studiebesök. I SH1-kursen kan man utnyttja gymnasiepersonalens expertis och utomstående experter.

2. Fortsatta studier och arbetsliv (SH2)

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- utveckla sin självkännedom och sin förmåga att planera och ha kontroll över sitt liv
- fördjupa sig i teman som är centrala med tanke på fortsatta studier och arbetsliv och som utvecklar förmågan att planera sin karriär och sitt liv samt ger färdigheter för övergången till fortsatta studier och arbetslivet
- bekanta sig med olika utbildningsalternativ på andra stadiet och på universitet och högskolor samt med det övriga utbildningsutbudet
- förbättra sina arbetslivsfärdigheter och fördjupa sin kunskap om arbetslivet.

Centralt innehåll

- möjligheterna till fortsatta studier i Finland och utomlands
- arbetslivskunskap, det föränderliga och mångskiftande arbetslivet
- entreprenörskap
- arbetslivsfärdigheter och förmåga att söka arbete
- orientering i arbetslivet och information om fortsatta studier
- planering av fortsatta studier och framtiden, ansökan till fortsatta studier
- uppdatering av den individuella studieplanen, plan för studentexamensplanen och planen för fortsatta studier och yrkeskarriär
- aktuella frågor som tangerar gymnasiestudierna

I Vanda styr gymnasiernas verksamhetskultur SH1-kursens genomförande t.ex. som klassundervisning, små- och stödgruppsundervisning, personlig handledning, temadagar, expertgäster och studiebesök. I SH1-kursen kan man utnyttja gymnasiepersonalens expertis och utomstående experter. Det rekommenderas SH2-kursen avläggs efter SH1-kursen.

Skolvisa tillämpade kurser

SHt3 Studieteknik

Under kursen bekantar sig de studerande med olika studietekniker som kan förbättra deras skolframgång.

Mål

Målet för kursen är att den studerande ska:

- *identifiera sin individuella lärstil och hur hen på bästa sätt kan använda en studieteknik som passar ens egen individuella lärstil.*
- *utveckla nya strategier för att på olika sätt lyckas bättre med gymnasiestudier.*

Centralt innehåll

- *Lärstilar*
- *Planering av gymnasiestudier*
- *Tekniker för att läsa*
- *Tekniker för att anteckna och minnas*
- *Tekniker för att skriva provsvar*

SHt4 Stödkurs för gymnasiestudier

Kursen fungerar som stödkurs åt studerande som behöver hjälp med sina gymnasiestudier. Studeranden kan välja när hen kommer på stödkursens timmar som ordnas en gång i veckan under läsåret. För att få en godkänd kurs måste studeranden delta på 30 stödtimmar under gymnasietiden.

Mål

- *Att nå och hjälpa studerande som är i behov av extra stöd under gymnasietiden.*

Centralt innehåll

- *Handledning inom studieteknik*
- *Läxläsningshjälp*

5.22 Temastudier

Temastudierna är studier som kombinerar olika vetenskapsområden. De ger ett helhetsperspektiv på undervisningen och utvecklar de studerandes förmåga att gestalta och förstå större helheter än det enskilda läroämnet. Det centrala uppdraget för temastudierna är att erbjuda de studerande möjligheter att kombinera och tillämpa kunskaper och färdigheter från flera olika läroämnena. Målen och innehållet i temastudierna ska preciseras och konkretiseras i läroplanen.

Mål för undervisningen

Målet för temastudierna är att den studerande ska

- uppmuntras att söka samband mellan centrala begrepp och perspektiv inom olika vetenskapsområden och konstarter samt skapa helheter utifrån dem
- skapa sig en uppfattning om problem, fenomen eller olika frågeställningar och inspireras att söka svar på dem självständigt och i samarbete med andra
- dra nytta av kunskaper och färdigheter som man erhållit inom olika områden
- söka information i olika källor och bedöma källornas tillförlitlighet
- tillämpa sina kunskaper och utveckla sin digitala kompetens i praktiska situationer
- kunna arbeta målinriktat och konstruktivt som medlem i en grupp.

Bedömning

Bedömningen av temastudierna ska grunda sig på den studerandes förmåga att söka, bedöma och tillämpa information samt skapa strukturerade helheter på basis av tillförlitliga källor. Centrala föremål för bedömningen är den studerandes förmåga att kritiskt bedöma informationskällor och förmågan att förstå samband mellan olika kunskapsområden. Bedömningen av arbetet ska fokusera på hur målinriktat och strukturerat det är. Den studerande ska ges handledande respons även på sin kommunikations- och samarbetsförmåga och på sin förmåga att använda olika arbetsredskap. Vid bedömningen av temastudier ska mångsidiga bedömningsmetoder användas.

Lärdagbok används i alla tre kurser. I den reflekterar den studerande över det inlärd. I kurserna hålls inte regelrätta slutprov. Kurserna bedöms som avlagda/underkända.

Nationella fördjupade kurser

1. Tvärvetenskapligt tänkande (TS1)

Kursens mål är att erbjuda den studerande möjligheter att vidareutveckla ett mångsidigt och ämnesövergripande tänkande. Den studerande ska, inom ramen för större helheter, lära sig att se samband mellan olika vetenskapsområden och konstarter samt växelverkan mellan centrala principer och begrepp inom dem. Under kursen ska den studerande även vidareutveckla sitt kritiska och kreativa tänkande både självständigt och i samarbete med andra. Den studerande ska analysera och bedöma olika begreppssystem och perspektiv och använda dem för att dra slutsatser och hitta lösningar. Det centrala innehållet i kursen ska väljas från minst två olika läroämnen eller temaområden.

Det centrala innehållet i kursen tangerar olika läroämnen och temaområdena hållbar livsstil och globalt ansvar, välbefinnande och trygghet, kulturkompetens och internationalism. Kursen innehåller minst ett studiebesök, teaterbesök eller utställningsbesök. Kursen fokuserar huvudsakligen på den studerande som individ ur ett jag-perspektiv.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- utveckla ett mångsidigt och ämnesövergripande tänkande samt se samband mellan olika vetenskapsområden
- vidareutveckla sitt kritiska och kreativa tänkande
- klara av att analysera och bedöma olika begreppssystem och använda dem för att dra slutsatser och hitta lösningar
- inse att egna val påverkar andras liv och vardag
- förstå sin roll inom ett globalt samhälle
- öka förståelsen för en hållbar livsstil
- kunna analysera och målmedvetet utveckla sina kompetenser, styrkor och färdigheter samt hitta sina egna resurser
- lära sig att ta ansvar för det egna lärandet

Centralt innehåll

- Global etik
- Matproduktion
- Egna val
- Hållbar livsstil
- Konsumtion sett ur ett etiskt och miljömässigt perspektiv.
- Konfliktlösning

Arbetssätt

- Skriva blogg
- Självutvärdering
- Olika presentationssätt
- Studiebesök
- Experimentell undersökning
- Samarbetsövningar

Bedömning

Bedömningen baserar sig på en lärdagbok (individuell blogg), i vilken studeranden reflekterar över det inlärd, samt på aktivt deltagande i diskussioner och reflektioner och samverkan i den gemensamma hemsidan. I kursen hålls inte ett slutprov utan en slututvärdering. Kursen bedöms som avlagd/underkänd.

2. Undersökande projektarbete med hjälp av digitala arbetssätt (TS2)

Målet för denna kurs i informations- och kommunikationsteknologi är att den studerande självständigt eller i samarbete med andra studerande planerar, genomför och presenterar ett dokumenterat projekt, en undersökning, uppfinning eller annan produkt som anknyter till något fenomen, tema eller ämnesområde. Den studerande ska samtidigt utveckla sin digitala kompetens. Ett annat mål är att den studerande ska ges möjlighet att arbeta och samarbeta över ämnesgränserna. Det centrala innehållet i kursen ska ha koppling till kunskaper och färdigheter inom två eller flera olika läroämnen eller temaområden.

Det centrala innehållet i kursen har koppling till kunskaper och färdigheter inom två eller flera olika läroämnen, exempelvis samhällslära, psykologi, geografi, modersmål, matematik, finska och främmande språk. Temaområdena aktivt medborgarskap, teknik och samhälle samt medier och multilitteracitet tas upp under kursen. Kursen fokuserar huvudsakligen på den studerande i relation till människor i omgivningen och närsamhället, ur ett jag-och-du-perspektiv.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *kunna samarbeta*
- *kunna dra nytta av att arbeta tillsammans*
- *kunna agera ansvarsfullt i grupp*

Centralt innehåll

- *Globalt beslutsfattande*
- *Påverkningsmöjligheter*
- *Sociala medier, trender*
- *Ungdomsaktivism, miljöaktivism*
- *Globala konflikter (simulerade fredsprocesser)*
- *Deltagande i kommunalpolitiken*
- *Etisk hållbar ekonomi.*
- *Ekologiskt hållbar ekonomi.*

Arbetssätt

- *Lärdagbok, offentlig*
- *Presentationer i form av videodagbok, podcast, film*

- *Kamratutvärdering*

3. Vardagskompetens (TS3)

Under denna kurs som ska behandla frivilligverksamhet, arbetsliv, trafikfostran eller internationell verksamhet ska den studerande ges möjligheter att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i praktiska arbetsuppgifter och situationer. Syftet är att stärka sambandet mellan vardagslivet och kunskaper som den studerande inhämtat i skolan. Kursens mål är att den studerande ska lära sig förstå hur samhället fungerar och att den studerande i olika sammanhang utanför skolan ska utveckla sådan kompetens som behövs i arbetslivet. Den studerande ska i mån av möjlighet ges tillfälle att fördjupa sitt kunnande också i internationellt samarbete. Kunskap som inhämtats på annat håll och som motsvarar kursens mål och innehåll kan helt eller delvis räknas den studerande till godo.

Det centrala innehållet i kursen har koppling till kunskaper och färdigheter inom två eller flera olika läroämnena (t.ex. samhällslära, främmande språk) och temaområdena aktivt medborgarskap, entreprenörskap och arbetsliv.

Kursen består av handledning, självständigt arbete och dokumentation. Studerande väljer vilka delmoment den individuella kursen ska byggas upp kring.

Kursen startar två gånger per läsår, och pågår under en termin (tredje årets studerande på hösten, andra årets studerande på våren). Kursen avläggs i så stor utsträckning som möjligt utanför lektionstid.

Mål

Kursens mål är att den studerande ska

- *fördjupa sin förståelse för hur samhället fungerar inom ramarna för de fyra kursteman.*
- *utveckla sådan kompetens som behövs i arbetslivet i olika sammanhang utanför skolan*
- *fördjupa sina kunskaper i främmande språk*

Centralt innehåll

- *Trafik (bilskola, undersökning av trafik, kommunikationssystem)*
- *Frivilligarbete inom organisation*
- *Praktik*
- *Självständigt arbete*
- *Offentlig lärdagbok*
- *Dokumentation i form av t.ex. utställning, blogg, podcast eller performance*